

Crna Gora
Ministarstvo vanjskih poslova
i evropskih integracija

**INFORMACIJA O FINANSIJSKIM SPORAZUMIMA U OKVIRU IPA KOMPONENTE II –
PREKOGRANIČNA SARADNJA**

Podgorica, septembar 2011. godine

UVOD

Osnov za korišćenje sredstava iz II komponente Instrumenta pretpristupne podrške (IPA) su godišnji Finansijski sporazumi između Evropske komisije i zemlje korisnika sredstava za svaki od programa u okviru ove komponente. U skladu sa IPA regulativom, svaki Finansijski sporazum pokriva doprinos Zajednice za zemlju korisnika i godinu u pitanju, po unaprijed utvrđenom planu finansiranja.

OSNOV ZA USVAJANJE FINANSIJSKIH SPORAZUMA

Ustavni osnov za usvajanje datih Finansijskih sporazuma između Vlade Crne Gore i Komisije Evropskih zajednica o učešću Crne Gore u prekograničnim programima u okviru Instrumenta predpristupne podrške (IPA) sadržan je u članu 5, tačka 4 **Zakona o ratifikaciji Okvirnog sporazuma između Vlade Crne Gore i Komisije Evropskih zajednica o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku podršku EZ Crnoj Gori u okviru sprovođenja Instrumenta pretpristupne podrške (IPA)**, koji je usvojen u Skupštini Crne Gore, 26.12.2007.godine i objavljen u „Sl.listu CG“.br.01/08 od 10. januara 2008. godine.

Okvirni sporazum se poziva na sljedeće propise EU:

- CELEX 32006R1085 Uredba o uspostavljanju IPA programa broj 1085/2006 (Uredba Savjeta EZ broj 1085/2006 od 17. jula 2006 kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu pomoć; Uredba Komisije EZ broj 718/2007 od 12. juna 2007, Uredba Savjeta EZ broj 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu pomoć IPA;
- CELEX 32007R0718 Uredba Savjeta EZ, Euratom br. 1605/2002 od 25. juna 2002 o Finansijskoj uredbi koja se primjenjuje na zajednički budžet Evropskih zajednica;
- CELEX 32002R1605 Uredba Komisije EZ, Euroatom broj 478/2007 od 23. aprila 2007 o izmjenama i dopunama Uredbe EZ, Euroatom broj 2342/2002 koja propisuje detaljna pravila za sprovođenje Uredbe Savjeta EZ, Euroatom broj 1605/2002 o finansijskoj uredbi koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica.

RAZLOZI ZBOG KOJIH SE PREDLAŽE USVAJANJE FINANSIJSKIH SPORAZUMA

Strane potpisnice su zaključile **Okvirni sporazum** kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja podrške Zajednice u okviru Instrumenta predpristupne podrške – IPA, čime se stiče pravni osnov za realizaciju finansijske podrške Evropske unije. Saglasno tome, Evropska komisija je krajem 2009. godine usvojila **finansijske sporazume IPA 2010 za učešće Crne Gore u prekograničnim programima:**

- Prekogranični program Albanija - Crna Gora (godišnji ukupni budžet iznosi **1.450.000€**, od čega Albaniji **850.000€**, a Crnoj Gori **600.000€**)¹
- Prekogranični program Bosna i Hercegovina - Crna Gora (godišnji ukupni budžet iznosi **1.100.000€**, od čega BiH **600.000€**, a Crnoj Gori **500.000€**)¹
- Prekogranični program Hrvatska - Crna Gora (Godišnji ukupni budžet iznosi **900.000€**, od čega Hrvatskoj **400.000€**, a Crnoj Gori **500.000€**)¹
- Prekogranični program Srbija - Crna Gora (Godišnji ukupni budžet iznosi **1.200.000€**, od čega Srbiji **600.000€**, a Crnoj Gori **600.000€**)

Evropska komisija je takođe usvojila **Finansijski sporazum IPA 2010-2011** za učešće Crne Gore u prekograničnom programu "Jadranski prekogranični program saradnje".

OSNOVNA STRUKTURA I SADRŽAJ FINANSIJSKIH SPORAZUMA U OKVIRU IPA-KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE

¹ Različite finansijske alokacije definisane su u Višegodišnjem indikativnom finansijskom okviru (MIFF)

Evropska komisija, kroz bespovratna sredstva, doprinosi finansiranju programa utvrđenih Aneksom A ovih Sporazuma. Program sprovodi Evropska komisija na centralizovanoj osnovi, u skladu sa:

- članom 53a Uredbe Savjeta EZ, Euroatom broj 1605/2002 (Uredba Savjeta EZ, Euratom broj 1605/2002 od 25. juna 2002 o finansijskoj uredbi koja se primjenjuje na zajednički budžet Evropskih zajednica);
- CELEX 32002R1605, koji se odnosi na Finansijsku uredbu koja se primjenjuje na opšti budžet Evropske zajednice, u skladu sa posljednjim izmjenama Uredbe Savjeta EZ, Euroatom 1995/2006 od 13. decembra 2006 o izmjenama i dopunama Uredbe EZ, Euroatom broj 1605/2002 o finansijskoj uredbi koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica CELEX 32006R1995, od 13. decembra 2007.godine (u daljem tekstu: **”Uredba o finansiranju“**).

Finansijski sporazumi definišu način sprovođenja prekograničnih programa i realizacije finansiranja, rokove ugovaranja, izvršenja ugovora i isplate sredstava (alokacija sredstava, prihvatljivost troškova, plan decentralizacije bez ex-ante kontrole, stupanje na snagu finansijskog sporazuma, izmjene, čuvanje, važenje).

Aneks A ovih sporazuma sadrži **godišnje programe** za Crnu Goru u okviru IPA komponente II - prekogranična saradnja.

Aneks B ovih sporazuma sadrži **Okvirni sporazum između Komisije Evropskih zajednica i Vlade Crne Gore o pravilima za saradnju**, koja se odnose na finansijsku podršku EZ Crnoj Gori u okviru sprovođenja Instrumenta pretprijetne podrške (IPA) od 15. 11. 2007. godine.

Programi prekogranične i transnacionalne saradnje podržavaju prekogranične inicijative i projekte sa zemljama članicama Evropske unije, kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU, i najvećim dijelom su usmjereni na očuvanje zaštite životne sredine, prirodnog i kulturnog naslijeđa, inovacije, istraživanja i lokalne inicijative. Programi prekogranične i transnacionalne saradnje namijenjeni su isključivo institucijama/organizacijama neprofitnog karaktera.

BUDŽET I KOFINANSIRANJE PREKOGRANIČNIH PROGRAMA IPA 2010 I IPA 2010-2011 ZA CRNU GORU

EU za finansiranje prekograničnih i transnacionalnih programa obezbjeđuje najviše **85%** od ukupnih sredstava namijenjenih Crnoj Gori za svaki prekogranični program pojedinačno, dok preostalih **15%** obezbjeđuju krajnji korisnici iz sopstvenih izvora.

Za komponentu **tehničke podrške** za date programe, iz sredstava EU izdvaja se po **10%** od ukupno opredijeljenih IPA sredstava za svaki program. Od izdvojenih 10% tehničke podrške, 85% alokacije se finansira iz sredstava EU, dok preostalih 15% država korisnica obezbjeđuje iz nacionalnog budžeta. Tehnička podrška omogućava efikasno upravljanje programom i protok informacija, u cilju unaprjeđenja kapaciteta nacionalnih i zajedničkih struktura u upravljanju prekograničnim i transnacionalnim programima i unaprjeđenja potencijalnih korisnika u pripremi i implementaciji kvalitetnih projekata.

EU je za **tehničku podršku u 2010. opredijelila 230.000€ za bilateralne programe**, i **160.000€** za Jadranski program saradnje. Za kofinansiranje bilateralnih programa, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija obezbjeđuje 51.764 eura, a za Jadranski program 28.236 eura. Ova sredstva će se koristiti u drugoj polovini 2011.godine i tokom 2012. godine, i planirana su u budžetu za ovu i narednu godinu.

FINANSIJSKI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

|

KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA

O PREKOGRANIČNOM PROGRAMU IZMEĐU ALBANIJE I CRNE GORE

U OKVIRU KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE INSTRUMENTA ZA
PRETPRISTUPNU PODRŠKU

ZA 2010. GODINU

(Centralizovano upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula	
1 PROGRAM	5
2 SPROVOĐENJE PROGRAMA	5
3 STRUKTURE, ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI	5
4 FINANSIRANJE	6
5 ROK UGOVARANJA	6
6 ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA	7
7 ROK ISPLATE	7
8 OBRADA PRIHODA	7
9 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA	7
10 ČUVANJE DOKUMENATA	9
11 PLAN DECENTRALIZACIJE BEZ EX- ANTE KONTROLE	9
12 TUMAČENJE	9
13 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE praznine	10
14 REVIZIJA I IZMJENE	10
15 OKONČANJE	10
16 POMIRENJE RAZLIKA	10
17 OBAVJEŠTENJA	11
18 broj originala	11
19 ANEKSI	11
20 STUPANJE NA SNAGU	12
ANEKS A	PREKOGRANIČNI PROGRAM IZMEĐU ALBANIJE I CRNE GORE U OKVIRU KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE IPA , ZA 2010. GODINU

ANEKS B [OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA I
VLADE CRNE GORE OD 15/11/2007 O PRAVILIMA ZA SARADNJU KOJA
SE TIČE EU FINANSIJSKE PODRŠKE ZA CRNU GORU ZA
SPROVOĐENJE PODRŠKE U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE
PODRŠKE \(IPA\)](#)

ANEKS C IZVJEŠTAVANJE

FINANSIJSKI SPORAZUM

VLADA CRNE GORE

i

KOMISIJA EVROPSKIH ZAJEDNICA

Udaljem tekstu zajedno "Strane", i pojedinačno "zemlja korisnica" u slučaju Vlade Crne Gore, i "Komisija" u slučaju Komisije Evropskih zajednica.

S obzirom na to:

- (a) da je, dana 1. avgusta 2006. godine, Savjet Evropske unije usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 godine kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu podršku (u daljem tekstu: „Okvirna IPA uredba“). Počev od 1. januara 2007. godine, kada je stupio na snagu, ovaj instrument predstavlja jedinu zakonsku osnovu za pružanje finansijske podrške zemljama kandidatima (trenutno Republici Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Turskoj) i zemljama potencijalnim kandidatima (Republici Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Republici Srbiji, uključujući Kosovo shodno Rezoluciji 1244 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih Nacija) u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije.
- (b) 12. juna 2007. godine, Komisija je usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007 za implementaciju Okvirne IPA uredbе, izmijenjene Uredbom (EU) br. 80/2010 od 28. januara 2010. godine, razrađujući primjenljive odredbe za upravljanje i kontrolu (u daljem tekstu „IPA Uredba o sprovođenju“).
- (c) U okviru Instrumenta pretpristupne podrške, pomoć Zajednice bi trebalo da nastavi da podržava zemlje korisnice u njihovim nastojanjima da ojačaju demokratske institucije i vladavinu prava, reformišu javnu upravu, sprovedu ekonomske reforme, poštuju ljudska i manjinska prava, unaprijede jednakost polova, podrže razvoj civilnog društva i bolju regionalnu saradnju, kao i pomirenje i rekonstrukciju i doprinesu održivom razvoju i smanjenju siromaštva.

Za zemlje potencijalne kandidate, podrška Zajednice može u određenoj mjeri obuhvatati usklađivanje sa *Acquis Communautaire*-om, kao i podršku investicionim projektima, naročito onima koji za cilj imaju izgradnju upravljačkih kapaciteta u oblastima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.

- (d) Strane su dana 15. novembra 2007. godine zaključile Okvirni sporazum kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja pomoći Zajednice u okviru Instrumenta pretprijetupne podrške.
- (e) Prekogranični program Albanija – Crna Gora je revidiran za period od 2007. do 2011. Godine i usvojen Odlukom C(2010)5312 od 28. jula 2010. godine.
- (f) Komisija je dana 28. jula 2010. godine usvojila Finansijski prijedlog za 2010. i 2011. godinu za prekogranični program između Abanije i Crne Gore (u daljem tekstu „Program“). Ovaj program sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi.
- (g) U cilju sprovođenja ovog programa, neophodno je da Strane zaključe Finansijski sporazum kojim se utvrđuju uslovi pružanja podrške Zajednice, pravila i procedure isplate koje se odnose na podršku, kao i uslovi pod kojima će se upravljati podrškom.

DOGOVORILE SU SE O SLJEDEĆEM:

1. PROGRAM

Komisija, putem bespovratne podrške, doprinosi finansiranju sljedećeg programa, utvrđenog u Aneksu A ovog Sporazuma:

Broj programa (CRIS): 2010/22-423 (za Albaniju); 2010/022-424 (za Crnu Goru).

Naziv: Prekogranični program između Abanije i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretprijetupnu podršku (IPA) za 2010. godinu.

2. SPROVOĐENJE PROGRAMA

- (1) Dio ovog programa koji se odnosi na Crnu Goru sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi, u smislu člana 53a Uredbe Savjeta (EZ Euratom) br. 1605/2002 koja se odnosi na Uredbu o finansiranju koja se primjenjuje na opšti budžet Komisije Evropskih zajednica, kako je posljednji put izmjenjeno Uredbom (EZ, Euroatom) br. 1525/2007 od 17. decembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Uredba o finansiranju“).
- (2) Program se primjenjuje u skladu sa odredbama Okvirnog sporazuma o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku podršku EZ Crnoj Gori i sprovođenju podrške u okviru Instrumenta pretprijetupne podrške (IPA) zaključenog između Strana dana 15. novembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“), kako je utvrđeno Aneksom B ovog Sporazuma.

3. STRUKTURE, ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

- (1) U skladu sa Okvirnim sporazumom, zemlja korisnica imenuje nacionalnog IPA koordinatora, koji djeluje kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. On je odgovoran za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika, kako u pogledu opšteg procesa pristupanja tako i u pogledu pretprijetne podrške EU u okviru IPA-e.
- (2) Nacionalni IPA koordinator odgovoran je i za koordinaciju učesća zemlje korisnice u odgovarajućim prekograničnim programima, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog basena u okviru drugih instrumenata Zajednice.
- (3) Zemlja korisnica imenuje operativnu strukturu za dio programa koji se odnosi na njenu teritoriju. Njene funkcije i odgovornosti su definisane u prekograničnom programu, sa izuzetkom tendera, ugovaranja i plaćanja, što je odgovornost Komisije.
- (4) Operativna struktura će u sprovođenju ovog programa tijesno saradivati sa operativnom strukturom Albanije.
- (5) Operativne strukture zemalja učesnica osnivaju Zajednički tehnički sekretarijat, koji pomaže operativnim strukturama i Zajedničkom odboru za praćenje, iz člana 142 IPA Uredbe o sprovođenju, u vršenju njihovih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati antene, uspostavljene u svakoj zemlji učesnici.

4. FINANSIRANJE

Finansiranje sprovođenja ovog Sporazuma glasi:

- (a) Doprinos Zajednice za 2010. godinu je određen na najviše 600 000 € (šeststo hiljada eura), za dio Programa koji se tiče Crne Gore, kako je sadržano u Dodatku A1 Aneksa A ovog sporazuma. Međutim, isplata doprinosa Zajednice od strane Komisije će se obaviti u okviru granica raspoloživih sredstava.
- (b) Troškove struktura i tijela, osnovanih od strane zemlje korisnice za sprovođenje ovog programa, će snositi Korisnik, izuzimajući troškove navedene u članu 94(1)(f) IPA Uredbe o sprovođenju, sa detaljima u Aneksu A ovog sporazuma.

5. ROK UGOVARANJA

- (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi kojima se sprovodi ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije u roku od dvije godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.

- (2) U opravdanim slučajevima, rok ugovaranja se može produžiti prije datuma isteka, na najviše tri godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (3) Sva sredstva za koja nije sklopljen nijedan ugovor prije roka ugovaranja će biti poništena.

6. ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA

- (1) Ugovori će biti izvršeni najkasnije u roku od 2 godine od datuma isteka ugovaranja.
- (2) Rok za izvršenje ugovora se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

7. ROK ISPLATE

- (1) Isplata sredstava se može izvršiti najkasnije u roku od jedne godine nakon krajnjeg datuma za izvršenje ugovora.
- (2) Rok za isplatu sredstava se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

8. OBRADA PRIHODA

- (1) Prihodi u svrhe IPA uključuju prihode stečene, u periodu sufinansiranja, od aktivnosti prodaje, zakupnine, prijava/naknada usluga ili drugih odgovarajućih prihoda, izuzimajući:
 - (a) prihode ostvarene u toku ekonomskog vijeka sufinansiranih investicija, u slučaju investiranja u preduzeća;
 - (b) prihode ostvarene u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući rizični kapital i zajmovna sredstva, kompenzacijske fondove, lizing;
 - (c) po potrebi, doprinose privatnog sektora za sufinansiranje aktivnosti, koji će biti prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa
- (2) Prihodi definisani u gore navedenom stavu 1, predstavljaju prihod koji će biti oduzet od iznosa prihvatljivih troškova za odgovarajuću aktivnost. Najkasnije do datuma zatvaranja programa, ti prihodi će biti oduzeti od prihvatljivih troškova odgovarajućih aktivnosti u ukupnom iznosu ili po određenoj stopi, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u potpunosti ili samo dijelom od sufinansirane aktivnosti.

9. 9 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- (1) Trošak u okviru ovog programa u Aneksu A je prihvatljiv za doprinos Zajednice, ukoliko je nastao nakon potpisivanja ovog Sporazuma.

- (2) Sljedeći troškovi nijesu prihvatljivi za doprinos Zajednice u okviru programa u Aneksu A:
- (a) porezi, uključujući poreze na dodatu vrijednost;
 - (b) carine i uvozne carine, ili bilo koji drugi troškovi;
 - (c) kupovina, zakupnina ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
 - (d) novčane kazne, finansijske kazne i troškovi parničenja;
 - (e) operativni troškovi;
 - (f) polovna oprema;
 - (g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - (h) troškovi konverzije, izdaci, gubici pri deviznoj razmjeni povezani sa svim komponentama specifičnih euro računa, kao i ostali čisto finansijski troškovi;
 - (i) doprinosi u naturi;
 - (j) kamate na dugove.
- (3) Odstupanjem od navedenog stava 2, prihvatljivi su sljedeći troškovi:
- (a) porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su sljedeći uslovi ispunjeni:
 - (i) nijesu naplativi ni u kom slučaju;
 - (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik i
 - (iii) jasno su identifikovani u prijedlogu projekta.
 - (b) izdaci na međudržavne finansijske transakcije;
 - (c) ukoliko implementacija aktivnosti zahtijeva odvojene račune ili otvaranje novih računa, troškovi banke za otvaranje i upravljanje računima;
 - (d) naknade za pravne konsultacije, naknade za notare, izdaci za tehničke i finansijske stručnjake, troškovi računovodstva i revizije, ukoliko su direktno povezani sa kofinansiranim aktivnostima i ukoliko su neophodni za njenu pripremu i implementaciju;
 - (e) troškovi za garancije koje obezbjeđuje banka ili druga finansijska institucija, ukoliko su garancije zahtijevane nacionalnim ili zakonodavstvom Zajednice;
 - (f) opšti troškovi, ukoliko su zasnovani na realnim troškovima koji se pripisuju implementaciji određene aktivnosti. Paušalne stope, zasnovane na prosječnim troškovima, ne mogu iznositi preko 25% onih direktnih troškova aktivnosti koje mogu uticati na nivo opštih troškova. Obračun će biti valjano dokumentovan i povremeno revidiran;
 - (g) kupovina zemlje u iznosu do 10% prihvatljivih troškova određene aktivnosti.
- (4) Pored tehničke podrške prekograničnim programima iz Člana 94 IPA Uredbe o sprovođenju, prihvatljivi su sljedeći izdaci, koje pokrivaju državni organi tokom pripreme ili implementacije aktivnosti:
- (a) troškovi stručnih usluga koje obezbjeđuje državni organ izuzev krajnjeg korisnika tokom pripreme i implementacije aktivnosti;
 - (b) troškovi obezbjeđivanja usluga vezanih za pripremu i implementaciju aktivnosti od strane državnog organa koji je krajnji korisnik i koji izvršava aktivnost za sopstveni račun, ne koristeći spoljne izvore obezbjeđivanja usluga ukoliko oni predstavljaju

dodatne troškove i odnose se na troškove stvarno i direktno plaćene za kofinansiranu aktivnost.

Dati državni organ ili fakturiše troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrđuje ove troškove na osnovu dokumenata koja odgovaraju dokaznoj vrijednosti koja omogućava identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ za određenu aktivnost.

Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju se potvrditi dokumentima koja omogućavaju identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ za određenu aktivnost.

- (5) Bez štete po odredbe iz stava 1 do 4, mogu se postaviti dalja pravila prihvatljivosti troškova za prekogranični program u Aneksu A ovog Sporazuma.

10. 10 ČUVANJE DOKUMENATA

- (1) Sva dokumenta koja se odnose na program iz Aneksa A čuvaju se najmanje pet godina od datuma kada Evropski parlament odobri izmirenje obaveze za budžetsku godinu na koju se dokument odnosi.
- (2) U slučaju da program iz Aneksa A nije definitivno zaključen u okviru vremenskog roka datog u stavu 1, dokumenta koja se na njega odnose čuvaju se do kraja godine nakon one u kojoj je program iz Aneksa A zaključen.

11. 11 PLAN DECENTRALIZACIJE BEZ EX-ANTE KONTROLE

- (1) Zemlja korisnica donosi detaljan plan sa indikativnim reperima i vremenskim ograničenjima u cilju decentralizacije sa ex-ante kontrolama od strane Komisije. Pored toga, zemlja korisnica donosi indikativni plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola od strane Komisije.
- (2) Komisija prati implementaciju plana iz stava 1 i vodi računa o rezultatima koje je postigla zemlja korisnica u ovom kontekstu, pogotovu po pitanju obezbjeđivanja podrške. Plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola može se odnositi na oslobađanje različitih vrsta ex-ante kontrola.
- (3) Zemlja korisnica redovno obavještava Komisiju o napretku ostvarenom u implementaciji ovog plana.

12. 12 TUMAČENJE

- (1) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba kojom se propisuje suprotno, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u IPA Okvirnoj uredbi i IPA Uredbi o sprovođenju.
- (2) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba kojom se propisuje suprotno, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.
- (3) Bilo koja upućivanja na uredbu Savjeta ili Komisije odnose se na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na njegovo tumačenje.

13. 13 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZNINE

- (1) Ukoliko jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća ili ukoliko ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važenje ostalih odredbi ovog Sporazuma. Ugovorne strane će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najbliža svrsi i namjeni nevažeće odredbe.
- (2) Ugovorne strane će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma, u saglasnosti sa IPA Okvirnom uredbom i IPA Uredbom o sprovođenju.

14. 14 REVIZIJA I IZMJENA

- (1) Sprovođenje ovog Sporazuma biće podvrgnuto periodičnim revizijama, kada to odrede ugovorne strane.
- (2) Svaka izmjena dogovorena od strane ugovornih strana biće data u pismenoj formi i biće dio ovog Sporazuma. Takva izmjena će stupiti na snagu na dan koji odrede ugovorne strane.

15. 15 OKONČANJE

- (1) Bez štete po stav 2, ovaj Sporazum će se okončati osam godina nakon njegovog potpisivanja. Ovo okončanje neće isključivati mogućnost da Komisija učini finansijske korekcije u skladu sa Članom 56 IPA Uredbe o sprovođenju.

- (2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja Strana putem pismenog obavještenja datog drugoj strani. Takvo okončanje će stupiti na snagu šest kalendarskih mjeseci od dana kada je predato pismeno obavještenje.

16. 16 POMIRENJE RAZLIKA

- (1) Nesuglasice koje mogu proizići iz tumačenja, funkcionisanja i sprovođenja ovog Sporazuma, na bilo kojem i svim nivoima participacije, riješiće se na prijateljski način putem konsultacija među Stranama.
- (2) U slučaju neuspjeha prijateljskog rješenja, obje Strane mogu predati slučaj na arbitražu u skladu sa Opcionom pravnom arbitražom za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda koja je na snazi na dan ovog Sporazuma.
- (3) Jezik koji će se upotrebljavati u arbitražnim procedurama biće engleski. Imenovano ovlašćeno tijelo biće Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda nakon pismenog zahtjeva podnijetog od strane bilo koje Strane. Odluka arbitra biće obavezujuća za sve Strane i neće biti žalbi.

17. 17 OBAVJEŠTENJA

- (1) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom biće dato u pismenoj formi i na engleskom jeziku. Svako obavještenje mora biti potpisano i dostavljeno u originalnoj formi ili faksom.
- (2) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom mora biti poslato na sljedeće adrese:

<p><i>Za Komisiju:</i></p> <p>Adresa: DG Enlargement Charlemagne Building Rue de la Loi 170, 1040 Brussels Belgium</p>	<p><i>Za zemlju korisnicu:</i></p> <p>Adresa: Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Državni sekretar za evropske integracije Stanka Dragojevića 2 81000 Podgorica Crna Gora Fax: +382 20 225 591</p>
--	--

18. 18 BROJ ORIGINALA

Ovaj Sporazum je sačinjen u dva primjerka, na Engleskom jeziku.

19. 19 ANEKSI

Aneksi A, B i C će biti integralni dio ovog Sporazuma.

20. 20 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja. Ukoliko Strane ne potpišu istog dana, ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja druge Strane.

Potpisano, za i u ime Komisije

Potpisano, za i u ime Vlade Crne Gore

G-din Pierre Mirel

Direktor

EVROPSKA KOMISIJA

Generalni direktorat za proširenje

C – Albanija, Bosna i Hercegovina,
Crna Gora, Srbija, Kosovo

Datum:

G-đa Slavica Milačić

Državni sekretar za evropske
integracije i NIPAC

Podgorica
Crna Gora

Datum:

DODATAK
PRIJEDLOG ZA FINANSIRANJE
PREKOGRANIČNOG PROGRAMA ALBANIJA-CRNA GORA
ZA 2010. I 2011. GODINU

a. IDENTIFIKACIJA

Korisnici	Albanija i Crna Gora
CRIS broj	Albanija: 2010/22-423; 2011/22-425 Crna Gora: 2010/22-424; 2011/22-426
Godine	2010 i 2011
Trošak	2010: Albanija: 850 000 € Crna Gora: 600 000 € Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 1 450 000 € 2011: Albanija: 850 000 € Crna Gora: 600 000 € Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 1 450 000 €
Operativne strukture	Albanija: Ministarstvo evropskih integracija Crna Gora: Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
Organi za sprovođenje	Za Albaniju: Evropska komisija Za Crnu Goru: Evropska komisija
Krajnji datum zaključenja Finansijskih sporazuma:	Za sredstva za 2010. godinu: najkasnije do 31. decembra 2011. godine Za sredstva za 2011. godinu: najkasnije do 31. decembra 2012. godine
Krajnji datum za ugovaranje	2 godine nakon datuma zaključenja svakog od Finansijskih sporazuma. Ne postoji rok za projekte revizije i evaluacije koje pokriva ovaj Finansijski sporazum, kako je naznačeno u članu 166(2)

	<p>Uredbe o finansiranju.</p> <p>Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalno sufinansiranje.</p>
Krajnji datum za izvršenje	<p>2 godine nakon isteka datuma za ugovaranje za svaki od Finansijskih sporazuma.</p> <p>Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalno sufinansiranje.</p>
Sektorski kod	11120, 14010, 16061, 33210, 41010, 43040, 91010
Odgovarajuće budžetske linije	22.02.04.01
Nadležni za programiranje	ELARG jedinica C4
Nadležni za implementaciju	<p>Za Albaniju: Delegacija Evropske unije u Albaniji, Operativni odsjek</p> <p>Za Crnu Goru: Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, Operativni odsjek</p>

2. Kratak sadržaj

2.1 . Uvod

2.1.1. Veza sa MIPD (Višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom)

Prekogраниčni program između Albanije i Crne Gore će doprinijeti implementaciji IPA komponente II „Prekogраниčna saradnja“ Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenata (MIPD) za period 2009-2011 u obje zemlje. Ovaj program će obezbijediti podršku za „Stabilizaciju demokratije i jačanje administrativnih kapaciteta“, „Ekonomski i socijalni razvoj“, „Infrastrukturu“ i „Tehničku podršku“, oblasti koje su prepoznate kao osnovna polja djelovanja MIPD-a za Albaniju i biće usmjeren na „Razvoj prekograničnih ekonomskih, socijalnih i aktivnosti u oblasti životne sredine u graničnim predjelima“, „Rješavanje zajedničkih izazova, pogotovu u oblasti životne sredine i javnog zdravlja i razvoja“ i „Promovisanje lokalnih međuljudskih (ljudi ljudima) aktivnosti uključujući NVO i lokalne vlasti“, identifikovane u MIPD-u za Crnu Goru.

2.1.2. Proces programiranja

Programiranje je sprovedeno između januara i maja 2007. godine. Program je razrađen nakon opsežnih konsultacija sa lokalnim subjektima i potencijalnim korisnicima sa obje strane granice. Projekat jačanja institucija za prekograničnu saradnju (CBIB), finansiran u okviru Regionalnog programa CARDS 2003, podržavao je tokom ovog procesa nacionalne vlasti i zajedničke strukture tokom ovog procesa. Proces su koordinirali u obje zemlje odgovarajući prekogranični koordinatori: Ministarstvo evropskih integracija u Republici Albaniji i Sekretarijat za evropske integracije u Crnoj Gori.

U januaru 2007. godine, obje zemlje su osnovale Operativnu strukturu (OS) zaduženu za pripremu prekograničnog programa. Osnovan je i Zajednički odbor za programiranje, koji se sastojao od članova Operativnih struktura. Operativne strukture sastale su se po prvi put 14. februara 2007. godine kako bi identifikovale institucije odgovorne za pripremu prekograničnog programa i razvile preliminarne akcioni plan. Zajednički odbor za programiranje se sastao 26. februara 2007. godine i dogovorio se o prihvatljivim područjima i akcionom planu. Tokom marta i aprila 2007. godine, konsultovani su osnovni lokalni subjekti, a Operativne strukture sastale su se nekoliko puta kako bi razmislile analizu prekograničnog regiona, SWOT analizu i identifikovale prioritete i mjere. Zajednički odbor za programiranje se sastao 17. aprila 2007. godine radi dogovora o prekograničnom regionu, SWOT analizama, prioritetima i mjerama. Odbor se ponovo sastao 23. maja 2007. godine kako bi odobrio nacrt prekograničnog programa.

U oktobru i novembru 2009. godine je izvršena djelimična revizija programa od strane Operativnih struktura, uz podršku CBIB II projekta finansiranog iz CARDS 2005 Regionalnog programa, sa ciljem da se ažuriraju podaci o finansijskim alokacijama, indikatori i neophodne činjenične izmjene. Ova revidirana verzija je prihvaćena od strane Zajedničkog odbora za praćenje 9. decembra 2009. godine.

2.1.3. Pregled prihvatljivih područja

Prihvatljiva područja u Republici Albaniji su dvije regije: regije Skadar i Kukeš.

Prihvatljiva teritorija u Crnoj Gori pokriva teritoriju 9 opština: Budve, Berana, Andrijevice, Plava, Danilovgrada, Podgorice, Bara, Ulcinja, Cetinja.

2.2 Opšti programski cilj(evi)

Opšti cilj ovog programa jeste promocija saradnje između ljudi, zajednica i institucija u pograničnim oblastima, u cilju održivog razvoja, stabilnosti i prosperiteta tih područja u zajedničkom interesu građana obje zemlje. Ovaj program će imati katalitički uticaj, obzirom da jača kapacitete lokalnih zainteresovanih strana, opštinske, regionalne institucije i civilno društvo, a stoga i mogućnost da iste učestvuju u prekograničnim inicijativama.

2.3 Prioriteti, odgovarajuće mjere i specifični aspekti vezani za implementaciju budžeta za 2010. i 2011. godinu

20.1. 2.3.1. Proritet I: Promocija regionalne kohezije i konkurentnosti, kroz integrisani pristup ekonomskom, ekološkom, kulturnom i socijalnom razvoju

Ovaj prioritet će doprinijeti kvalitetu životnog standarda u oblastima programiranja kroz obezbjeđivanje mogućnosti za ekonomska partnerstva i prekogranični promet od zajedničkog interesa. Očekuje se da će primijenjene aktivnosti poboljšati kvalitet usluga, stvoriti mogućnosti za rad i preduzetništvo, unaprijediti zaštitu životne sredine i podsticati kulturnu razmjenu. One će takođe olakšati jačanje lokalnih zajednica i organizacija civilnog društva i promovisati socijalnu koheziju.

Ovaj prioritet čine 3 konkretne mjere:

2.3.1.1 Mjera I.1: Ekonomski razvoj sa naglaskom na turizam

Cilj ove mjere je promocija ekonomskog razvoja u oblastima programiranja kroz njihov turistički i kulturni potencijal. Očekivani rezultati uključuju zajedničko upravljanje turističkim aktivnostima i poboljšan kvalitet usluga, konkurentnost i privlačnost sektora turizma.

Ova mjera će podstaći inicijative da modernizuju turističke usluge kroz razvoj savjetodavnih usluga u zajedničkom poslovanju i stimulaciju redovne interakcije poslova u pograničnom području putem: poslovnih mreža (business to business networks); zajedničkog marketinga na domaćem i tržištu EU; saradnje sa obrazovnim institucijama za inovacije i stručnu obuku; selekcije investicija u poslovnu infrastrukturu; promocije imidža oblasti potencijalnim investitorima i posjetiocima.

2.3.1.2 Mjera I.2: Ekološka zaštita i promocija

Cilj ove mjere jeste podrška zajedničkim inicijativama za zaštitu, promociju i upravljanje osjetljivim ekosistemima i održivim razvojem životne sredine u programskim oblastima. Kao rezultat, očekuju se zajedničko upravljanje zaštićenim oblastima i povećana svijest stanovništva o pitanjima životne sredine.

Ova mjera će podržati saradnju između organizacija za zaštitu životne sredine koje su u oblastima za programiranje aktivne u pripremi i implementaciji planova za upravljanje ekoturističkim lokalitetima sa posebnim osvrtom na Skadarsko jezero i njegovu okolinu.

2.3.1.3 Mjera I.3: Unaprjeđenje socijalne kohezije kroz projekte "ljudi-ljudima"

Cilj ove mjere je da ohrabri građane programskih oblasti da se uključe u širok spektar mogućnosti za saradnju i jačanje partnerstva, a rezultiraće osnivanjem novih mreža i razmjene među lokalnim zainteresovanim stranama.

Očekuje se da će aktivnosti "ljudi-ljudima" direktno unaprijediti protok informacija i komunikaciju u pograničnom području. Aktivnosti predviđene ovom mjerom će približiti narode, lokalne zajednice i organizacije civilnog društva graničnog regiona i podržaće, između ostalog, i kulturnu razmjenu, promociju zanatstva, tradicionalnih proizvoda i lokalnog nasljeđa.

Aktivnosti "ljudi-ljudima" će se finansirati u okviru Mjere I.1 i I.2. Osiguraće se sinergija između ove tri mjere.

2.3.2 Prioritet II: Tehnička podrška za efikasno upravljanje programom i protok informacija

Tehnička podrška će se obezbijediti kroz dvije mjere.

2.3.2.1 Mjera II.1: Administracija, monitoring i evaluacija programa

Tehnička podrška će se koristiti za podršku rada dvije nacionalne Operativne strukture (OS) i Zajedničkog odbora za praćenje (JMC), obezbjeđujući efikasnu implementaciju, monitoring i evaluaciju programa, kao i optimalno korišćenje resursa. Ovo će se postići kroz osnivanje i funkcionisanje Zajedničkog tehničkog sekretarijata (JTS) u Albaniji i njegove Antene u Crnoj Gori. Zajednički tehnički sekretarijat će biti odgovoran za svakodnevno upravljanje programom i odgovaraće Operativnim strukturama i Zajedničkom odboru za praćenje.

2.3.2.2 Mjera II.2: Informacije o programu i publicitet

Cilj ove mjere je da unutar nacionalnih, regionalnih i lokalnih zajednica i uopšte među stanovništvom u programskoj oblasti, izgradi svijest o programu. Ona takođe podržava i aktivnosti u cilju osvješćivanja na nivou zemlje i u cilju informisanja građana obje zemlje o programu.

Indikativni raspored i sredstva za implementaciju mjera

Mjere I.1, I.2 i I.3 će se implementirati kroz šeme dodjele bespovratne podrške. Osnovni kriterijumi za odabir i dodjelu sredstava, propisani u Praktičnom vodiču (PRAG) za ugovorne procedure u kontekstu akcija u zemljama van EZ, moraju biti primijenjeni. Detaljni kriterijumi za selekciju i dodjelu bespovratne podrške će biti propisani Pozivom za podnošenje ponuda - Aplikacioni paket (Uputstva za podnosiocima projektnih prijedloga). Predviđeno je da se Poziv za podnošenje ponuda, ukupne vrijednosti IPA i nacionalnog sufinansiranja od oko 1,53 miliona eura, raspiše u drugom kvartalu 2010. godine.

Mjere II.1 i II.2 koje se tiču tehničke podrške će se implementirati kroz individualne direktne ugovore o bespovratnoj podršci, bez poziva za sprovođenje ponuda između Evropske komisije i odgovarajućih nacionalnih organa, shodno članu 168 1. (c) Pravilnika o sprovođenju finansijske uredbe, obzirom da relevantni nacionalni organi, npr. Koordinator za prekograničnu saradnju u

smislu člana 22 (2) (b) IPA Uredbe o sprovođenju ili Operativne strukture, uživa de facto monopol nad sprovođenjem prekograničnog programa. Moguće je podugovaranje aktivnosti kroz direktne sporazume, u skladu sa članom 120 Finansijske uredbe i članom 184 Pravila o sprovođenju Finansijske uredbe. Direktni sporazumi mogu se potpisati čim se zaključe Finansijski sporazumi.

Pozivi za podnošenje ponuda će se pripremiti uz tehničku podršku obezbijedenu u okviru Prioritetne ose II ovog programa. Tehnička podrška će pogotovo financirati funkcionisanje Zajedničkog tehničkog sekretarijata (JTS) koji će koncipirati Uputstva za podnosiocima projektnih prijedloga pod nadzorom Zajedničkog odbora za praćenje (JMC).

Nedostatak apsorpcijskog kapaciteta, u smislu pripreme projekata od strane lokalnih zainteresovanih strana, može dati razloga za zabrinutost. U tom smislu, preduzeće se dalekosežne aktivnosti u okviru linije prioriteta tehničke podrške kako bi se program objasnio potencijalnim korisnicima.

Indikativni vremenski plan i indikativni iznosi za implementaciju mjera:

Za prioritetnu osu I, indikativno je predviđeno da se objave dva zajednička Poziva za podnošenje ponuda: jedan koji se tiče ukupnog iznosa sredstava za 2010. godinu, koji će biti objavljen u drugoj polovini 2010. godine; drugi za ukupni iznos sredstava za 2011. godinu, koji će biti objavljen u drugoj polovini 2011. godine.

Osnovni kriterijumi za odabir i dodjelu sredstava treba da budu oni koji su propisani u Praktičnom vodiču (PRAG) za ugovorne procedure u kontekstu akcija u zemljama van EZ . Detaljni kriterijumi za selekciju i dodjelu bespovratne podrške će biti propisani Pozivom za podnošenje ponuda - Aplikacioni paket (Uputstva za podnosiocima projektnih prijedloga).

Za sredstva dodijeljena kroz Pozive za projekte, korišćenje paušalnih suma i/ili fiksne stope je moguće (u skladu sa čl. 181 Pravila o implementaciji Finansijske uredbe), do iznosa od 25 000 eura po grantu. Gdje je to moguće, detaljni uslovi za korišćenje paušalnih suma ili fiksne stope će biti propisani u Pozivu za podnošenje ponuda - Uputstvima za podnosiocima projektnih prijedloga.

Za prioritetnu osu II, uzimajući u obzir da relevantni nacionalni organi (Operativne strukture u Albaniji i Crnoj Gori) uživaju de facto monopolnu poziciju (u smislu člana 168, stav 1, pod-stav c Pravila o implementaciji¹ Finansijske uredbe²) za implementaciju prekograničnog programa, relevantna ugovaračka tijela u obje zemlje treba da osnuju pojedinačne direktne sporazume za dodjelu sredstava, bez Poziva za dostavljanje ponuda, sa Operativnim strukturama, za iznose do onih koji su predviđeni u okviru prioriteta tehničke podrške u svakoj zemlji. Podugovaranje od strane Operativnih struktura za aktivnosti koje su pokrivene direktnim sporazumima za dodjelu sredstava (npr. tehnička podrška, evaluacija, publicitet, itd.) je dozvoljeno u skladu sa članom 120 Finansijske uredbe i članom 184 Pravila o implementaciji Finansijske uredbe. Direktni sporazumi o dodjeli sredstava mogu biti potpisani čim se zaključe odgovarajući Finansijski sporazumi. U svrhu efikasne upotrebe sredstava tehničke podrške, zahtijeva se tijesna saradnja između nacionalnih organa (Operativne strukture, Koordinator za prekograničnu saradnju) zemalja učesnica.

¹ Uredba (EZ, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, str. 1)

² Uredba (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002, str. 1)

2.4 Pregled proteklih i tekućih iskustava Prekogranične saradnje, uključujući naučene lekcije i koordinaciju donatora

2.4.1. Prošla i trenutna iskustva u prekograničnoj saradnji

Saradnja između Albanije i Crne Gore je relativno novijeg datuma. Bila je zastupljenija na centralnom nivou nego u pograničnim područjima.

Saradnja između dvije zemlje je zasnovana na postojećim protokolima i sporazumima:

- Sporazum o slobodnoj trgovini između dvije zemlje;
- Protokol o saradnji, potpisan u decembru 2000. godine između Ministarstva turizma Crne Gore i albanskog Odbora za razvoj turizma;
- Regionalni forum za saradnju između Skadra i Crne Gore; u ovom forumu učestvuju predstavnici lokalnih vlasti i privatnog sektora;
- Sporazum o plovidbi iz novembra 2004. godine kojim su strane prihvatile postupke međunarodne plovidbe na liniji Skadar-Virpazar;
- Strateški akcioni plan za Skadarsko jezero iz marta 2007. godine, koji je utvrdilo Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine Crne Gore i Ministarstvo životne sredine i uprave voda i šuma Republike Albanije.

Ovaj program je takođe usklađen sa sektorskim strategijama obje zemlje: za Albaniju, Nacionalna strategija za socio-ekonomski razvoj (NSSD), Strategija decentralizacije, Strategija regionalnog razvoja - Milenijumski ciljevi razvoja (MDG) 2003 za Skadarski region i dokument kojim se promoviše lokalni razvoj kroz MDG 2003 za region Kukeša; za Crnu Goru, Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore (NSSD), Master plan za razvoj turizma, Prostorni plan, Prostorni plan priobalnog područja.

Povrh toga, prekogranični program, koju su zajednički pripremili nadležni organi Republike Albanije i Crne Gore u prvoj polovini 2007. godine nakon iscrpnih konsultacija sa zainteresovanim stranama sa obje strane granice, obezbjeđuje osnovu za višegodišnje programiranje i implementaciju. Revidiran je u oktobru-novembru 2009. godine.

2.4.2. Naučene lekcije

Većina prekograničnih inicijativa je započeta tek nedavno, tako da je isuviše rano za formulaciju „naučenih lekcija“. Međutim, mogu se izvući sljedeći zaključci:

- Projekti koji se tiču zaštite životne sredine reflektuju prioritete definisane od strane nacionalnih i regionalnih institucija i tako obezbjeđuju valjano postavljanje lokalnih i nacionalnih razvojnih prioriteta. Međutim, u programskom razvoju je važno čvrsto povezati civilno društvo i privatni sektor.
- Mali pozivi za podnošenje ponuda za prekogranične aktivnosti započete u prethodnim prekograničnim programima su kod većine krajnjih korisnika pokazali slab kapacitet u pripremi projekata. Ovo može da ugrozi implementaciju programa. Specifična obuka potencijalnih podnosilaca će se sprovoditi kroz čitav program.
- Neke opštine su imale vodeću ulogu u proteklim i tekućim prekograničnim inicijativama. Ove opštine treba da imaju ključnu ulogu u implementaciji programa (prenos znanja, itd.).

Štaviše, nezavisnom evaluacijom prekograničnih programa u okviru PHARE rukovodio je konzorcijum MWH. Iskustvo je pokazalo da preduslovi za efikasnu implementaciju uključuju, pored čvrste koordinacije između zemalja učesnica na političkom i operativnom nivou:

- prekograničnu saradnju resornih ministarstava i efikasne radne odnose između odgovarajućih organizacija;
- funkcionisanje organa regionalnog razvoja i lokalnih organa, sa odgovarajućim osobljem u stabilnom okruženju;
- čvrste odnose između regionalnih institucija i odgovarajućih delegacija Komisije.
- funkcionisanje prekogranične saradnje između odgovarajućih organizacija privatnog sektora, kao što su: privredne komore, udruženje preduzeća i NVO.

2.4.3. Koordinacija donatora

Vlada **Republike Albanije** je uključena u proces koordinacije donatora kroz Integrirani sistem planiranja (IPS), mehanizam koji ima za cilj reformu uprave javnim fondovima (domaćih i stranih). Vlada je, u novembru 2005. godine, odobrila IPS koji treba da razvije koherentni, strateški okvir, obezbjeđujući tako da ključne politike Albanije i finansijski procesi funkcionišu na koherentan, efikasan i integrisan način. U okviru CARDS 2004, za implementaciju IPS-a, obezbjeđen je doprinos EZ Fondu povjerenja Svjetske banke.

Vlada takođe očekuje da unaprijedi konsultacije sa zajednicom donatora i uskladi međunarodnu podršku sa nacionalnim prioritetima kroz Sektor za strategiju i koordinaciju donatora, koji funkcioniše u okviru Savjeta ministara. Za Nacionalnog IPA koordinatora imenovan je Državni sekretar za evropske integracije.

Delegacija Evropske komisije je, kroz ulogu rukovođenja Donatorskim tehničkim sekretarijatom, olakšala koordinaciju raspoložuci projektnim podacima svih donatora od 2003. godine. U toku je postepeno prebacivanje uloge koordinacije donatora na nadležne organe. Održavaju se čvrsti odnosi sa IFI: EIB, EBRD, Svjetska banka, KfW.

U **Crnoj Gori**, koordinaciju donatora značajno podržavaju sektorske strategije, kao i sveobuhvatne strategije o smanjenju siromaštva, održivom razvoju itd. Crnogorske vlasti su reorganizovale koordinaciju donatora i odredile više službenike za koordinaciju donatora u svim ključnim sektorima. Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) u Podgorici redovno učestvuje na sastancima sa donatorima iz EU i drugim bilateralnim donatorima. Takođe je razvila i blisku i efikasnu saradnju sa IFI - pogotovu sa EIB, EBRD i Svjetskom bankom; i sa bilateralnim FI kao što je njemački KfW.

Aktivnosti finansirane iz EZ, kojim upravlja EAR, a u budućnosti Delegacija Evropske komisije, su katalizovale značajne investicije ovih institucija u crnogorskoj saobraćajnoj i infrastrukturi životne sredine. Evropska komisija je takođe razvila dobre odnose sa agencijama UN-a, pogotovu sa UNHCR-om po pitanju izbjeglica i interno raseljenih lica i sa UNICEF-om po pitanju zaštite djeteta. Blisko saraduje i sa Savjetom Evrope po pitanju reforme javne uprave, kao i sa OEBS-om u oblasti pravde, demokratije i sigurnosti.

Vezano za ovaj prekogranični program, zemlje članice EU i Međunarodne finansijske institucije su konsultovane po pitanju nacrtu programa u procesu programiranja kako bi se prepoznala komplementarnost između projekata podrške donatora.

2.5 Horizontalna pitanja

Zajedničke prijave će morati da pokriju obje strane projekta i da ispune sljedeće kriterijume:

- partneri korisnici sa obje strane granice;
- podrška vezama među relevantnim institucijama i organizacijama sa obje strane granice;
- podsticanje jednakog učešća žena i marginalizovanih grupa;
- zadovoljavanje potreba etničkih manjina;
- ekološku održivost.

Projektne partneri treba da uspostave dogovorene mehanizme koordinacije kako bi zajednički projekti bili sinhronizovani tokom implementacije.

2.6 Uslovi

Uspješna implementacija programa zavisi od zapošljavanja adekvatnog osoblja i funkcionisanja Operativnih struktura, Zajedničkog odbora za praćenje, Zajedničkog tehničkog sekretarijata i njegove antene.

2.7 Mjerila

2010	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj direktnih grantova u Albaniji	0	1	1
Broj direktnih grantova u Crnoj Gori	0	1	1
Broj raspisanih zajedničkih Poziva za podnošenje ponuda (u Albaniji i Crnoj Gori)	0	1	1
Stopa ugovaranja (%) u Albaniji	0	100	100
Stopa ugovaranja (%) u Crnoj Gori	0	100	100

"N" predstavlja datum zaključivanja Finansijskog sporazuma

2011	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj direktnih grantova u Albaniji	0	1	1
Broj direktnih grantova u Crnoj Gori	0	1	1

Broj raspisanih zajedničkih Poziva za podnošenje ponuda (u Albaniji i Crnoj Gori)	0	1	1
Stopa ugovaranja (%) u Albaniji	0	100	100
Stopa ugovaranja (%) u Crnoj Gori	0	100	100

"N" predstavlja datum zaključivanja Finansijskog sporazuma

2.8 Plan za decentralizaciju upravljanja fondovima EU bez ex-ante kontrole od strane Komisije

Shodno članu 8(4)c) IPA Uredbe o sprovođenju, zemlje korisnice će izraditi vodič koji sadrži indikativna mjerila i rokove za uspostavljanje decentralizacije bez ex-ante kontrola od strane Komisije.

U vezi sa indikativnim planom za decentralizaciju bez ex-ante kontrole (DIS), situacija je sljedeća:

U slučaju **Republike Albanije**, plan za proces decentralizovanog upravljanja za IPA komponentu I je razvijen u decembru 2008. godine i revidiran na ljeto 2009. godine. Ključni akteri za decentralizovano upravljanje su imenovani Odlukom Vlade od 5. septembra 2007. godine: Nacionalni IPA koordinator (NIPAC), Službenik nadležan za akreditaciju (CAO), Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO) i Službenik za ovjeravanje programa (PAO). Nacionalni fond (NF) još uvijek nije osnovan u okviru Ministarstva finansija, ali dvije osobe su nominovane i nadležne za sva pitanja vezana za Nacionalni fond u ovoj pripremljenoj fazi. Jedinica za ugovaranje i finansiranje (CFCU) je osnovana u okviru strukture Ministarstva finansija Odlukom br. 93 od 13. juna 2007. godine i bila je restrukturirana u julu 2008. godine. Upravni odbor (SC) za pripreme za decentralizovano upravljanje je osnovana i njome predsjedava NAO. Viši službenici za programiranje (SPO) za IPA komponentu I u resornim ministarstvima su bili ponovo imenovani u novembru 2009. godine, nakon parlamentarnih izbora u ljeto 2009. godine. Tijelo za reviziju (AA) je osnovano Odlukom Savjeta Ministara od 14. oktobra 2009. godine.

IPA 2007 projekat za podršku albanskoj administraciji u pripremi za decentralizovano upravljanje za IPA komponentu I se trenutno implementira i priprema za fazu 1 (procjena jaza – gap assessment). Zajednička misija Evropske komisije u januaru 2010. godine dozvolila je početak priprema za proces decentralizovanog upravljanja za komponente III, IV i V. Iako su strukture već uspostavljene, EZ tehnička podrška za albanske vlasti u izradi plana za decentralizovano upravljanje za IPA komponentu II treba da počne tokom proljeća 2010. godine. IPA 2009 projekat za podršku albanskim nacionalnim institucijama u daljem napretku ka decentralizovanom upravljanju za IPA komponente II, III, IV i V u Albaniji treba da počne sa implementacijom u zimu 2010. godine.

U **Crnoj Gori**, pripreme za decentralizovano upravljanje za IPA-u su u toku. Sljedeći izbori i formiranje nove vlade u proljeće 2009. godine, imenovan je novi Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO), dok su ostale ključne pozicije, kao Službenik nadležan za akreditaciju (CAO) i Službenik za ovjeravanje programa (PAO) ostale nepromijenjene. Vlada je u oktobru 2009. godine usvojila "Akcioni plan za prenos upravljanja IPA fondovima za komponente I i II", koji predviđa podnošenje prijedloga za prenos ovlaštenja za upravljanje za komponentu I i II do kraja 2010 /

početka 2011. godine. Sporazum o implementaciji (između novoimenovanog NAO i PAO) je potpisan u oktobru 2009. godine. Od 16 Viših službenika za programiranje (SPO), 15 je imenovano i potpisani su Operativni sporazumi sa PAO. Formalna procjena jaza – gap assessment (faza 1 plana za decentralizovano upravljanje za IPA) za komponente I i II je završena u martu 2010. godine.

Strateški koordinator (pomoćnik ministra za evropske integracije) je imenovan za IPA komponente III i IV i usvojen "Kompletni akcioni plan za Vladu Crne Gore za IPA komponente III i IV", koji utvrđuje glavne korake za izradu Strateškog okvira usklađenosti (SCF), Operativnih programa (OP) i za prenos upravljanja.

Podrška u procesu pripremanja za prenos upravljanja EU fondovima za IPA komponente I i II je obezbijedena kroz CARDS projekat, koji će biti praćen sa tri IPA projekta koji će podržati uvođenje decentralizovanog upravljanja EU fondovima za svih pet IPA komponenti.

3. Budžet za 2010. i 2011. godinu

3.1 Indikativna 2010 finansijska tabela za Albaniju

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	765 000	85	135 000	15	900 000	90
Prioritet II	85 000	85	15 000	15	100 000	10
UKUPNO	850 000	85	150 000	15	1 000 000	100

(1) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)

(2) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.2 Indikativna 2010 finansijska tabela za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	540 000	85	95 294	15	635 294	90
Prioritet II	60 000	85	10 588	15	70 588	10

UKUPNO	600 000	85	105 882	15	705 882	100
---------------	---------	----	---------	----	---------	------------

- (1) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)
(2) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.3 Indikativna 2011 finansijska tabela za Albaniju

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	765 000	85	135 000	15	900 000	90
Prioritet II	85 000	85	15 000	15	100 000	10
UKUPNO	850 000	85	150 000	15	1 000 000	100

- (1) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)
(2) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.4 Indikativna 2010 finansijska tabela za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	540 000	85	95 294	15	635 294	90
Prioritet II	60 000	85	10 588	15	70 588	10
UKUPNO	600 000	85	105 882	15	705 882	100

- (1) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)
(2) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.5 Princip sufinansiranja koji se odnosi na projekte finansirane u okviru programa

Doprinos Zajednice je izračunat prema prihvatljivim troškovima, što je za prekogranični program između Albanije i Crne Gore zasnovano na ukupnim troškovima, kako su dogovorile zemlje učesnice i kako je propisano prekograničnim programom.

Stopa doprinosa Zajednice na nivou prioritetnih osa neće preći maksimalni iznos od 85% prihvatljivih troškova.

Stopa doprinosa Zajednice za svaku od prioritetnih osa neće biti manja od 20% prihvatljivih troškova.

Primjenjuju se odredbe člana 90 IPA Uredbe o sprovođenju.

Sufinansiranje u okviru prioriteta I će biti obezbijeđeno od strane krajnjih korisnika sredstava i može doći iz javnih ili privatnih sredstava. Sufinansiranje u okviru prioriteta II će biti obezbijeđeno iz nacionalnih javnih sredstava.

4. Organizacija implementacije

4.1 Metod implementacije

Ovim programom će, na centralizovanoj osnovi, upravljati Evropska komisija u skladu sa članom 53a Finansijske uredbe³ i odgovarajućim odredbama Pravilnika o sprovođenju⁴.

U slučaju centralizovanog upravljanja, uloga Komisije u izboru aktivnosti u okviru prekograničnog programa između zemalja korisnica definisana je članom 140 IPA Uredbe o sprovođenju.

4.2 Opšta pravila za procedure nabavke i dodjeljivanja bespovratne podrške

Nabavke će se sprovoditi u skladu sa odredbama Dijela 2, Glave IV Finansijske uredbe i Dijela 2, Glave III, Poglavlja 3 Pravilnika o njenom sprovođenju i pravilima i postupcima za usluge, nabavke i ugovore o radu finansiranih iz Opšteg budžeta Evropskih zajednica u svrhu saradnje sa trećim zemljama koje je usvojila Komisija 24. maja 2007. godine (C(2007)2034).

Procedure za dodjelu bespovratne podrške će poštovati odredbe Dijela 1, Glave VI Finansijske uredbe i Dijela 1, Glava VI Pravilnika o njenom sprovođenju.

Po potrebi, ugovorne strane će koristiti standardne obrasce i modele i olakšati primjenu navedenih pravila iz Praktičnog vodiča za ugovorne procedure u kontekstu akcija u zemljama van EZ (Praktični vodič) kako je objavljeno na sajtu EuropeAid-a⁵ na dan započinjanja procedure nabavke ili dodjeljivanja bespovratne podrške.

4.3 Procjena uticaja na životnu sredinu i očuvanje prirode

Sve investicije će se izvršiti u skladu sa relevantnim zakonodavstvom Zajednice u oblasti životne sredine.

³ Uredba (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002., str. 1)

⁴ Uredba (EZ, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002., str. 1)

⁵ Trenutna adresa: http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/implementation/practical_guide/index_en.htm

Procedure za procjenu uticaja na životnu sredinu koje su utvrđene Direktivom EIA⁶ se u potpunosti odnose na sve investicione projekte u okviru IPA-e. Ukoliko Direktiva EIA još uvijek nije u potpunosti prenijeta, procedure će biti slične onima propisanim u gore pomenutoj direktivi.

Ukoliko bi projekat mogao da ugrozi lokalitete značajne za očuvanje prirode, sprovede se procjena očuvanja prirode, istovjetna onoj iz člana 6 Direktive o staništima ⁷.

5. Monitoring i evaluacija

5.1 Monitoring

Monitoring implementacije prekograničnog programa će vršiti Zajednički odbor za praćenje naveden u članu 142 IPA Uredbe o sprovođenju, osnovan od strane zemalja korisnica koje učestvuju u programu i koji uključuje predstavnike Komisije.

U Albaniji i u Crnoj Gori, Komisija može preduzeti sve aktivnosti koje smatra potrebnim kako bi se izvršio monitoring datog programa.

5.2 Evaluacija

Programi će biti evaluirani u skladu sa članom 141 IPA Uredbe o sprovođenju, sa ciljem poboljšanja kvaliteta, efikasnosti i dosljednosti podrške iz fondova Zajednice i implementacije prekograničnih programa.

Privremena evaluacija svakog od 8 prekograničnih programa među zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima je izvršena (u 2010. godini) od strane nezavisnih evaluatora, pod odgovornošću Komisije (Generalni Direktorat za proširenje). Konačni izvještaj o evaluaciji treba da bude dostupan do kraja 2010. godine, početka 2011. godine.

6. Revizija, finansijska kontrola, mjere za suzbijanje prevara

Evidencija i aktivnosti svih strana koje učestvuju u implementaciji ovog programa, kao i svi ugovori i sporazumi kojima se ovaj program sprovodi, biće predmet, sa jedne strane nadzora i finansijske kontrole od strane Komisije (uključujući i Evropsku kancelariju za suzbijanje prevara), koja može vršiti provjere po svom nahođenju, sama ili preko spoljnog revizora i, sa druge strane, reviziji koju vrši Evropski sud revizora. Ovo uključuje mjere kao što je ex-ante provjera tendera i ugovaranja od strane Delegacija u zemljama korisnicama.

U cilju očuvanja efikasne zaštite finansijskih interesa Zajednice, Komisija (uključujući i Evropsku kancelariju za suzbijanje prevara) može sprovesti direktne provjere i inspekcije u skladu sa procedurama predviđenim Uredbom Savjeta (EZ, Euroatom) 2185/96⁸.

⁶ Direktiva Savjeta 85/337/EEC iz juna 1985. godine o procjeni efekta određenih javnih i privatnih projekata na životnu sredinu (OJ L 175, 5.7.1985, str.40)

⁷ Direktiva Savjeta 92/43EEC iz maja 1992 o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune (OJ L 206, 22.7.1992). Direktiva je posljednji put izmjenjena Uredbom (EZ) Br. 1882/2003 (OJ L 284, 31.10.2003, str.1)

⁸ Uredba Savjeta (EZ, Euroatom) 2185/96 (OJ L 292; 15. 11.1996; str.2

Navedene kontrole i revizije se primjenjuju na sve ugovarače, podugovarače i korisnike bespovratne podrške koji su primili sredstva Zajednice.

7. Ne-suštinska realokacija sredstava

Službenik kojem su povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOD), ili službenik kojem u naknadno povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOSD) u skladu sa delegiranjem nadležnosti od strane AOD, u skladu sa principima transparentnog finansijskog upravljanja, može izvršiti ne-suštinsku realokaciju sredstava, bez obaveze za izmjenom finansijske odluke. U ovom kontekstu, kumulativne realokacije koje ne prelaze 20% ukupnog iznosa opredijeljenog za program, do granice od 4 miliona eura, neće biti smatrane suštinskim, pod uslovom da nemaju uticaja na prirodu i ciljeve programa. IPA Komitet će biti informisan o gore pomenutoj realokaciji sredstava.

8. Ograničene izmjene

Ograničene izmjene u implementaciji ovog programa, koje utiču na osnovne indikativne elemente⁹, navedene u članu 90 Pravilnika o sprovođenju Finansijske uredbe, može izvršiti Službenik Komisije po ovlašćenju (AOD) ili Službenik Komisije po daljem ovlašćenju (AOSD), u skladu sa delegacijom nadležnosti koje je na njega prenio AOD, shodno principima valjanog finansijskog upravljanja, bez obavezne izmjene finansijske odluke.

21. ANEKS C IZVJEŠTAVANJE

- (1) Operativne strukture zemalja korisnica koje učestvuju u prekograničnom programu će slati Komisiji i nacionalnim IPA koordinatorima godišnji i završni izvještaj o implementaciji prekograničnog programa, nakon ispitivanja od strane Zajedničkog odbora za praćenje.

Godišnji izvještaj će biti podnesen do 30. juna svake godine i prvi put u drugoj godini nakon usvajanja prekograničnog programa.

Završni izvještaj će biti podnjet najkasnije 6 mjeseci nakon zaključenja prekograničnog programa.

- (2) Izvještaji koji se pominju u stavu 1 će sadržati sljedeće informacije:
 - a) Napredak postignut u sprovođenju prekograničnog programa i prioriteta, u odnosu na njihove specifične, provjerljive ciljeve, sa kvantifikacijom, gdje god i kad god budu podesni za kvantifikaciju, upotrebljavajući indikatore pomenute u članu 94(1)(d) IPA Uredbe o implementaciji na nivou prioriternih osa;

⁹ Osnovni indikativni elementi su, za grantove, indikativna sredstva za poziv za podnošenje ponuda, za nabavke indikativni broj i tip predviđenih ugovora i indikativni rok za početak procedure nabavki.

- b) Koraci preduzeti od strane operativnih struktura i/ili Zajedničkog odbora za praćenje kako bi se osigurao kvalitet i efektivnost sprovođenja, a naročito:
- mjere monitoringa i evaluacije, uključujući načine prikupljanja podataka;
 - rezime svih značajnih problema na koje se naišlo tokom sprovođenja prekograničnog programa i sve preduzete mjere;
 - upotreba tehničke podrške;
- c) mjere preduzete radi obezbjeđivanja informacija o prekograničnom programu i njihovog objavljivanja.

Po potrebi, informacije pomenute u tačkama od (a) do (c) ovog stava mogu se dostaviti u formi rezimea.

Informacije pomenute u tački (b) treba da budu uključene ukoliko nije došlo do značajnijih modifikacija od prethodnog izvještaja.

FINANSIJSKI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

I

KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA

O PREKOGRANIČNOM PROGRAMU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I CRNE
GORE

U OKVIRU IPA KOMPONENTE PREKOGRANIČNA SARADNJA

ZA 2010. GODINU

(Centralizovano upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula

1.	Program	6
2.	Sprovođenje programa.....	6
3.	Strukture, nadležni organi i njihove nadležnosti	6
4.	Finansiranje	7
5.	Rok ugovaranja	7
6.	Rok za izvršenje ugovora	7
7.	Rok isplate	7
8.	Obrada prihoda	7
9.	Prihvatljivost troškova	8
10.	Čuvanje dokumenata	9
11.	Plan decentralizacije bez ex-ante kontrole	9
12.	Tumačenje	10
13.	Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine	10
14.	Revizija i izmjene	10
15.	Okončanje	10
16.	Pomirenje razlika	11
17.	Obavještenja	11
18.	Broj originala	11
19.	Aneksi	12
20.	Stupanje na snagu	12

Aneks A **Prekogranični program između Bosne i Hercegovine i Crne Gore u okviru IPA komponente „prekogranična saradnja“ za 2010. godinu**

- **Aneks A1 Finansijski prijedlog za godine 2010-2011 za prekogranični program između Bosne i Hercegovine i Crne Gore C(2010) 5828, usvojen 20/08/2010**
- **Aneks A2 Revidirani prekogranični program 2007-2013 IPA CBC Bosna i Hercegovina – Crna Gora, usvojen Odlukom Komisije C(2010) 5828 od 20/08/2010**

Aneks B **Okvirni sporazum između Komisije Evropskih zajednica i Vlade Crne Gore, od 15/11/2007 o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć Zajednice Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretprijetne podrške (IPA)**

Aneks C **Izvještavanje**

FINANSIJSKI SPORAZUM

VLADA CRNE GORE

I

KOMISIJA EVROPSKIH ZAJEDNICA

Udaljem tekstu zajedno "Strane", i pojedinačno "zemlja korisnica" u slučaju Vlade Crne Gore, i "Komisija" u slučaju Komisije Evropskih zajednica.

S obzirom na to:

- (h) da je, dana 1. avgusta 2006. godine, Savjet Evropske unije usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu podršku (u daljem tekstu: „Okvirna IPA uredba“). Počev od 1. januara 2007. godine kada je stupio na snagu, ovaj novi instrument predstavlja jedinu zakonsku osnovu za pružanje finansijske podrške zemljama kandidatima (trenutno Republici Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Turskoj) i zemljama potencijalnim kandidatima (Republici Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Republici Srbiji, uključujući Kosovo, shodno Rezoluciji 1244 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih Nacija) u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije.
- (b) da je, dana 12. juna 2007. godine, Komisija usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007, kojom se sprovodi Okvirna IPA uredba, dopunjenu Uredbom Komisije (EU) br. 80/2010 od 28. januara 2010. godine, sa detaljnim odredbama koje se primjenjuju na pitanja upravljanja i kontrole (u daljem tekstu: „IPA Uredba o sprovođenju“).
- (c) Podrška Zajednice prema Instrumentu pretpristupne podrške bi trebalo da nastavi da podržava zemlje korisnice u njihovim nastojanjima da ojačaju demokratske institucije i vladavinu prava, reformišu javnu upravu, sprovedu ekonomske reforme, poštuju ljudska i manjinska prava, unaprijede jednakost polova, podrže razvoj civilnog društva i bolju regionalnu saradnju, kao i pomirenje i rekonstrukciju i doprinesu održivom razvoju i smanjenju siromaštva.

U slučaju zemalja potencijalnih kandidata, podrška Zajednice može obuhvatati usklađivanje sa *Acquis Communautaire*-om, kao i podršku investicionim projektima, naročito onima koji za cilj imaju izgradnju upravljačkih kapaciteta u oblastima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.

- (d) Strane su, dana 15. novembra 2007. godine, zaključile Okvirni sporazum kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja podrške Zajednice u okviru Instrumenta pretpristupne podrške.
- (e) Prekogranični program Bosna i Hercegovina – Crna Gora je revidiran za godine 2007-2011 i usvojen Odlukom C(2010) 5828 od 20. avgusta 2010. godine.
- (f) Komisija je 20. avgusta 2010. godine, usvojila Finansijski prijedlog za 2010. i 2011. godinu za prekogranični program Bosna i Hercegovina – Crna Gora (u daljem tekstu: "program"). Ovaj program sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi.
- (g) U cilju sprovođenja ovog programa, neophodno je da Strane zaključe Finansijski sporazum kojim se utvrđuju uslovi pružanja podrške Zajednice, pravila i postupci isplate koja se odnosi na podršku i uslovi pod kojima će se upravljati podrškom.

DOGOVORILE SU SE O SLJEDEĆEM:

1 PROGRAM

Komisija, putem bespovratne podrške, doprinosi finansiranju sljedećeg programa, utvrđenog u Aneksu A ovog Sporazuma:

Broj programa (CRIS): 2010/022-438 (za Bosnu i Hercegovinu); 2010/022-440 (za Crnu Goru).

Naziv: Prekogranični program između Bosne i Hercegovine i Crne Gore u okviru IPA komponente prekogranične saradnje, za 2010. godinu.

2 SPROVOĐENJE PROGRAMA

- (1) Dio programa koji se odnosi na Crnu Goru sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi, u smislu člana 53a Uredbe Savjeta (EZ Euroatom) br. 1605/2002 koji se odnosi na Uredbu o finansiranju koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica, kako je posljednji put izmijenjeno Uredbom (EZ Euroatom) br. 1525/2007, od 17. decembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Finansijska uredba“).
- (2) Program se primjenjuje u skladu sa odredbama Okvirnog sporazuma o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA), zaključenog između Strana 15. novembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“), koji je dat u Aneksu B ovog Sporazuma.

3 STRUKTURE, NADLEŽNI ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

- (1) Korisnik imenuje nacionalnog IPA koordinatora, u skladu sa Okvirnim sporazumom, koji će biti predstavnik Korisnika prema Komisiji. On/ona će se pobrinuti za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika, i u pogledu opšteg procesa pristupanja i u pogledu pretpristupne podrške EU u okviru IPA.
- (2) Nacionalni IPA koordinator odgovoran je i za koordinaciju učešća zemlje korisnice u odgovarajućim prekograničnim programima, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog basena u okviru drugih instrumenata Zajednice.
- (3) Zemlja korisnica imenuje operativnu strukturu za dio programa koji se odnosi na njenu teritoriju. Njene funkcije i nadležnosti su definisane u važećim prekograničnim programima, izuzimajući postupke javnog nadmetanja, ugovaranja i plaćanja, koje su u nadležnosti Komisije.
- (4) Operativna struktura u sprovođenju ovog programa tijesno saraduje sa operativnom strukturom u Bosni i Hercegovini.
- (5) Operativne strukture zemalja učesnica osnivaju Zajednički tehnički sekretarijat, koji pomaže operativnim strukturama i Zajedničkom odboru za praćenje, pomenutim u članu 142 IPA Uredbe o sprovođenju, u vršenju njihovih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati Antene osnovane u svakoj zemlji učesnici.

4 FINANSIRANJE

Finansiranje sprovođenja ovog Sporazuma vrši se na sljedeći način:

- (a) Doprinos Zajednice za 2010. godinu je određen na najviše 600 000 € (šeststo hiljada eura), za dio programa koji se odnosi na Crnu Goru, kako je opisano u Dodatku A1 Aneksa A ovog Sporazuma. Međutim, plaćanje doprinosa Zajednice će se obaviti u okviru granica raspoloživih sredstava.
- (b) Troškove struktura i tijela, osnovanih od strane zemlje korisnice za sprovođenje ovog programa, će snositi Korisnik, izuzimajući troškove navedene u članu 94(1)(f) IPA Uredbe o sprovođenju, u skladu sa detaljima navedenim u Aneksu A ovog Sporazuma.

5 ROK UGOVARANJA

- (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi kojima se sprovodi ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije u roku od dvije godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (2) U opravdanim slučajevima, rok ugovaranja se može produžiti prije datuma isteka, na najviše tri godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (3) Sva sredstva, za koja nije sklopljen nijedan ugovor prije roka ugovaranja, će biti poništena.

6 ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA

- (1) Ugovori će biti izvršeni u roku od najviše 2 godine od datuma isteka ugovaranja.
- (2) Rok za izvršenje ugovora se može produžiti prije datuma isteka, u opravdanim slučajevima.

7 ROK ISPLATE

- (1) Isplata sredstava se može izvršiti najkasnije u roku od jedne godine nakon krajnjeg datuma za izvršenje ugovora.
- (2) Rok za isplatu sredstava se može produžiti prije datuma isteka, u opravdanim slučajevima.

8 OBRADA PRIHODA

- (1) Prihodi u svrhe IPA uključuju prihode stečene, u periodu sufinansiranja, od aktivnosti prodaje, zakupnine, prijava/naknada usluga ili drugih odgovarajućih prihoda, izuzimajući:

- (a) prihode, ostvarene u toku ekonomskog vijeka sufinansiranih investicija, u slučaju investiranja u preduzeća;
 - (b) prihode, ostvarene u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući rizični kapital, zajmovna sredstva, kompenzacijske fondove, lizing;
 - (c) po potrebi, doprinose privatnog sektora za sufinansiranje aktivnosti, koji će biti prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa.
- (2) Prihodi, definisani u gore navedenom stavu 1, predstavljaju prihod, koji će biti oduzet od iznosa podobnih troškova za odgovarajuću aktivnost. Najkasnije do datuma zatvaranja programa, ti prihodi će biti oduzeti od odgovarajućih aktivnosti prihvatljivih troškova u ukupnom iznosu ili po određenoj stopi, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u potpunosti ili samo dijelom od sufinansirane aktivnosti.

9 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- (1) Trošak u okviru programa u aneksu A je prihvatljiv za doprinos Zajednice, ukoliko je de facto nastao nakon potpisivanja ovog Sporazuma.
- (2) Sljedeći troškovi nijesu prihvatljivi za doprinos Zajednice u okviru programa u Aneksu A:
- (a) porezi, uključujući poreze na dodatu vrijednost;
 - (b) carine i uvozne carine ili bilo koji drugi troškovi;
 - (c) kupovina, zakupnina ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
 - (d) novčane kazne, finansijske kazne i troškovi parničenja;
 - (e) operativni troškovi;
 - (f) polovna oprema;
 - (g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - (h) troškovi konverzije, izdaci, gubici pri deviznoj razmjeni povezani sa svim komponentama specifičnih euro računa, kao i ostali čisto finansijski troškovi;
 - (i) doprinosi u naturi;
 - (j) kamate na dugove.
- (3) Odstupanjem od navedenog stava 2, prihvatljivi su sljedeći troškovi:
- (a) porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su sljedeći uslovi ispunjeni:
 - (i) nijesu naplativi ni u kom slučaju;

- (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik i
 - (iii) jasno su identifikovani u prijedlogu projekta.
- (b) izdaci na međudržavne finansijske transakcije;
 - (c) ukoliko implementacija aktivnosti zahtijeva odvojene račune ili otvaranje novih računa, troškovi banke za otvaranje i upravljanje računima;
 - (d) naknade za pravne konsultacije, naknade za notare, izdaci za tehničke i finansijske stručnjake i troškove računovodstva i revizije, ukoliko su direktno povezane sa sufinansiranjem i ukoliko su neophodne za pripremu i implementaciju;
 - (e) troškovi garancija koje obezbjeđuje banka ili druga finansijska institucija, u iznosu koji je definisan nacionalnim ili zakonodavstvom Zajednice;
 - (f) opšti troškovi, ukoliko su zasnovani na realnim troškovima koji se pripisuju implementaciji predmetne aktivnosti. Paušalne stope, bazirane na prosječnom trošku, ne mogu iznositi preko 25% onih direktnih troškova aktivnosti koje mogu uticati na nivo opštih troškova. Obračun će biti valjano dokumentovan i povremeno revidiran;
 - (g) kupovina zemljišta u vrijednosti do 10% prihvatljivih troškova odgovarajuće aktivnosti.
- (4) Pored tehničke podrške prekograničnim programima iz Člana 94 IPA Uredbe o sprovođenju, prihvatljivi su sljedeći izdaci, koje pokrivaju državni organi tokom pripreme ili implementacije aktivnosti:
- (a) troškovi stručnih usluga koje obezbjeđuje državni organ, izuzev krajnjeg korisnika, tokom pripreme i implementacije aktivnosti;
 - (b) troškovi obezbjeđivanja usluga vezanih za pripremu i implementaciju aktivnosti od strane državnog organa, koji predstavlja krajnjeg korisnika i koji izvršava aktivnost za sopstveni račun ne koristeći spoljne izvore obezbjeđivanja usluga, ukoliko oni predstavljaju dodatne troškove i odnose se na troškove stvarno i direktno plaćene za sufinansiranu aktivnost.
- Dati državni organ fakturiše troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrđuje ove troškove na osnovu dokumenata koja odgovaraju dokaznoj vrijednosti, a koja omogućava identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ.
- Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju se potvrditi dokumentima koja omogućavaju identifikaciju realnih troškova koje snosi državni organ nadležan za tu aktivnost.
- (5) Bez štete po odredbe stavova 1 do 4, mogu se postaviti dalja pravila prihvatljivosti troškova u prekograničnom programu u Aneksu A ovog Sporazuma.

10 ČUVANJE DOKUMENATA

- (1) Sva dokumenta koja se odnose na program iz Aneksa A čuvaju se najmanje pet godina od datuma kada Evropski parlament odobri izmirenje obaveze za budžetsku godinu na koju se dokument odnosi.

- (2) U slučaju da program iz Aneksa A nije definitivno zaključen u okviru vremenskog roka datog u stavu 1, dokumenta koja se na njega odnose čuvaju se do kraja godine nakon one u kojoj je program iz Aneksa A zaključen.

11 PLAN DECENTRALIZACIJE BEZ EX- ANTE KONTROLE

- (1) Zemlja korisnica donosi detaljan plan sa indikativnim mjerilima i vremenskim ograničenjima u cilju decentralizacije sa ex-ante kontrolama od strane Komisije. Pored toga, zemlja korisnica donosi indikativni plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola od strane Komisije.
- (2) Komisija prati implementaciju plana iz stava 1 i vodi računa o rezultatima koje je postigla zemlja korisnica u ovom kontekstu, pogotovu po pitanju obezbjeđivanja podrške. Plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola može se odnositi na oslobađanje u fazama od različitih vrsta ex-ante kontrola.
- (3) Zemlja korisnica redovno obavještava Komisiju o napretku ostvarenom u implementaciji ovog plana.

12 TUMAČENJE

- (1) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnoj IPA uredbi i IPA Uredbi o sprovođenju.
- (2) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.
- (3) Bilo koja upućivanja na uredbu Savjeta ili Komisije odnose se na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na tumačenje.

13 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZNINE

- (1) Ako jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća, ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važnost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Strane ugovornice će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najbliža svrsi i namjeni nevažeće odredbe.
- (2) Strane ugovornice će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma, u saglasnosti sa Okvirnom IPA uredbom i IPA Uredbom o sprovođenju.

14 REVIZIJA I IZMJENA

- (1) Sprovođenje ovog Sporazuma biće podvrgnuto periodičnim revizijama kada to odrede sporazumne strane.
- (2) Svaka izmjena dogovorena od strane sporazumnih strana biće data u pismenoj formi i biće dio ovog Sporazuma. Takva izmjena će stupiti na snagu na dan koji odrede sporazumne strane .

15 OKONČANJE

- (1) Bez štete po stav 2, ovaj Sporazum će se okončati osam godina nakon njegovog potpisivanja. Ovo okončanje neće isključiti mogućnost da Komisija učini finansijske korekcije u skladu sa članom 56 IPA Uredbe o sprovođenju.
- (2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja strana putem pismenog obavještenja datog drugoj strani. Takvo okončanje će stupiti na snagu šest kalendarskih mjeseci od dana kada je predato pismeno obavještenje.

16 POMIRENJE RAZLIKA

- (1) Nesuglasice koje mogu proizići iz interpretacije, funkcionisanja i sprovođenja ovog Sporazuma, na bilo kojem i svim nivoima učešća, riješiće se na prijateljski način putem konsultacija među stranama.
- (2) U slučaju neuspjeha prijateljskog rješenja, obje strane mogu predati slučaj na arbitražu u skladu sa Opcionom pravnom arbitražom za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda, koja je na snazi na dan ovog sporazuma.
- (3) Jezik koji će se upotrebljavati u arbitražnim procedurama biće engleski. Imenovano ovlašćeno tijelo biće Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda, nakon pismenog zahtjeva podnijetog od strane bilo koje strane. Odluka arbitra biće obavezujuća za sve strane i neće biti žalbi.

17 OBAVJEŠTENJA

- (1) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom biće dato u pismenoj formi na engleskom jeziku. Svako obavještenje mora biti potpisano i dostavljeno u originalnoj formi ili faksom.
- (2) Bilo koje obavještenje u vezi sa Sporazumom mora biti poslato na sljedeće adrese:

<p><i>Za Komisiju:</i></p> <p>Directorate General Enlargement Charlemagne Building Rue de la Loi 170, 1040 Brussels Belgium</p>	<p><i>Za zemlju korisnicu:</i></p> <p>Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Državni sekretar za evropske integracije Stanka Dragojevića 2 81000 Podgorica Crna Gora Faks: +382 20 225 591</p>
---	---

18 BROJ ORIGINALA

Ovaj Sporazum će biti sačinjen u dva primjerka na engleskom jeziku.

19 ANEKSI

Aneksi A, B i C će biti sastavni dio ovog Sporazuma.

20 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja. Ukoliko Strane ne potpišu istog dana, ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja druge Strane.

Potpisao, za i u ime Komisije

Potpisala za i u ime Vlade Crne Gore

G-din Pierre Mirel

Direktor
EVROPSKA KOMISIJA
Generalni direktorat za proširenje
C – Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna
Gora, Srbija, Kosovo

Datum:

G-đa Slavica Milačić

Državni sekretar za evropske integracije i
NIPAC
Podgorica
Crna Gora

Datum:

ANEKS A **PREKOGRANIČNI PROGRAM IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I CRNE GORE U OKVIRU KOMPONENTE PREKOGRANIČNA SARADNJA INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU PODRŠKU ZA 2010. GODINU**

ANEKS B **OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA I VLADE CRNE GORE, 15/11/2007**

ANEKS C **IZVJEŠTAVANJE**

DODATAK A1
PRIJEDLOG ZA FINANSIRANJE
PREKOGRANIČNOG PROGRAMA BOSNA I HERCEGOVINA - CRNA GORA
ZA 2010. I 2011. GODINU

22. 1. IDENTIFIKACIJA

Korisnici	Bosna i Hercegovina, Crna Gora
CRIS broj	Bosna i Hercegovina: 2010/022-438, 2011/022-439 Crna Gora: 2010/022-440, 2011/022-441
Godine	2010 i 2011
Troškovi	2010: Bosna i Hercegovina: 500 000 eura Crna Gora: 600 000 eura Ukupan iznos IPA doprinosa: 1 100 000 eura 2010: Bosna i Hercegovina: 500 000 eura Crna Gora: 600 000 eura Ukupan iznos IPA doprinosa: 1 100 000 eura
Operativne strukture	Bosna i Hercegovina: Direkcija za evropske integracije Crna Gora: Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
Ugovaračko tijelo / Implementaciona agencija	Za Bosnu i Hercegovinu / Crnu Goru: Evropska komisija
Krajnji datum za zaključenje Finansijskih sporazuma	Za sredstva za 2010. godinu: najkasnije do 31. decembra 2011. Godine Za sredstva za 2011. godinu: najkasnije do 31. decembra 2012. godine
Krajnji datum za ugovaranje	2 godine nakon datuma zaključenja svakog Finansijskog sporazuma. Ne postoji rok za projekte revizije i evaluacije koje pokriva ovaj Finansijski sporazum, kako je naznačeno u članu 166(2) Finansijske uredbe. Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalno sufinansiranje.
Krajnji datumi za izvršenje	2 godine nakon isteka datuma za ugovaranje za svaki Finansijski sporazum. Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalno sufinansiranje.
Sektorski kod	33210, 43040, 41010, 14010, 16061, 11120, 91010
Odgovarajuće budžetske linije	22.02.04.01
Nadležni za programiranje	ELARG jedinica C1
Nadležni za implementaciju	Za Bosnu i Hercegovinu: Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini, Operativni odsjek

2. KRATAK SADRŽAJ

2.1. Uvod

2.1.1. Veza sa MIPD (Višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom)

Odgovarajući Višegodišnji indikativni planski dokumenti za Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru za period od 2009. do 2011. godine ukazuju na to da će aktivnosti podrške imati za cilj pomaganje i unaprjeđenje prekogranične saradnje i socio-ekonomske integracije pograničnih regiona. Ovo će biti realizovano kroz jačanje ekonomskih, društvenih, životne sredine i kulturnih veza između odgovarajućih zemalja učesnica, uključujući aktivnosti tipa ljudi-ljudima.

2.1.2. Proces programiranja

Prekogranični program između Bosne i Hercegovine i Crne Gore će biti sproveden u periodu od 2007. do 2013. godine. Ovaj prekogranični program se zasniva na zajedničkom naporima u strateškom planiranju dviju zemalja i rezultat je obimnog procesa konsultacija sa lokalnim zainteresovanim stranama i potencijalnim korisnicima.

Proces programiranja je trajao od decembra 2006. godine do maja 2007. godine. Nacionalne vlasti i operativne strukture su pri programiranju imale pomoć Projekta jačanja institucija za prekograničnu saradnju (CBIB), regionalnog projekta finansiranog od strane Evropske unije.

U novembru 2009. godine, Zajednički odbor za praćenje je usvojio revidiranu verziju prekograničnog programa, koji dodaje podatke o finansijskim alokacijama za 2010. i 2011. godinu u finansijskoj tabeli.

2.1.3. Spisak prihvatljivih i pridruženih oblasti

U Bosni i Hercegovini, prihvatljiva teritorija se sastoji od regiona Sarajeva i regiona Hercegovine. Sve opštine u sklopu ova dva regiona se stoga smatraju prihvatljivim. Prihvatljiva oblast u Bosni i Hercegovini pokriva 20 909 km² i ima 1 214 745 stanovnika, nastanjenih u 56 opština. To predstavlja 38,51 % teritorije Bosne i Hercegovine i 46,57 % stanovništva.

U Crnoj Gori, programska teritorija se sastoji od prihvatljive i pridružene oblasti. Prihvatljiva oblast pokriva 12 opština: Pljevlja, Plužine, Žabljak, Šavnik, Nikšić, Herceg Novi, Kotor, Tivat, Bijelo Polje, Mojkovac, Berane i Kolašin. Revidirani program uključuje opštinu Podgorica kao pridruženu oblast. Prihvatljiva i pridružena teritorija predstavlja 74,03 % crnogorske teritorije i 75,86 % stanovništva.

2.2 Opšti cilj programa

Podstaci zajednički održivi razvoj prekograničnog područja, njegove ekonomske, kulturne, prirodne i ljudske resurse i potencijale, jačanjem kapaciteta ljudskih resursa i zajedničkih institucionalnih mreža među lokalnim zajednicama i lokalnim privatnim i javnim učesnicima.

2.3 Prioriteti, odgovarajuće mjere i njihovi specifični aspekti, koji se odnose na sprovođenje budžeta za 2010. i 2011. godinu

22.1. 2.3.1. *Prioritet I: Podrška kreiranju zajedničkog društveno-ekonomskog okruženja za ljude, zajednice i privredu programske oblasti*

Mjera I.1: Inicijative prekograničnog ekonomskog razvoja, sa naglaskom na turizam i ruralni razvoj

Kao što je prikazano u SWOT analizi (prednosti, slabosti, šanse i prijetnje), povećanje privrednog razvoja prihvatljive oblasti iziskuje utvrđivanje usklađenih aktivnosti koje podstiču saradnju ljudskih resursa u svim sektorima, stvaranje osnovnih mehanizama, obezbjeđenje promovisanja investiranja i podsticanje ekonomskog razvoja. Najveći dio intervencija koje se tiču unaprjeđenja ekonomske saradnje će se odnositi na turizam, sektore poljoprivrede i životne sredine i imaće za cilj iskorišćavanje lokalnih prekograničnih prilika. Osim toga, sveukupne intervencije će imati uticaja na povećanje zaposlenosti u privatnom sektoru i na mobilnost radne snage. Svemu tome će biti obezbijedena podrška unaprijeđenih kapaciteta u privatnim i javnim subjektima, koji će biti uključeni u proces analiziranja lokalne situacije tokom izrade novih strategija i u proces donošenja odluka. Na kraju, potrebno je pružiti podršku privrednom razvoju putem manjih investicija za poboljšanje postojeće infrastrukture, što će imati konkretan uticaj na usluge, turizam, poslovanje i trgovinu u prihvatljivoj oblasti.

Okvirna lista prihvatljivih aktivnosti je sljedeća:

- stvaranje poslovnih mreža i mehanizama za prenos znanja, uglavnom u sektoru turizma i poljoprivrede;
- razvoj novih turističkih proizvoda/usluga sa jasnim prekograničnim karakteristikama;
- razvoj strategija poslovnog informisanja, usluga i pratećih aktivnosti (kao što su baze podataka, internet sajtovi), namijenjenih preduzetnicima koji rade u prihvatljivoj oblasti;
- razvoj savjetodavnih usluga za pokretanje poslovanja, poslovnog planiranja, prenosa tehnologija, patenata, potvrda, pravnih pitanja, finansijskih i marketinških strategija (npr. novi proizvodi, etiketiranje i kvalitet);
- razvoj odgovarajućih i održivih oblika turizma i ekološki prihvatljive poljoprivrede;
- identifikacija i razvoj alternativnih ekonomskih aktivnosti (ekološka proizvodnja, tradicionalno zanatstvo);
- formiranje i održavanje zajedničkih programa obuke putem programa obuka, konferencija i seminara i razvoj zajedničkih nastavnih programa i standarda obuke;
- poboljšanje regionalnih radnih sposobnosti i usluga stručnih kvalifikacija, relevantnih za ekonomski razvoj graničnog regiona;
- razvoj infrastrukture manjeg obima za modernizaciju i opremanje tržišta, prostorija i objekata za pokretanje manjih poslovnih djelatnosti;
- povezivanje malih i srednjih preduzeća i stvaranje prekograničnih klastera;
- razvoj infrastrukture manjeg obima za poboljšanje pristupačnosti područja;

- poboljšanje javnih usluga za podršku turističkom sektoru;
- prenos znanja i integracija izgradnje institucija/kapaciteta uglavnom o socijalnim i ekonomskih pitanjima;
- razvoj zajedničkih strategija, planova prekograničnog transporta, studija i pristupa, koji služe kao osnova za veće investicije.

Mjera I.2 Inicijative za unaprjeđenje životne sredine, uglavnom za zaštitu, promovisanje i upravljanje prirodnim resursima

Cilj ove mjere je podržavanje zajedničkih intervencija za zaštitu prirodnih resursa i poboljšanje životne sredine, kako bi se omogućio održivi razvoj cjelokupnog prihvatljivog područja. Ove aktivnosti će biti tijesno povezane sa razvojem turizma kao alternativne ekonomske djelatnosti.

Okvirna lista prihvatljivih aktivnosti je sljedeća:

- zajednički projekti istraživanja, studije, pristupi i aktivnosti obučavanja / podizanja svijesti, koji se odnose na zaštitu, promociju i upravljanje prirodnim resursima;
- obrazovanje i prenos znanja o zaštiti životne sredine;
- zaštita i očuvanje prirodne i kulturne baštine;
- jačanje zajedničkog upravljanja i dodatnih sredstava u upravljanju vodama i otpadom;
- razvoj planova za sprječavanje zagađenja granične oblasti i efikasnog sistema praćenja kvaliteta vazduha, vode i zemljišta;
- razvoj i povećanje kapaciteta za sprječavanje potencijalnih prirodnih katastrofa (uključujući požare i poplave);
- planiranje i sprovođenje politike za korišćenje obnovljivih izvora energije.

Mjera I.3 Društvena kohezija i kulturna razmjena kroz aktivnosti koje povezuju institucije i ljude

Cilj ove mjere je približavanje zajednica putem dugoročnih partnerstava i povezivanja organizacija civilnog društva, profesionalnih organizacija, profesionalnih udruženja, lokalnih vlasti i institucija kao što su škole, fakulteti i istraživački centri. Ova mjera će doprinijeti stvaranju kontakata na različitim nivoima i sektorima aktivnosti, podstičući prekograničnu saradnju u oblasti ekonomije, kulture, obrazovanja i sporta.

Okvirna lista prihvatljivih aktivnosti je sljedeća:

- aktivnosti koje pružaju podršku socijalnom i kulturnom protoku informacija i komunikacija među zajednicama u prihvatljivom području;
- kulturna razmjena mladih ljudi, umjetnika, sportskih aktivnosti, narodnih manifestacija i sličnih aktivnosti;
- inicijative koje se odnose na obrazovanje i obuke, uključujući široki spektar aktivnosti, kao što su promovisanje mobilnosti građana, akademske mreže projekata za inovativno obrazovanje i promovisanje doživotnog učenja za sve građane;

- promotivna događanja na socijalnom i ekonomskom polju, kao što su sajmovi i izložbe;
- ostale aktivnosti za promovisanje socijalnog uključenja, uključujući razmjenu informacija, zajedničke studije i istraživanja.

Potencijalni korisnici ove tri mjere mogu biti: nacionalne vlasti/institucije, sa aktivnostima u prihvatljivom području; lokalne uprave i njihove institucije, razvojne agencije, turističke i kulturne organizacije/udruženja, organizacije podrške lokalnom poslovanju, mala i srednja preduzeća, organizacije (uključujući NVO) za zaštitu prirode, kulturna udruženja, nevladine organizacije, javna i privatna tijela podrške radnoj snazi, javni organi odgovorni za upravljanje vodama, škole, koledži, univerziteti, uključujući institucije za stručno i tehničko obrazovanje.

2.3.1 Prioritet II: Tehnička podrška za povećanje administrativnih kapaciteta u upravljanju i sprovođenju prekograničnog programa

2.3.1.1 Mjera II.1 Upravljanje programom, monitoring i evaluacija

Tehnička podrška će biti korišćena za podršku radu nacionalnih Operativnih struktura (OS) i Zajedničkog odbora za monitoring (JMC), omogućavajući efikasno sprovođenje, monitoring i evaluaciju programa, kao i optimalnu upotrebu resursa. To će se ostvariti putem osnivanja i djelovanja Zajedničkog tehničkog sekretarijata (JTS) u Bosni i Hercegovini i Antene JTS-a u Crnoj Gori. JTS će biti zadužen za svakodnevno upravljanje programom i odgovaraće OS-u i JMC-u.

2.3.1.2 Mjera II.2 Informacije i publicitet programa

Specifični cilj ove mjere je informisanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih zajednica i uopšte stanovništva unutar područja programiranja u programu. Ona takođe pruža podršku aktivnostima podizanja svijesti na nivou zemlje, radi informisanja građana o programu u obje zemlje.

Indikativni raspored i vrijednosti za sprovođenje mjera:

Za prioritetnu osu I, indikativno je predviđeno da se objave dva zajednička Poziva za podnošenje ponuda: jedan koji se tiče ukupnog iznosa sredstava za 2010. godinu, koji će biti objavljen u drugoj polovini 2010. godine; drugi za ukupni iznos sredstava za 2011. godinu, koji će biti objavljen u drugoj polovini 2011. godine.

Osnovni kriterijumi za odabir i dodjelu sredstava treba da budu oni koji su propisani u Praktičnom vodiču (PRAG) za ugovorne procedure u kontekstu akcija u zemljama van EZ . Detaljni kriterijumi za selekciju i dodjelu bespovratne podrške će biti propisani Pozivom za podnošenje ponuda - Aplikacioni paket (Uputstva za podnosiocje projektnih prijedloga).

Za sredstva dodijeljena kroz Pozive za projekte, korišćenje paušalnih suma i/ili fiksne stope je moguće (u skladu sa člom 181 Pravila o implementaciji Finansijske uredbe), do iznosa od 25 000 eura po grantu. Gdje je to moguće, detaljni uslovi za korišćenje paušalnih suma ili fiksni stopa će biti propisani u Pozivu za podnošenje ponuda - Uputstvima za podnosiocje projektnih prijedloga.

Za prioritetnu osu II, uzimajući u obzir da relevantni nacionalni organi (Operativne strukture u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori) uživaju de facto monopolsku poziciju (u smislu člana 168, stav 1, podstav c Pravila o implementaciji¹⁰ Finansijske uredbe¹¹) za implementaciju prekograničnog programa, relevantna ugovaračka tijela u obje zemlje treba da osnuju pojedinačne direktne sporazume za dodjelu sredstava, bez Poziva za dostavljanje ponuda, sa Operativnim strukturama, za iznose do onih koji su predviđeni u okviru prioriteta tehničke podrške u svakoj zemlji. Podugovaranje od strane Operativnih struktura za aktivnosti koje su pokrivene direktnim sporazumima za dodjelu sredstava (npr. tehnička podrška, evaluacija, publicitet, itd.) je dozvoljeno u skladu sa članom 120 Finansijske uredbe i članom 184 Pravila o implementaciji Finansijske uredbe. Direktni sporazumi o dodjeli sredstava mogu biti potpisani čim se zaključe odgovarajući Finansijski sporazumi. U svrhu efikasne upotrebe sredstava tehničke podrške, zahtijeva se tijesna saradnja između nacionalnih organa (Operativne strukture, Koordinator za prekograničnu saradnju) zemalja učesnica.

2.4 Pregled prethodnog i tekućeg iskustva u prekograničnoj saradnji, uključujući naučene lekcije i koordinaciju donatora

Dok je bila dio Državne zajednice Srbije i Crne Gore, Crna Gora je imala ograničeno iskustvo u prekograničnoj saradnji. Bosna je takođe imala ograničeno iskustvo, budući da je učestvovala jedino u Jadranskom susjedskom programu sa Italijom i u INTERREG IIIB CADSES programu.

Iskustvo u saradnji u graničnom regionu je do sada pokazalo da je cjelokupna pripremna faza prije pokretanja specifičnih aktivnosti od najvećeg značaja. Da bi prekogranična saradnja bila efikasna, najvažnije je da postoji dobro razumijevanje pravila i procedura, odgovarajući kapacitet i funkcionalna tijela za upravljanje. Rezultati tematske evaluacije Phare programa prekogranične saradnje 1999-2003 će pravovremeno biti uzeti u obzir.

U skladu sa članom 20 IPA Uredbe i članom 6 (3) IPA Uredbe o sprovođenju, Evropska komisija je zamolila predstavnike država članica i lokalnih Međunarodnih finansijskih institucija u Bosni i Hercegovini i u Crnoj Gori da dostave komentare tokom procesa programiranja u 2007. godini.

2.5 Horizontalna pitanja

Zajednički projektni prijedlozi će morati da ispune sljedeće kriterijume:

- donijeti korist partnerima sa obje strane granice i podržati veze između relevantnih institucija i organizacija sa obje strane granice;
- podstaci ravnopravno učešće žena i marginalnih grupa, zadovoljiti potrebe etničkih manjina i biti ekološki održive.

¹⁰ Uredba (EZ, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, str. 1)

¹¹ Uredba (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002, str. 1)

2.6 Uslovi

Uspješna implementacija programa zavisi od zapošljavanja adekvatnog osoblja i funkcionisanja Operativnih struktura, Zajedničkog odbora za praćenje, Zajedničkog tehničkog sekretarijata i njegove antene.

2.7 Mjerila

2010	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj direktnih grantova u Bosni i Hercegovini	0	1	1
Broj direktnih grantova u Crnoj Gori	0	1	1
Broj raspisanih zajedničkih Poziva za podnošenje ponuda (u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori)	1	1	1
Stopa ugovaranja (%) u Bosni i Hercegovini	0	100	100
Stopa ugovaranja (%) u Crnoj Gori	0	100	100

"N" predstavlja datum zaključivanja Finansijskog sporazuma

2011	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj direktnih grantova u Bosni i Hercegovini	0	1	1
Broj direktnih grantova u Crnoj Gori	0	1	1
Broj raspisanih zajedničkih Poziva za podnošenje ponuda (u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori)	1	1	1
Stopa ugovaranja (%) u Bosni i Hercegovini	0	100	100
Stopa ugovaranja (%) u Crnoj Gori	0	100	100

"N" predstavlja datum zaključivanja Finansijskog sporazuma

2.8 Plan decentralizacije upravljanja EU fondovima bez ex-ante kontrole od strane Komisije

U **Bosni i Hercegovini**, Strategija Decentralizovanog implementacionog sistema (DIS) je usvojena u julu 2008. godini. U aprilu 2010. godini, Savjet ministara Bosne i Hercegovine je usvojio odluke da se imenuju Službenik nadležan za akreditaciju (CAO), Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO) i Nacionalni IPA koordinator (NIPAC). CFCU (Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranja) i Nacionalni fond (NF) su osnovani u okviru Ministarstva finansija i trezora i

funkcionalni su, iako nemaju kompletan broj zaposlenih. Organi Bosne i Hercegovine su podržani u svojim naporima ka decentralizaciji od strane Komisije, kroz određeni broj projekata tehničke podrške za pripremu struktura za sve IPA komponente.

U **Crnoj Gori**, pripreme za decentralizovano upravljanje za IPA-u su u toku. Sljedeći izbori i formiranje nove vlade u proljeće 2009. godine, imenovan je novi Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO), dok su ostale ključne pozicije, kao Službenik nadležan za akreditaciju (CAO) i Službenik za ovjeravanje programa (PAO) ostale nepromijenjene. Vlada je u oktobru 2009. godine usvojila "Akcioni plan za prenos upravljanja IPA fondovima za komponente I i II", koji predviđa podnošenje prijedloga za prenos ovlaštenja za upravljanje za komponentu I i II do kraja 2010 / početka 2011. godine. Sporazum o implementaciji (između novoimenovanog NAO i PAO) je potpisan u oktobru 2009. godine. Od 16 Viših službenika za programiranje (SPO), 15 je imenovano i potpisani su Operativni sporazumi sa PAO. Formalna procjena jaza – gap assessment (faza 1 plana za decentralizovano upravljanje za IPA) za komponente I i II je završena u martu 2010. godine.

Strateški koordinator (pomoćnik ministra za evropske integracije) je imenovan za IPA komponente III i IV i usvojen "Kompletni akcioni plan za Vladu Crne Gore za IPA komponente III i IV", koji utvrđuje glavne korake za izradu Strateškog okvira usklađenosti (SCF), Operativnih programa (OP) i za prenos upravljanja. Podrška u procesu pripremanja za prenos upravljanja EU fondovima za IPA komponente I i II je obezbijedena kroz CARDS projekat, koji će biti praćen sa tri IPA projekta koji će podržati uvođenje decentralizovanog upravljanja EU fondovima za svih pet IPA komponenti.

3. BUDŽET ZA 2010. I 2011. GODINU

3.1 Indikativna 2010 finansijska tabela za Bosnu i Hercegovinu

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	450 000	85	79 411	15	529 411	90
Prioritet II	50 000	85	8 824	15	58 824	10
UKUPNO	500 000	85	88 235	15	588 235	100

(3) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)

(4) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.2 Indikativna 2010 finansijska tabela za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	540 000	85	95 294	15	635 294	90
Prioritet II	60 000	85	10 588	15	70 588	10
UKUPNO	600 000	85	105 882	15	705 882	100

(3) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)

(4) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.3 Indikativna 2011 finansijska tabela za Bosnu i Hercegovinu

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	450 000	85	79 411	15	529 411	90
Prioritet II	50 000	85	8 824	15	58 824	10
UKUPNO	500 000	85	88 235	15	588 235	100

(3) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)

(4) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.4 Indikativna 2010 finansijska tabela za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% (1)	EUR (b)	% (1)	EUR (c) = (a) + (b)	% (2)
Prioritet I	540 000	85	95 294	15	635 294	90

Prioritet II	60 000	85	10 588	15	70 588	10
UKUPNO	600 000	85	105 882	15	705 882	100

(3) Izraženo u % od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalno sufinansiranje) (kolona c)

(4) Izraženo u % od ukupnog iznosa kolone c. Označava relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupna sredstva (IPA plus nacionalno sufinansiranje)

3.5 Principi sufinansiranja, koji se primjenjuju na projekte financirane u okviru programa

Doprinos Zajednice je izračunat u odnosu na prihvatljive troškove, koji se za prekogranični program Bosna i Hercegovina–Crna Gora zasnivaju na ukupnim troškovima, kao što je dogovoreno između zemalja učesnica i propisano prekograničnim programom.

Stopa doprinosa Zajednice na nivou prioritetnih osa neće preći maksimalni iznos od 85% prihvatljivih troškova. Stopa doprinosa Zajednice za svaku od prioritetnih osa neće biti manja od 20% prihvatljivih troškova.

Primjenjuju se odredbe člana 90 IPA Uredbe o sprovođenju.

Sufinansiranje u okviru prioriteta I će biti obezbijeđeno od strane krajnjih korisnika sredstava i može doći iz javnih ili privatnih sredstava. Sufinansiranje u okviru prioriteta II će biti obezbijeđeno iz nacionalnih javnih sredstava.

4. Organizacija i sprovođenje

4.1 Metoda sprovođenja

Ovim programom će, na centralizovanoj osnovi, upravljati Evropska komisija u skladu sa članom 53a Finansijske uredbe¹² i odgovarajućim odredbama Pravilnika o sprovođenju¹³.

U slučaju centralizovanog upravljanja, uloga Komisije u izboru aktivnosti u okviru prekograničnog programa između zemalja korisnica definisana je članom 140 IPA Uredbe o sprovođenju.

4.2 Opšta pravila za procedure nabavke i dodjele podrške

Nabavke će se sprovoditi u skladu sa odredbama Dijela 2, Glave IV Finansijske uredbe i Dijela 2, Glave III, Poglavlja 3 Pravilnika o njenom sprovođenju i pravilima i postupcima za usluge, nabavke i ugovore o radu financiranih iz Opšteg budžeta Evropskih zajednica u svrhu saradnje sa trećim zemljama koje je usvojila Komisija 24. maja 2007. godine (C(2007)2034).

Procedure za dodjelu bespovratne podrške će poštovati odredbe Dijela 1, Glave VI Finansijske uredbe i Dijela 1, Glava VI Pravilnika o njenom sprovođenju.

¹² Uredba (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002., str. 1)

¹³ Uredba (EZ, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002., str. 1)

Po potrebi, ugovorne strane će koristiti standardne obrasce i modele i olakšati primjenu navedenih pravila iz Praktičnog vodiča za ugovorne procedure u kontekstu akcija u zemljama van EZ (Praktični vodič) kako je objavljeno na sajtu EuropeAid-a¹⁴ na dan započinjanja procedure nabavke ili dodjeljivanja bespovratne podrške.

4.3 Procjena uticaja životne sredine i zaštita prirode

Sve investicije će se izvršiti u skladu sa relevantnim zakonodavstvom Zajednice u oblasti životne sredine.

Procedure za procjenu uticaja na životnu sredinu koje su utvrđene Direktivom EIA¹⁵ se u potpunosti odnose na sve investicione projekte u okviru IPA-e. Ukoliko Direktiva EIA još uvijek nije u potpunosti prenijeta, procedure će biti slične onima propisanim u gore pomenutoj direktivi.

Ukoliko bi projekat mogao da ugrozi lokalitete značajne za očuvanje prirode, sprovede se procjena očuvanja prirode, istovjetna onoj iz člana 6 Direktive o staništima ¹⁶.

5. PRAĆENJE I EVALUACIJA

5.1 PRAĆENJE

Monitoring implementacije prekograničnog programa će vršiti Zajednički odbor za praćenje naveden u članu 142 IPA Uredbe o sprovođenju, osnovan od strane zemalja korisnica koje učestvuju u programu i koji uključuje predstavnike Komisije.

U Bosni i Hercegovini / Crnoj Gori, Komisija može preduzeti sve aktivnosti koje smatra potrebnim kako bi se izvršio monitoring datog programa.

5.2 Evaluacija

Programi će biti evaluirani u skladu sa članom 141 IPA Uredbe o sprovođenju, sa ciljem poboljšanja kvaliteta, efikasnosti i dosljednosti podrške iz fondova Zajednice i implementacije prekograničnih programa.

Privremena evaluacija svakog od 8 prekograničnih programa među zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima je izvršena (u 2010. godini) od strane nezavisnih evaluatora, pod odgovornošću Komisije (Generalni Direktorat za proširenje). Konačni izvještaj o evaluaciji treba da bude dostupan do kraja 2010. godine, početka 2011. godine.

¹⁴ Trenutna adresa: http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/implementation/practical_guide/index_en.htm

¹⁵ Direktiva Savjeta 85/337/EEC iz juna 1985. godine o procjeni efekta određenih javnih i privatnih projekata na životnu sredinu (OJ L 175, 5.7.1985, str.40)

¹⁶ Direktiva Savjeta 92/43EEC iz maja 1992 o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune (OJ L 206, 22.7.1992). Direktiva je posljednji put izmjenjena Uredbom (EZ) Br. 1882/2003 (OJ L 284, 31.10.2003, str.1)

6 REVIZIJA, FINANSIJSKA KONTROLA, MJERE ZA SUZBIJANJE PREVARE

Poslovna evidencija i aktivnosti svih strana uključenih u sprovođenje programa, kao i ugovori i sporazumi za sprovođenje programa su, s jedne strane, predmet nadzora i finansijske kontrole od strane Komisije (uključujući i Evropsku kancelariju za borbu protiv pronevjera), koja može izvršiti provjere po svom nahođenju, samostalno ili putem eksternih revizora, a sa druge strane, predmet revizija od strane Evropskog revizorskog suda. To uključuje mjere kao što su ex-ante provjera javnog nadmetanja i ugovaranja, koju vrši Delegacija u zemljama korisnicama.

Kako bi osigurala efikasnu zaštitu finansijskih interesa Zajednice, Komisija (uključujući Evropsku kancelariju za borbu protiv pronevjera) može da izvrši provjere i inspekcije na licu mjesta u skladu sa procedurama predviđenim Uredbom Savjeta (EZ, Euroatom) 2185/96¹⁷.

Gore opisane kontrole i revizije se primjenjuju na sve ugovarače, podugovarače ili korisnike podrške, koji su dobili fondove Zajednice.

7 OGRANIČENE IZMJENE

Službenik kojem su povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOD), ili službenik kojem u naknadno povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOSD) u skladu sa delegiranjem nadležnosti od strane AOD, u skladu sa principima transparentnog finansijskog upravljanja, može izvršiti ne-suštinsku realokaciju sredstava, bez obaveze za izmjenom finansijske odluke. U ovom kontekstu, kumulativne realokacije koje ne prelaze 20% ukupnog iznosa opredijeljenog za program, do granice od 4 miliona eura, neće biti smatrane suštinskim, pod uslovom da nemaju uticaja na prirodu i ciljeve programa. IPA Komitet će biti informisan o gore pomenutoj realokaciji sredstava.

8. Ograničene izmjene

Ograničene izmjene u implementaciji ovog programa, koje utiču na osnovne indikativne elemente¹⁸, navedene u članu 90 Pravilnika o sprovođenju Finansijske uredbe, može izvršiti Službenik Komisije po ovlaštenju (AOD) ili Službenik Komisije po daljem ovlaštenju (AOSD), u skladu sa delegacijom nadležnosti koje je na njega prenio AOD, shodno principima valjanog finansijskog upravljanja, bez obavezne izmjene finansijske odluke.

¹⁷ Uredba Savjeta (EZ, Euroatom) 2185/96 od 11. novembra 1996., SL L 292; 15.11.1996.; str. 2.

¹⁸ Osnovni indikativni elementi su, za grantove, indikativna sredstva za poziv za podnošenje ponuda, za nabavke indikativni broj i tip predviđenih ugovora i indikativni rok za početak procedure nabavki.

ANEKS C IZVJEŠTAVANJE

- (3) Operativne strukture zemalja korisnica koje učestvuju u prekograničnom programu će slati Komisiji i nacionalnim IPA koordinatorima godišnji i završni izvještaj o implementaciji prekograničnog programa, nakon ispitivanja od strane Zajedničkog odbora za praćenje.

Godišnji izvještaj će biti podnesen do 30. juna svake godine i prvi put u drugoj godini nakon usvajanja prekograničnog programa.

Završni izvještaj će biti podniet najkasnije 6 mjeseci nakon zaključenja prekograničnog programa.

- (4) Izvještaji koji se pominju u stavu 1 će sadržati sljedeće informacije:
- d) Napredak postignut u sprovođenju prekograničnog programa i prioriteta, u odnosu na njihove specifične, provjerljive ciljeve, sa kvantifikacijom, gdje god i kad god budu podesni za kvantifikaciju, upotrebljavajući indikatore pomenute u članu 94(1)(d) IPA Uredbe o implementaciji na nivou prioriteta;
 - e) Koraci preduzeti od strane operativnih struktura i/ili Zajedničkog odbora za praćenje kako bi se osigurao kvalitet i efektivnost sprovođenja, a naročito:
 - mjere monitoringa i evaluacije, uključujući načine prikupljanja podataka;
 - rezime svih značajnih problema na koje se naišlo tokom sprovođenja prekograničnog programa i sve preduzete mjere;
 - upotreba tehničke podrške;
 - f) mjere preduzete radi obezbjeđivanja informacija o prekograničnom programu i njihovog objavljivanja.

Po potrebi, informacije pomenute u tačkama od (a) do (c) ovog stava mogu se dostaviti u formi rezimea.

Informacije pomenute u tački (b) treba da budu uključene ukoliko nije došlo do značajnijih modifikacija od prethodnog izvještaja.

FINANSIJSKI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

I

EVROPSKE KOMISIJE

O PREKOGRANIČNOM PROGRAMU IZMEĐU HRVATSKE I CRNE GORE U
OKVIRU KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE INSTRUMENTA ZA
PRETPRISTUPNU PODRŠKU ZA 2010. GODINU

(Centralizovano upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula

1.	Program	6
2.	Sprovođenje programa	6
3.	Strukture, nadležni organi i njihove nadležnosti	6
4.	Finansiranje	7
5.	Rok ugovaranja	7
6.	Rok za izvršenje ugovora	7
7.	Rok isplate	7
8.	Obrada prihoda	8
9.	Prihvatljivost troškova.....	8
10.	Čuvanje dokumenata	10
11.	Plan decentralizacije bez ex-ante kontrole	10
12.	Tumačenje	10
13.	Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine	10
14.	Revizija i izmjena	11
15.	Okončanje	11
16.	Pomirenje razlika	11
17.	Obavještenja.....	12
18.	Aneksi	12
19.	Stupanje na snagu	12

- Aneks A** **Prekogranični program između Hrvatske i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku za 2010. godinu**
- **Aneks A1** **Finansijska odluka za period 2010-2011 Prekograničnog programa saradnje Hrvatska-Crna Gora je usvojena Odlukom Komisije C(2010) 5830 od 20/08/2010**
 - **Aneks A2** **Revidirani prekogranični program 2007-2013 IPA Prekograničnog programa Hrvatska-Crna Gora je usvojen Odlukom Komisije C(2010)5830 od 20/08/2010**
- Aneks B** **Okvirni sporazum između Komisije Evropskih zajednica i Vlade Crne Gore, od 15/11/2007 o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć Zajednice Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA)**
- Aneks C** **Izveštavanje**

FINANSIJSKI SPORAZUM

između

VLADE CRNE GORE

I

EVROPSKE KOMISIJE

Udaljem tekstu zajedno "Strane", i pojedinačno "zemlja korisnica" u slučaju Vlade Crne Gore, i "Komisija" u slučaju Komisije Evropskih zajednica.

S obzirom na to:

- (a) da je, dana 1. avgusta 2006. godine, Savjet Evropske unije usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu podršku (u daljem tekstu: „Okvirna IPA uredba“). Počev od 1. januara 2007. godine kada je stupio na snagu, ovaj novi instrument predstavlja jedinu zakonsku osnovu za pružanje finansijske podrške zemljama kandidatima (trenutno Republici Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Turskoj) i zemljama potencijalnim kandidatima (Republici Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Republici Srbiji, uključujući Kosovo, shodno Rezoluciji 1244 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih Nacija) u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije.
- (b) da je, dana 12. juna 2007. godine, Komisija usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007, kojom se sprovodi Okvirna IPA uredba, sa detaljnim odredbama koje se primjenjuju na pitanja upravljanja i kontrole (u daljem tekstu: „IPA Uredba o sprovođenju“).
- (c) Podrška Zajednice prema Instrumentu pretpristupne podrške bi trebalo da nastavi da podržava zemlje korisnice u njihovim nastojanjima da ojačaju demokratske institucije i vladavinu prava, reformišu javnu upravu, sprovedu ekonomske reforme, poštuju ljudska i manjinska prava, unaprijede jednakost polova, podrže razvoj civilnog društva i bolju regionalnu saradnju kao i pomirenje i rekonstrukciju, i doprinesu održivom razvoju i smanjenju siromaštva.
U slučaju zemalja potencijalnih kandidata, podrška Zajednice može obuhvatati usklađivanje sa *Acquis Communautaire*-om, kao i podršku investicionim projektima, naročito onima koji za cilj imaju izgradnju upravljačkih kapaciteta u oblastima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.
- (d) Strane su, dana 15. novembra 2007. godine, zaključile Okvirni sporazum kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja pomoći Zajednice u okviru Instrumenta pretpristupne podrške.

- (e) Komisija je, dana 12. decembra 2007. godine, usvojila Prekogranični program između Republike Hrvatske i Crne Gore za period 2007-13 odlukom Komisije C(2009)7724, u okviru komponente „prekogranična saradnja“ Instrumenta prepristupne podrške za 2009. godinu (u daljem tekstu „Program“). Ovaj program sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi.
- (f) U cilju sprovođenja ovog programa, neophodno je da Strane zaključe Finansijski sporazum kojim se utvrđuju uslovi pružanja podrške Zajednice, pravila i postupci isplate koja se odnosi na podršku i uslovi pod kojima će se upravljati podrškom.

DOGOVORILE SU SE O SLJEDEĆEM:

1 PROGRAM

Komisija, putem bespovratne podrške, doprinosi finansiranju sljedećeg programa, utvrđenog u Aneksu A ovog Sporazuma:

Broj programa (CRIS): 2010/22-368 (Hrvatska); 2010/22-382 (Crna Gora)

Naziv: Prekogranični program između Hrvatske i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta pretpristupne podrške za 2009. godinu.

2 SPROVOĐENJE PROGRAMA

- (1) Program sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi, u smislu člana 53a Uredbe Savjeta (EZ Euroatom) br. 1605/2002 koji se odnosi na Uredbu o finansiranju koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica, kako je posljednji put izmjenjeno Uredbom (EZ Euroatom) br 1525/2007, od 17. decembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Finansijska uredba“).
- (2) Program se primjenjuje u skladu sa odredbama Okvirnog sporazuma o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA) zaključenog između Strana 15. novembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“), kako je utvrđeno Aneksom B ovog Sporazuma.

3 STRUKTURE, NADLEŽNI ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

- (1) Strana imenuje nacionalnog IPA koordinatora, u skladu sa Okvirnim sporazumom, koji radi kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. On/ona će se pobrinuti za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika, i u pogledu opšteg procesa pristupanja i u pogledu pretpristupne podrške EU u okviru IPA.
- (2) Nacionalni IPA koordinator odgovoran je i za koordinaciju učešća zemlje korisnice u odgovarajućim prekograničnim programima, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog bazena u okviru drugih instrumenata Zajednice.
- (3) Zemlja korisnica imenuje operativnu strukturu za dio programa koji se odnosi na njenu teritoriju. Funkcije i nadležnosti operativnih struktura su definisani u važećim prekograničnim programima, izuzimajući postupke javnog nadmetanja, ugovaranja i plaćanja, koje su u nadležnosti Komisije.
- (4) Takva operativna struktura, u sprovođenju ovog programa, tijesno saraduje sa operativnim strukturama drugih zemalja korisnica.
- (5) Operativne strukture zemalja učesnica osnivaju Zajednički tehnički sekretarijat koji pomaže operativnim strukturama i zajedničkom odboru za monitoring, pomenutim u članu 142 IPA Uredbe o sprovođenju, u vršenju njihovih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati podružnice, otvorene u svakoj zemlji učesnici.

4 FINANSIRANJE

Finansiranje sprovođenja ovog Sporazuma glasi:

- (a) Doprinos Zajednice za 2009. godinu je određen na najviše 500 000 € (pet stotina hiljada eura), kako je opisano u Dodatku A1 Aneksa A ovog Sporazuma. Međutim, plaćanje doprinosa Zajednice će se obaviti u okviru granica raspoloživih sredstava.
- (b) Troškove struktura i tijela, osnovanih od strane zemlje korisnice za sprovođenje ovog programa, će snositi Korisnik izuzimajući troškove, navedene u članu 94(1)(f) IPA Uredbe o sprovođenju.

5 ROK UGOVARANJA

- (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi, kojima se sprovodi ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije u roku od dvije godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (2) U opravdanim slučajevima, rok ugovaranja se može produžiti prije datuma isteka, na najviše tri godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (3) Sva sredstva, za koja nije sklopljen nijedan ugovor prije roka ugovaranja, će biti poništena.

6 ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA

- (1) Ugovori će biti izvršeni u roku od najviše 2 godine od datuma isteka ugovaranja.
- (2) Rok za izvršenje ugovora se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

7 ROK ISPLATE

- (1) Isplata sredstava se može izvršiti najkasnije u roku od jedne godine nakon krajnjeg datuma za izvršenje ugovora.
- (2) Rok za isplatu sredstava se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

8 OBRADA PRIHODA

- (1) Prihodi u svrhe IPA uključuju prihode stečene, u periodu sufinansiranja, od aktivnosti prodaje, zakupnine, prijava/naknada usluga ili drugih odgovarajućih prihoda, izuzimajući:
 - (a) prihode, ostvarene u toku ekonomskog vijeka investicija sufinansiranja u slučaju investiranja u preduzeća;
 - (b) prihode, ostvarene u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući rizični kapital, zajmovna sredstva, kompenzacijske fondove, lizing;
 - (c) po potrebi, doprinose privatnog sektora za sufinansiranje aktivnosti, koji će biti prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa.

- (2) Prihodi, definisani u gore navedenom stavu 1, predstavljaju prihod, koji će biti oduzet od iznosa podobnih troškova za odgovarajuću aktivnost. Najkasnije do datuma zatvaranja programa, ti prihodi će biti oduzeti od odgovarajućih aktivnosti podobnih troškova u ukupnom iznosu ili po određenoj stopi, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u potpunosti ili samo dijelom sufinansirane aktivnosti.

9 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- (1) Trošak u okviru programa je dobar za doprinos Zajednice, ukoliko je de facto nastao nakon potpisivanja Sporazuma.
- (2) Sljedeći troškovi nijesu podobni za doprinos Zajednice u okviru programa u Aneksu A:
- (a) porezi, uključujući poreze na dodatu vrijednost;
 - (b) carine i uvozne carine ili bilo koji drugi troškovi;
 - (c) kupovina, zakupina ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
 - (d) novčane kazne, finansijske kazne i troškovi parničenja;
 - (e) operativni troškovi;
 - (f) polovna oprema;
 - (g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - (h) troškovi konverzije, izdaci, gubici pri deviznoj razmjeni povezani sa svim komponentama specifičnih euro računa, kao i ostali čisto finansijski troškovi;
 - (i) doprinosi u naturi;
 - (j) kamate na dugove.
- (3) Odstupanjem od navedenog stava 2, prihvatljivi su sljedeći troškovi:
- (a) porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su sljedeći uslovi ispunjeni:
 - (i) nijesu naplativi ni u kom slučaju,
 - (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik i
 - (iii) jasno su identifikovani u prijedlogu projekta.
 - (b) izdaci na međudržavne finansijske transakcije;
 - (c) ukoliko implementacija aktivnosti zahtijeva odvojene račune ili otvaranje novih računa, banka naplaćuje otvaranje i upravljanje računima;
 - (d) naknade za pravne konsultacije, naknade za notare, izdaci za tehničke i finansijske stručnjake i troškove računovodstva i revizije, ukoliko su direktno

povezane sa sufinansiranjem i ukoliko su neophodne za pripremu i implementaciju;

- (e) troškovi garancija koje obezbjeđuje banka ili druga finansijska institucija, u iznosu koji je definisan nacionalnim ili zakonodavstvom Zajednice;
 - (f) opšti troškovi, ukoliko su zasnovani na realnim troškovima koji se pripisuju implementaciji predmetne aktivnosti. Paušalne stope, bazirane na prosječnom trošku, ne mogu iznositi preko 25% onih direktnih troškova aktivnosti koje mogu uticati na nivo opštih troškova. Obračun će biti valjano dokumentovan i povremeno revidiran;
 - (g) kupovina zemljišta u vrijednosti do 10% podobnih troškova odgovarajuće aktivnosti.
- (4) Pored tehničke podrške prekograničnim programima iz Člana 94 IPA Uredbe o sprovođenju, prihvatljivi su sljedeći izdaci, koje pokrivaju državni organi tokom pripreme ili implementacije aktivnosti:
- (a) troškovi stručnih usluga koje obezbjeđuje državni organ izuzev krajnjeg korisnika tokom pripreme i implementacije aktivnosti;
 - (b) troškovi obezbjeđivanja usluga vezanih za pripremu i implementaciju aktivnosti od strane državnog organa, koji predstavlja krajnjeg korisnika i koji izvršava aktivnost za sopstveni račun ne koristeći spoljne izvore obezbjeđivanja usluga ukoliko oni predstavljaju dodatne troškove i odnose se na troškove stvarno i direktno plaćene za sufinansiranje.

Dati državni organ fakturiše troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrđuje ove troškove na osnovu dokumenata koja odgovaraju dokaznoj vrijednosti, a koja omogućava identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ.

Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju se potvrditi dokumentima koja omogućavaju identifikaciju realnih troškova koje snosi državni organ nadležan za tu aktivnost.

- (5) Bez štete po odredbe stavova 1 do 4, mogu se postaviti dalja pravila prihvatljivosti troškova za prekogranični program u Aneksu A ovog Sporazuma.

10 ČUVANJE DOKUMENATA

- (1) Sva dokumenta koja se odnose na program iz Aneksa A čuvaju se najmanje pet godina od datuma kada Evropski parlament odobri izmirenje obaveze za budžetsku godinu na koju se dokument odnosi.
- (2) U slučaju da program iz Aneksa A nije definitivno zaključen u okviru vremenskog roka datog u stavu 1, dokumenta koja se na njega odnose čuvaju se do kraja godine nakon one u kojoj je program iz Aneksa A zaključen.

11 PLAN DECENTRALIZACIJE BEZ EX- ANTE KONTROLE

- (1) Zemlja korisnica donosi detaljan plan sa indikativnim mjerilima i vremenskim ograničenjima u cilju decentralizacije sa ex-ante kontrolama od strane Komisije. Pored

toga, zemlja korisnica donosi indikativni plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola od strane Komisije.

- (2) Komisija prati implementaciju plana iz stava 1 i vodi računa o rezultatima koje je postigla zemlja korisnica u ovom kontekstu, pogotovu po pitanju obezbjeđivanja podrške. Plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola može se odnositi na oslobađanje različitih vrsta ex-ante kontrola.
- (3) Zemlja korisnica redovno obavještava Komisiju o napretku ostvarenom u implementaciji ovog plana.

12 TUMAČENJE

- (1) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnoj IPA uredbi i IPA Uredbi o sprovođenju.
- (2) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.
- (3) Bilo koja upućivanja na uredbu Savjeta ili Komisije odnose se na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na tumačenje.

13 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZNINE

- (1) Ako jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važnost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Strane ugovornice će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najbliža svrsi i namjeni nevažeće odredbe.
- (2) Strane ugovornice će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma u saglasnosti sa Okvirnom IPA uredbom i IPA Uredbom o sprovođenju.

14 REVIZIJA I IZMJENA

- (1) Sprovođenje ovog Sporazuma biće podvrgnuto periodičnim revizijama kada to odrede sporazumne strane.
- (2) Svaka izmjena dogovorena od strane sporazumnih strana biće data u pismenoj formi i biće dio ovog Sporazuma. Takva izmjena će stupiti na snagu na dan koji odrede sporazumne strane.

15 OKONČANJE

- (1) Bez štete po stav 2, ovaj Sporazum će se okončati osam godina nakon njegovog potpisivanja. Ovo okončanje neće isključiti mogućnost da Komisija učini finansijske korekcije u skladu sa članom 56 IPA Uredbe o sprovođenju.
- (2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja strana putem pismenog obavještenja datog drugoj strani. Takvo okončanje će stupiti na snagu šest kalendarskih mjeseci od dana kada je predato pismeno obavještenje.

16 POMIRENJE RAZLIKA

- (1) Nesuglasice koje mogu proizići iz interpretacije, funkcionisanja i sprovođenja ovog Sporazuma, na bilo kojem i svim nivoima učešća, riješiće se na prijateljski način putem konsultacija među stranama.
- (2) U slučaju neuspjeha prijateljskog rješenja, obje strane mogu predati slučaj na arbitražu u skladu sa Opcionom pravnom arbitražom za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda koja stupa na snagu na dan ovog sporazuma.
- (3) Jezik koji će se upotrebljavati u arbitražnim procedurama biće engleski. Imenovano ovlašteno tijelo biće Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda nakon pismenog zahtjeva podnijetog od strane bilo koje strane. Odluka arbitra biće obavezujuća za sve strane i neće biti žalbi.

17 OBAVJEŠTENJA

- (1) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom biće dato u pismenoj formi na engleskom jeziku. Svako obavještenje mora biti potpisano i dostavljeno u originalnoj formi ili faksom.
- (2) Bilo koje obavještenje u vezi sa Sporazumom mora biti poslato na sljedeće adrese:

Za Zajednicu

European Commission
Directorate General Enlargement
Charlamagne Building
Rue de la Loi 170
1040 Brussels
BELGIUM

Za zemlju korisnicu:

Poštanska adresa
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
Državni sekretar za evropske integracije

Ul. Stanka Dragojevića 2
81000 Podgorica
CRNA GORA
Faks: +382 20 225 591

18 BROJ ORIGINALA

Sporazum je dostavljen u dva primjerka na engleskom jeziku.

19 ANEKSI

Aneksi A, B i C će biti sastavni dio ovog Sporazuma.

20 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja. Ukoliko strane ne potpišu istog dana, ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja druge strane.

Potpisao za Komisiju i u ime Komisije

Potpisala za Vladu i u ime Vlade Crne Gore

G-din Pierre Mirel
Direktor Direktorata C
Generalni direktorat za proširenje
Brisel
Datum:

G-đa Slavica Milačić
Državni sekretar za evropske integracije i
Nacionalni IPA koordinator
Podgorica
Crna Gora
Datum:

- ANEKS A** **PREKOGRANIČNI PROGRAM IZMEĐU HRVATSKE I CRNE GORE U OKVIRU KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE IPA PRETPRISTUPNE PODRŠKE, ZA 2009 GODINU**
- DODATAK A1** **PRIJEDLOG ZA FINANSIRANJE PREKOGRANIČNOG PROGRAMA HRVATSKA- CRNA GORA ZA 2009.GODINU USVOJEN ODLUKOM KOMISIJE C(2009) 7724, 14.OKTOBRA 2009**
- DODATAK A2** **IPA PREKOGRANIČNA SARADNJA HRVATSKA- CRNA GORA, PREKOGRANIČNI PROGRAM 2007 – 2013, USVOJENO OD STRANE KOMISIJE, ODLUKA C/2007/6139 OD 11/12/2007**
- ANEKS B** **OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA I CRNE GORE, 15/11/2007**
- ANEKS C** **IZVJEŠTAVANJE**

DODATAK A1
FINANSIJSKA PONUDA ZA 2009.GODINU
ZA PREKOGRANIČNI PROGRAM HRVATSKA – CRNA GORA USVOJENODLUKOM
KOMISIJE C(2009) 7724

Identifikovanje

Korisnice	Republika Hrvatska i Crna Gora
CRIS broj	Republika Hrvatska IPA/ 2010/022-386 za godinu 2010 i IPA/2010/022-429 za 2011. godinu Crna Gora IPA/2010/022-382 za godinu 2010 i IPA/2010/022-432 za 2011. godinu.
Godina	2010 i 2011
Troškovi	2010: Republika Hrvatska: 0,4 miliona € Crna Gora: 0,5 miliona € Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 0,9 miliona € 2011: Republika Hrvatska: 0,4 miliona € Crna Gora: 0,5 miliona € Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 0,9 miliona €
Operativne strukture	Republika Hrvatska: Ministarstvo za regionalni razvoj, šumarstvo i vodnoga gospodarstva Crna Gora: Ministarstvo za evropske integracije
Organi za sprovođenje	Za Crnu Goru: Evropska Komisije Za Republiku Hrvatsku: Implementaciona Agencija: Centralna agencija za Finansiranje i Ugovaranje
Krajnji datum za zaključenje finansijskih sporazuma	Za 2010: Najkasnije do 31. decembra 2011. godine Za 2011: Najkasnije do 31. decembra 2012. godine
Krajnji datum za ugovaranje	2 godine nakon datuma zaključenja Finansijskog sporazuma. Ne postoji rok na podnošenje ponuda revizije i evaluacije koje pokriva ovaj Finansijski sporazum, kako je naznačeno u členu 166(2) Finansijske uredbe Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalna sufinansiranja.
Krajnji datumi za izvršenje	2 godine nakon isteka datuma za ugovaranje. Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalna sufinansiranja.
Sektorski kod	11120, 16061,32130,33210,41010,43040,91010
Odgovarajuće budžetske linije	22.02.04.01
Rukovodilac Sektora za programiranje	Za Republiku Hrvatsku: DG ELARG. B.1 Za Crnu Goru: DG ELARG. C.4
Rukovodilac Sektora za sprovođenje	Za Republiku Hrvatsku: Delegacija Evropske komisije u Republici Hrvatskoj, Operativni odsjek I Za Crnu Goru: Delegacija Evropske komisije u Crnoj Gori

Kratak sadržaj

2.1. UVOD

2.1.1 Veza sa MIPD

Višegodišnji indikativni planski dokument za Republiku Hrvatsku koji se odnosi za period 2009-2011, upućuje da će prekogranična saradnja, vođena kroz komponentu II, podržati Hrvatsku u prekograničnoj, transnacionalnoj i integracionoj saradnji sa zemljama EU kao i sa zemljama koje nijesu članice. Ovaj Program će se fokusirati na poboljšanje turističkog potencijala, stvaranjem bližih veza između graničnih regiona kao i podržavanjem zajedničkih aktivnosti koje se tiču zaštite životne sredine.

Višegodišnji indikativni planski dokument za Crnu Goru koji se odnosi na isti period imaće za cilj povećanje prekogranične saradnje kao i socio-ekonomske integracije pograničnih oblasti. Ovo će biti urađeno kroz Podsticanje prekograničnih inicijativa u oblasti društvenog razvoja, ekonomije i zaštite životne sredine u pograničnim oblastima; podsticanje rješavanja zajedničkih izazova u oblasti zaštite životne sredine, javnog zdravlja i razvoja; kao i podsticanjem lokalnih tzv. "ljudi ljudima" aktivnosti (people to people) uključujući NVO i lokalnih vlasti.

2.1.2 Programiranje

Programski proces otpočeo je 19. februara 2007. godine sa prvim pripremnim sastankom državnih institucija odgovornih za IPA komponentu II, a za vrijeme koje je proces programske elaboracije razmatran i usaglašen između dvije strane. Proces je vođen od strane dvije institucije uspostavljene u tu svrhu i sa specifičnim nadležnostima: Zajednički programski odbor i Zajednički tim za programiranje.

Prvi sastanak Zajedničkog programskog odbora održan je 1. marta 2007. godine u Zagrebu, kada su Odbor i Zajednički drafting tim i službeno osnovani, a za vrijeme koje su usvojeni pravilnik, mandat i članstvo.

Za period mart/april 2007, sadržaj SWOT (prednosti, mane, mogućnosti i prijetnje) analize je razmatran i prezentovan potencijalnim korisnicima za vrijeme radionica koje su održane u Dubrovniku, Hrvatska i Kotoru, Crna Gora. Odobrenje analiza urađeno je u pismenoj proceduri 16. aprila 2007. godine. Tokom maja mjeseca programski korisnici su razmatrali strateški dio programa (prioritete, mjere i aktivnosti) kao i implementacione odredbe, a 28. maja Zajednički programski odbor usvojio je finalni nacrt programskog dokumenta.

Saglasno Članu 93(1) IPA Uredbe o sprovođenju, na inicijativu Komisije i saglasnosti sa zemljama učesnicama, prekogranični program je izmijenjen i ažuriran kako bi odgovarao finansijskom planu i aprocijaciji za godine 2010 i 2011 na osnovu revidirane verzije višegodišnjeg indikativnog finansijskog okvira za 2010-2012. Ograničeno revidiranje programa je preduzeto od strane operativnih struktura uz podršku CBIB kako bi se ažurirale finansijske alokacije, indikatori i faktičke izmjene po potrebi. Revidirani program je usvojen od strane Zajedničkog tijela za praćenje (JMC) 19. novembra 2009. godine.

2.1.3. Popis prihvatljivih (pogodnih) područja

U Republici Hrvatskoj prihvatljivo područje, saglasno Članu 88 IPA Uredbe o sprovođenju, čini jedna županija: Dubrovačko-neretvanska (odgovara NUTS III klasifikaciji).

U Crnoj Gori prihvatljiva područja, saglasno Članu 88 IPA Uredbe o sprovođenju, sastoje se od 7 opština: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj i Cetinje.

U Republici Hrvatskoj pridruženo područje, saglasno Članu 97 IPA Uredbe o sprovođenju, čini jedna županija: Split-Dalmacija (odgovara NUTS III klasifikaciji).

U Crnoj Gori pridruženo područja, saglasno Članu 97 IPA Uredbe o sprovođenju, sastoje se od 7 opština: Nikšić, Podgorica, Danilovgrad.

2.2 Sveobuhvatni cilj programa

Sveobuhvatni cilj programa je poboljšanje kvaliteta života u domenu prekograničnih područja Hrvatske i Crne Gore.

Dodatni cilj programa je razvoj kapaciteta lokalnih, regionalnih i nacionalnih institucija kako bi što efikasnije upravljale EU programima kao i pripremu za buduća prekogranične programe u okviru strukturnih fondova.

Višegodišnji indikativni planski dokument za Republiku Hrvatsku koji se odnosi za period 2007-2009, upućuje da će prekogranična saradnja, vođena kroz komponentu II, podržati Hrvatsku u prekograničnoj, transnacionalnoj i integracionoj saradnji sa zemljama EU kao i sa zemljama koje nijesu članice. Ovaj Program će se fokusirati na poboljšanje turističkog potencijala, stvaranjem bližih veza između graničnih regiona kao i podržavanjem zajedničkih aktivnosti koje se tiču zaštite životne sredine.

Višegodišnji indikativni planski dokument za Crnu Goru koji se odnosi na period 2007-2009 podržaće programe prekogranične saradnje sa zemljama u okruženju koje su kandidati i potencijalni kandidati za članstvo u EU, kao i sa zemljama članicama EU.

Ovaj Program u skladu je sa glavnim nacionalnim sektorskim strategijama Hrvatske i Crne Gore.

Imajući u vidu ograničene izvore u okviru IPA-e za 2007- 2013 odlučeno je da se ne adresiraju problemi kao što su nerazvijenost infrastrukture, odvojenost između urbanih i seoskih područja, niska stopa zaposlenosti itd., već da se fokusira na lakše izvodljive aktivnosti koje mogu pomoći lokalni razvoj, ali i podići nivo saradnje.

2.3 Prioriteti, odgovarajuće mjere i njihovi specifični aspekti koji se odnose na implementaciju budžeta za 2008. godinu

Prioriteti i mjere koji se tiču prekograničnih programa su strukturisani na način kako bi ispoštovali i obezbijedili implementaciju specifičnih ciljeva. Jedan prioritet je identifikovan za intervencije u prekograničnoj saradnji. Horizontalni prioriteti su fokusirani na tehničku podršku, obezbjeđujući efektivno upravljanje i implementaciju programa.

Što se tiče Hrvatske, vodiće se računa da ne dodje do operativnog i finansijskog preklapanja uključujući i nivo učesnika sa bilo kojom mjerom koja je uključena u Operativni programe za hrvatsku u okviru IPA komponenti III, IV i V (regionalni, ljudski resursi i poljoprivreda i ruralni razvoj)

Prekogranični programi imaju za cilj uspostavljanje odgovarajućih pravila za odabir aktivnosti koje obezbjeđuju jednake odgovarajuće uslove za slične aktivnosti, uzimajući u obzir standarde Zajednice, gdje su neophodni, medju različitim prekograničnim programima i ostalim IPA komponentama.

Prioritet I: Stvaranje pogodnih prirodnih i socio - ekonomskih uslova u programskom području poboljšanjem saradnje u zajednički odabranim sektorima i međususedskih odnosa u prihvatljivim oblastima

Ovaj prioritet je odgovor na probleme koji su slični i u nekim slučajevima zajednički za obje granične strane. Zaštita i upravljanje prirodnim resursima, kao što su nacionalni parkovi, kulturna zaostavština smatraju se ključnim potencijalima za prekograničnu saradnju. Još jedan potencijal je turistički sektor koji predstavlja jednu od glavnih ekonomskih aktivnosti u programskoj oblasti, i to je sektor sa visokim potencijalom. Za ostvarenje ovog potencijala, problemi životne okoline, posebno upravljanje otpadom i kontrola zagađivanja trebaju da budu riješeni.

Prioritet 1 biće implementiran kroz 3 mjere:

Mjera 1: Zajedničke akcije za zaštitu okruženja, prirodne i kulturne baštine

Ove mjere podržavaju uspostavljanje prekogranične mreže za zajedničku zaštitu okoline, prirode i kulture, a samim tim i traženje rješenja za rješavanje zajedničkih problema okoline. Ovakve aktivnosti gore pomenute mreže mogu biti usmjerene na upravljanje otpadom (čvrstim otpadom i otpadnim vodama), ili pronalaženje načina za smanjenje zagađenosti zemlje i mora. Takođe podržava zajedničke intervencije u vezi sa ekološkim prijetnjama ili prirodnim katastrofama kao što je požar, koji je periodičan fenomen u ovoj oblasti. Podrška će dati prednost akcijama koje se tiču traženja i donošenja inovativnih solucija i strategije za zaštitu okruženja i prirode. Ove mjere u biti će biti implementirane kroz pozive na podnošenje ponuda.

Mjera 2: Zajedničke akcije u oblasti turizma i kulturnog prostora

Druga mjera podržava akcije koje se odnose na turizam i kulturni prostor. Njena svrha je da da impuls ekonomskom razvoju programskih oblasti, podržavajući akcije i inicijative koje se odnose na provizije usluga u odnosu na turizam. Ove usluge mogu biti npr. planovi edukacije za zapošljavanje u turističkom sektoru, podrške razvoju novih turističkih proizvoda, sertifikata kvaliteta za domaće proizvode i usluge, zajednička tržišna inicijativa itd. Ove mjere će u osnovi biti implementirane kroz pozive na podnošenje ponuda.

Mjera 3: Razvoj malih projekata prekograničnih zajednica

Treća mjera, razvoj malih projekata prekograničnih zajednica, ima za cilj poboljšanje saradnje među ljudima, obrazovnih institucija i organizacija civilnog društva sa obje strane granice kako bi se povećao razvoj zajednica i poboljšali susjedski odnosi. Ovo će podržati people-to-people akcije

u oblastima kao što su kultura, turizam i obrazovanje, a posvetiće posebnu pažnju uključivanju marginalizovanih grupa, civilnom društvu i lokalnoj demokratiji. Primjer aktivnosti: zajednički programi prekogranične edukacije, saradnja među nacionalnim manjinama, akcije u cilju podrške lokalnoj demokratiji, stvaranju kulturne prekogranične mreže itd..

Ove mjere u osnovi će biti implementirane kroz pozive na podnošenje ponuda.

Prioritet II: Tehnička podrška za povećanje administrativnih kapaciteta, koji se odnose na menadžment i implementaciju CBC programa

Prioritet II će biti implementiran kroz dvije mjere.

Mjera 1: Podrška administraciji programa i implementacija

Ova mjera će obezbijediti podršku za rad nacionalnih operativnih struktura i Zajedničkog odbora za praćenje u upravljanju programom. Finansiraće osnivanje i funkcionisanje Zajedničkog tehničkog sekretarijata i njegovih antena – uključujući trošak zaposlenih, a isključujući plate državnih zvaničnika. Takođe će obezbijediti pružanje savjetodavnih usluga i podršku krajnjim korisnicima projekta, a za vrijeme razvoja i implementacije projekta.

Mjera 2: Podrška za informativne i promotivne programe i evaluaciju.

Ova druga mjera tehničke podrške će dati podršku informativnim programima, javnosti i evaluaciji. Obezbiđiće informisanost o ovom programu među lokalnim, regionalnim i nacionalnim donosiocima odluka, kao i stanovništva programskog područja i javnosti u obje zemlje. Nadalje, ova mjera će podržati pružanje ekspertize Zajedničkom odboru za praćenje, a koja će se odnositi na planiranje i sprovođenje programske evaluacije.

Indikativni raspored i vrijednosti za sprovođenje mjera:

Za prioritetnu osu I, indikativno je predviđeno da se objave dva zajednička Poziva za podnošenje ponuda: jedan koji se tiče ukupnog iznosa sredstava za 2010. godinu, koji će biti objavljen u drugoj polovini 2010. godine; drugi za ukupni iznos sredstava za 2011. godinu, koji će biti objavljen u drugoj polovini 2011. godine.

Osnovni kriterijumi za odabir i dodjelu sredstava treba da budu oni koji su propisani u Praktičnom vodiču (PRAG) za ugovorne procedure u kontekstu akcija u zemljama van EZ . Detaljni kriterijumi za selekciju i dodjelu bespovratne podrške će biti propisani Pozivom za podnošenje ponuda - Aplikacioni paket (Uputstva za podnosiocima projektnih prijedloga).

Za sredstva dodijeljena kroz Pozive za projekte, korišćenje paušalnih suma i/ili fiksne stope je moguće (u skladu sa člom 181 Pravila o implementaciji Finansijske uredbe), do iznosa od 25 000 eura po grantu. Gdje je to moguće, detaljni uslovi za korišćenje paušalnih suma ili fiksne stope će biti propisani u Pozivu za podnošenje ponuda - Uputstvima za podnosiocima projektnih prijedloga.

Za prioritetnu osu II, uzimajući u obzir da relevantni nacionalni organi (Operativne strukture u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori) uživaju de facto monopolsku poziciju (u smislu člana 168, stav 1, pod-

stav c Pravila o implementaciji¹⁹ Finansijske uredbe²⁰) za implementaciju prekograničnog programa, relevantna ugovaračka tijela u obje zemlje treba da osnuju pojedinačne direktne sporazume za dodjelu sredstava, bez Poziva za dostavljanje ponuda, sa Operativnim strukturama, za iznose do onih koji su predviđeni u okviru prioriteta tehničke podrške u svakoj zemlji. Podugovaranje od strane Operativnih struktura za aktivnosti koje su pokrivene direktnim sporazumima za dodjelu sredstava (npr. tehnička podrška, evaluacija, publicitet, itd.) je dozvoljeno u skladu sa članom 120 Finansijske uredbe i članom 184 Pravila o implementaciji Finansijske uredbe. Direktni sporazumi o dodjeli sredstava mogu biti potpisani čim se zaključe odgovarajući Finansijski sporazumi. U svrhu efikasne upotrebe sredstava tehničke podrške, zahtijeva se tijesna saradnja između nacionalnih organa (Operativne strukture, Koordinator za prekograničnu saradnju) zemalja učesnica.

2.4 Pregled prošlih i tekućih iskustava CBC-a, uključujući i naučene lekcije i koordinaciju donatora (ako je svrsishodno)

Republika Hrvatska:

Projekti koji su bili implementirani:

CARDS 2001 „Strategija i izgradnja kapaciteta za saradnju graničnog regiona“ (identifikacija budućih projekata na granici sa Republikom Srbijom, Crnom Gorom, BiH)

CARDS 2002 „Strategija izgradnje kapaciteta za regionalni razvoj“ (institucionalni sporazumi za upravljanje CBC-om)

CARDS 2003 „Regionalni razvoj lokalnog graničnog područja“ (grant šeme sa Slovenijom)

CARDS 2003 „Tehnička podrška za upravljanje susjedskim programima“

PHARE 2005 „Program prekogranične saradnje između Hrvatske, Slovenije i Mađarske“ (trilateralna grant šema), Susjedski program između Hrvatske, Slovenije i Mađarske 2004-2006, 25 projekata je sprovedeno

PHARE 2005 „Jadranski prekogranični program između Hrvatske i Italije, Phare CBC/INTEREG III A, Jadranski novosusjedski program 2004-2006, 35 projekata implementirano

PHARE 2006 „Prekogranična saradnja Hrvatske, Slovenije i Mađarske“ (Trilateralna grant šema), Susjedski programe između Hrvatske, Slovenije i Mađarske 2004-2006; 21 projekat implementiran

Projekti, programi koji se trenutno implementiraju:

Projekti

CARDS 2004 „Institucije i građenje kapaciteta za CBC“ (podrška za Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka)

CARDS 2004 „Granični region saradnje“ (grant šeme sa BiH i SiCG); 8 projekata se implementiraju

Programi

¹⁹ Uredba (EZ, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, str. 1)

²⁰ Uredba (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002, str. 1)

Susjedski program između Republike Hrvatske, Slovenije i Mađarske 2004-2006
CBC/INTERREG IIIA Jadranski novi susjedski program 2004-2006; 17 projekata se implementiraju

Transnacionalni program CADSES 2004-2006 (hrvatski partneri su bili uključeni u devet projekata)

IPA 2007, IPA 2008 i IPA 2009 CBC Programi HR-BIH, HR-MNE, HR-SRB, HR-HUN, HR-SLO, CBC IPA Jadranski, ERDF, SEE i MED.

Crna Gora:

Programi

CARDS 2006/INTERREG IIIA Jadranski novi susjedski program 2004-2006 (na posljednjem pozivu na podnošenje ponuda izabrano je 12 projekata u kojima su crnogorski partneri uzeli učešće)

Transnacionalni programi CADSES 2004-2006 (crnogorski partneri su bili uključeni u dva projekta)

IPA 2007, IPA 2008 i IPA 2009 Programi prekogranične saradnje: MNE-HR, MNE-BIH, MNE-SRB, MNE-ALB, CBC IPA Jadranski, ERDF, SEE i MED

Zajednički projekti za Crnu Goru – Hrvatsku:

CARDS 2006/INTERREG IIIA Jadranski novi susjedski program (u okviru ovog multilateralnog programa na posljednjem pozivu na podnošenje ponuda Crna Gora je uzela učešće u devet projekata sa partnerima iz Hrvatske)

Transnacionalni program CADSES 2004-2006 (u ovom četvrtom pozivu na podnošenje ponuda projektni partneri iz Hrvatske i Crne Gore su učestvovali i sarađivali u projektu „Planiranje obale“ – prostorno planiranje u priobalnim zonama.

IPA 2007 i IPA 2008, IPA 2009 Program prekogranične saradnje Hrvatska-Crna Gora

Stečena iskustva

Obije zemlje su stekle iskustva u prethodnim učešćima u programima prekogranične saradnje, posebno uključivanjem zemalja članica koje posjeduju solidnu praksu dijela koji se tiče prekogranične saradnje, a koja može biti prenešena na one zemlje koje imaju manje iskustva u ovoj oblasti. Kao rezultat, oblasti koje se graniče sa zemljama članicama imaju mnogo više kapaciteta i znanja u saradnji na projektima koji se tiču prekogranične saradnje nego oblasti koje se ne graniče sa državama članicama. Ova situacija se reflektovala za vrijeme implementacije CARDS-a 2004 "saradnja u programima u graničnom regionu", gdje su okolne oblasti iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore imale po prvi put priliku da apliciraju za male projekte prekogranične saradnje. Uopšteno u ovom dijelu javljalo se nedovoljno znanja o pripremi i upravljanju projektima, a domaće zainteresovane strane su isticale da je teško naći partnere sa druge strane granice.

Dosadašnje iskustvo koje se odnosi na saradnju u graničnim regionima ukazuje da je solidna pripremna faza, uključujući jačanje informisanosti i trening prije pokretanja aktivnosti, ključna za ishod samog projekta.

Tematskom evaluacijom CBC programa (u okviru programa PHARE) zaključeno je da je većina projekata imala jasan učinak u jednom dijelu graničnog regiona, ali – zajednički projekti su više izuzetak nego norma. Stoga, značaj obezbjeđivanja ovih projekata je rezultat zajedničkih lokalnih i regionalnih inicijativa. Još jedan zaključak gore pomenute evaluacije je da je sinhronizacija zajedničkih projekata presudna u smislu rezultata, učinka i održivosti. Stoga, važno je da partneri dogovore uspostavljanje plana koordinacije i mehanizama prije potpisivanja finansijskog sporazuma.

Donatorska koordinacija

U skladu sa Članom 20 IPA Odredbi, kao i Članom 6 (3) IPA Pravilnika o implementaciji, Evropska komisija je zatražila od predstavnika zemalja članica i lokalnih MFI-a (Međunarodne finansijske institucije) u Hrvatskoj i Crnoj Gori da pribave komentare u vezi sa nacrtom programa prekogranične saradnje i da ih podnesu Komisiji. Komentara o prekograničnim programima između Crne Gore i Hrvatske nije bilo.

2.6 Horizontalna pitanja

Ovaj Program će promovirati održivo upravljanje životnom sredinom, povećanjem saradnje među institucijama za implementaciju zajedničkih akcija za zaštitu životne sredine.

Ovaj program će također podržati usmjeravanje polova, kao i jednake mogućnosti, kroz selekciju projekata koji posebno uzimaju u obzir jednake mogućnosti za polove, etničke grupe i lica sa invaliditetom u skladu sa principima Evropske unije.

2.6 Mjerila

”N” predstavlja datum zaljučivanja Finansijskog sporazuma

2010	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Republici Hrvatskoj	0	1	1
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Crnoj Gori	0	1	1
Broj pokrenutih poziva na podnošenje ponuda u Republici Hrvatskoj i Crnoj Gori	1	1	1
Stopa ugovornosti (%) u Republici Hrvatskoj	0	100%	100%

Stopa ugovornosti (%) u Crnoj Gori	0	100%	100%
------------------------------------	---	------	------

"N" predstavlja datum zaljučivanja Finansijskog sporazuma

2011	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Republici Hrvatskoj	0	1	1
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Crnoj Gori	0	1	1
Broj pokrenutih poziva na podnošenje ponuda u Republici Hrvatskoj i Crnoj Gori	1	1	1
Stopa ugovornosti (%) u Republici Hrvatskoj	0	100%	100%
Stopa ugovornosti (%) u Crnoj Gori	0	100%	100%

2.7 Plan za decentralizovano upravljanje EU fondovima bez ex-ante kontrole od strane Komisije

Saglasno Članu 8(4)(c) IPA Uredbe o sprovođenju, zemlja korisnica će uspostaviti plan sa indikativnim mjerilima i vremenskim ograničenjima u cilju postizanja decentralizacije bez ex-ante kontrole od strane Komisije.

Komisija je odlukom od 14. novembra 2008. godine prenijela na Hrvatsku ovlašćenje za decentralizovano upravljanje IPA Komponente II sa ex ante kontrolom koje Hrvatska mora da ispuni u odredjenom roku. Ovi uslovi moraju biti ispunjeni da bi Hrvatska nastavila sa ostalim fazama, tačnije da se steknu svi uslovi za uvodjenje ex post kontrole. Hrvatska je uspostavila novu Agenciju za regionalni razvoj. Prenos nadležnosti sa Komisije na Agenciju očekuje se u toku 2010. godine.

Uzimajući u obzir pomenute uslove, u Hrvatskoj je u toku priprema mape puta za decentralizovano upravljanje IPA sredstvima bez ex ante kontrole od strane Komisije. Očekuje se potpuna implementacija decentralizovanog upravljanja IPA sredstvima postići u 2011. godini.

U **Crnoj Gori**, pripreme za decentralizovano upravljanje za IPA-u su u toku. Sljedeći izbori i formiranje nove vlade u proljeće 2009. godine, imenovan je novi Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO), dok su ostale ključne pozicije, kao Službenik nadležan za akreditaciju (CAO) i Službenik za ovjeravanje programa (PAO) ostale nepromijenjene. Vlada je u oktobru 2009. godine usvojila "Akcioni plan za prenos upravljanja IPA fondovima za komponente I i II", koji predviđa podnošenje prijedloga za prenos ovlašćenja za upravljanje za komponentu I i II do kraja 2010 / početka 2011. godine. Sporazum o implementaciji (između novoimenovanog NAO i PAO) je

potpisan u oktobru 2009. godine. Od 16 Viših službenika za programiranje (SPO), 15 je imenovano i potpisani su Operativni sporazumi sa PAO. Formalna procjena jaza – gap assessment (faza 1 plana za decentralizovano upravljanje za IPA) za komponente I i II je završena u martu 2010. godine.

Strateški koordinator (pomoćnik ministra za evropske integracije) je imenovan za IPA komponente III i IV i usvojen "Kompletni akcioni plan za Vladu Crne Gore za IPA komponente III i IV", koji utvrđuje glavne korake za izradu Strateškog okvira usklađenosti (SCF), Operativnih programa (OP) i za prenos upravljanja. Podrška u procesu pripremanja za prenos upravljanja EU fondovima za IPA komponente I i II je obezbijedena kroz CARDS projekat, koji će biti praćen sa tri IPA projekta koji će podržati uvođenje decentralizovanog upravljanja EU fondovima za svih pet IPA komponenti.

Pomoć u procesu pripreme za prenos sredstava EU za upravljanje za IPA komponenti I i II je obezbijedena u okviru CARDS projekta koji se prate od strane tri IPA projekta koji će podržati uvođenje decentralizovanog upravljanja sredstvima EU za svih pet IPA komponenti.

3 BUDŽET za 2010 i 2011. godinu

3.1 Indikativni 2010 finansijski plan za Republiku Hrvatsku

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR	%	EUR	(%)	EUR	(%)
Linija prioriteta 1	360 000	85%	63 529	15%	423 529	88%
Linija prioriteta 2	40 000	67%	20 000	33%	60 000	12%
UKUPNO	400 000	83%	83 529	17%	483 529	100%

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.2 Indikativni 2010 finansijski plan za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR	%	EUR	(%)	EUR	(%)
Linija prioriteta 1	450 000	85%	79 412	15%	529 412	88%
Linija	50 000	71%	20 000	29%	70 000	12%

prioriteta 2						
UKUPNO	500 000	83%	99 412	17%	599 412	100%

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.3 Indikativni 2011 finansijski plan za Republiku Hrvatsku

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR	%	EUR	(%)	EUR	(%)
Linija prioriteta 1	360 000	85%	63 529	15%	423 529	88%
Linija prioriteta 2	40 000	67%	20 000	33%	60 000	12%
UKUPNO	400 000	83%	83 529	17%	483 529	100%

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.4 Indikativni 2011 finansijski plan za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR	%	EUR	(%)	EUR	(%)
Linija prioriteta 1	450 000	85%	79 412	15%	529 412	88%
Linija prioriteta 2	50 000	71%	20 000	29%	70 000	12%
UKUPNO	500 000	83%	99 412	17%	599 412	100%

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.5 Princip kofinansiranja koji se primjenjuje na projekte financirane u okviru ovog programa

Doprinos Komisije je izračunat u odnosu na prihvatljive izdatke, a koji su kad je riječ o Hrvatskoj i Crnoj Gori bazirani na ukupnoj potrošnji, kao što je dogovoreno od strane zemalja učesnica i kako je utvrđeno u prekograničnom programu.

Doprinos Zajednice na nivou prioriteta ne bi trebao prekoračiti gornju granicu od 85% prihvatljivih troškova.

Doprinos Zajednice na nivou prioriteta ne bi trebao biti manji od 20% prihvatljivih troškova.

Važe odredbe Člana 90 Uredbe (EK) broj 718/2007 (IPA Uredbe o sprovođenju SL L 170 d 29. 06. 2007. godine).

Kofinansiranje u okviru prioritetne ose I obezbijedit će korisnici sredstava i mogu biti privatna ili javna sredstva. Kofinansiranje u okviru prioritetne ose II potiču iz nacionalnih javnih fondova.

4 Dogovori o sprovođenju

4.1 Metod implementacije

Dio ovog programa koji se odnosi na Hrvatsku bi trebao biti implementiran u skladu sa Članom 53c Finansijske uredbe²¹ i odgovarajućih odredbi Pravilnika o implementaciji²². Zemlja korisnica će nastaviti sa obezbjeđivanjem uslova za poštovanje rokova, određenih u Članu 56. Finansijske uredbe.

Ex-ante kontrola Komisije će se primjenjivati na javno nadmetanje (tender) za ugovore, pokretanje poziva na podnošenje ponuda i dodjeljivanje ugovora i grantova, dok Komisija omogućiti decentralizovano upravljanje bez ex-ante kontrole - kao što je navedeno u Članu 18 IPA Uredbe o sprovođenju.

Dio ovog programa koji se odnosi na Crnu Goru bi trebao biti primijenjen na centralizovanoj osnovi od strane Evropske komisije u skladu sa Članom 53a Finansijske uredbe i odgovarajućim odredbama Pravilnika o implementaciji.

U slučaju centralizovanog upravljanja uloga Komisije u selekciji i radnjama koji se tiču prekograničnih programa među zemljama korisnicama je precizirana u Članu 140 IPA Uredbe o sprovođenju.

4.2 Opšta pravila u procedurama nabavki i dodjele grantova

Nabavke će poštovati odredbe Dijela II, Glave IV Finansijske uredbe i Dijela II, Glave III, poglavlje 3 Pravilnika o implementaciji, kao i pravila i procedure za ugovore o uslugama, nabavkama i

²¹ SL L 248, 16.9.2002, p.1. Uredba dopunjena Uredbom (EK, Euratom) br. 1995/2006 (SL L 390, 30.12.2006, p.1).

²² SL L 357, 31.12.2002, p. 1 Uredba dopunjena Uredbom (EK, Euratom) br. 478/2007 (OJ L 111, 28.04.2007, p. 1).

radovima financiranih iz opšteg budžeta EZ u svrhu saradnje sa zemljama van EZ, usvojene od strane Komisije 24. maja 2007. godine (C(2007)2034).

Procedura za dodjelu grantova će slijediti odredbe Dijela I, Glave IV Finansijske uredbe i Dijela I, Glava VI Pravilnika o implementaciji.

Ugovorne vlasti, gdje je izvodljivo, će koristiti standardne obrasce olakšavajući primjenu gore navedenih pravila navedenih u "Praktičnom vodiču za ugovorne procedure za spoljne akcije EK", kao što je objavljeno na EuropeAid web-sajtu²³ na dan otpočinjanja posredovanja za dodjelu grantova.

4.3 Procjena uticaja na životnu sredinu i očuvanje prirode

Sve investicije bi trebale biti sprovedene u skladu sa relevantnim zakonodavstvom Zajednice, a koje se odnose na životnu sredinu.

Procedure za procjenu uticaja na životnu sredinu i očuvanje prirode kao što je navedeno u EIA direktivi²⁴ u potpunosti važi za sve investicione projekte u okviru IPA-e. Ukoliko EIA direktiva nije u potpunosti prenešena, procedure bi trebale biti slične onim postavljenim u gore pomenutoj direktivi.

Ukoliko je moguće da projekat utiče na očuvanje prirode, odgovarajuće mjere procjene bi trebale biti sprovedene, ekvivalentne onima koje su predviđene u Članu 6. Direktiva o staništu mora biti dokumentovana²⁵.

5. Monitoring i evaluacija

5.1 Monitoring

Implementacija prekograničnih programa biće praćena od strane Zajedničkog odbora za praćenje pomenutog u Članu 142. IPA Uredbe o sprovođenju, utvrđenog od strane zemalja učesnica, koji uključuje predstavnike Komisije.

U Hrvatskoj implementacija programa biće praćena putem IPA Odbora za praćenje, a u skladu sa Članom 58 IPA Uredbe o sprovođenju.

IPA Odbor za praćenje će ocijeniti efektivnost, kvalitet i usklađenost implementacije samog programa, kako bi obezbijedila ostvarivanje programskih ciljeva i kako bi povećala efektivnost obezbijeđene podrške.

U Crnoj Gori Komisija može preduzeti bilo koju aktivnost koja se smatra neophodnom za praćenje ovog programa.

²³ http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/implementation/practical_guide/index_en.htm

²⁴ Direktiva Savjeta 85/337/EEC od 27. juna 1985. godine o procjeni efekata pojedinih privatnih i javnih projekata na životnu sredinu (SL L 175, 5.7.1985, p. 40. Direktiva dopunjena poslednji put Direktivom 2003/35/EC, SL L 156, 25.6.2003, p. 17.

²⁵ Direktiva Savjeta 92/43/EEC od 21. maja 1992. godine o konzervaciji prirodnih staništa kao i divlje flore i faune (SL L206, 22.7.1992). Direktiva dopunjena poslednji put Regulativom (EC) br 1882/2003 (SJ L284, 31.10.2003, p. 1)

5.2 Evaluacija

Program bi trebao biti predmet evaluacije u skladu sa Članom 141 IPA Uredbe o sprovođenju, a sa ciljem poboljšanja kvaliteta, efektivnosti i konzistentnosti podrške iz fondova Zajednice, kao i strategije i same implementacije prekograničnih programa.

6. Revizija, finansijska kontrola, mjere za prevenciju prevare, finansijsko usklađivanje, mjere prevencije i finansijske korekcije

6.1 Revizija, finansijska kontrola i mjere za prevenciju prevare

Značaj i djelovanje svih uključenih strana u implementaciju ovih programa, kao i ugovora i sporazuma implementacionih programa, predmet su, sa jedne strane nadzora i finansijske kontrole od strane Komisije (uključujući i evropsku Kancelariju za borbu protiv pronevjere), koja može preduzeti kontrolu po sopstvenom nahođenju, samostalno ili preko spoljnog revizora, i sa druge strane, revizije od strane Evropskog revizorskog suda. Ovo uključuje i mjere kao što su ex-ante verifikacija i ugovaranje tendera, sprovedene od strane Delegacije u zemljama korisnicama.

U cilju obezbjeđenja efektivne zaštite finansijskih interesa Zajednice, Komisija (uključujući i evropsku Kancelariju za borbu protiv pronevjere) može sprovesti kontrole i nadzor u skladu sa predviđenim procedurama iz Uredbe Savjeta (EK, Euratom) 2185/96²⁶.

Kontrola i gore opisana revizija primjenljive su za sve ugovarače, podugovarače i korisnike grantova koji su primili sredstva od strane Komisije.

6.2 Finansijsko usklađivanje

U Republici Hrvatskoj, nacionalni ovlašćeni službenik, koji prevashodno snosi odgovornost za otkrivanje svih neregularnosti, napraviće finansijske prepravke gdje su nepravilnosti ili propusti uočeni u vezi sa implementacijom programa, obustavljanjem cijele ili dijela podrške Komisije. Nacionalni ovlašćeni službenik treba da uzme u obzir prirodu i ozbiljnost nepravilnosti, kao i finansijske gubitke podrške Zajednice.

U slučaju neregularnosti, uključujući i propuste i prevaru, nacionalni ovlašćeni službenik treba da povрати podršku Zajednice isplaćenu korisnicima, a u skladu sa nacionalnim procedurama za povraćaj.

6.3 Revizorska kontrola

U Republici Hrvatskoj, nacionalni ovlašćeni službenik treba da obezbijedi da sve relevantne informacije budu dostupne, u svako vrijeme, za dovoljno detaljnu revizorsku kontrolu. Ove informacije treba da obuhvataju pismeni dokaz za autorizovano plaćanje kandidata, finansijski obračun i plaćanje tih kandidata, avansni postupak, garancije i potraživanja.

²⁶ Regulatorna Savjeta (EC, Euratom) 2185/96 of 11. novembar 1996, SL L 292; 15.11.1996; p. 2.

6.4 Preventivne mjere

Republika Hrvatska treba da obezbijedi nadzor i efektivan postupak za slučajeve sumnje na prevaru i nepravilnosti, kao i da obezbijedi kontrolu i mehanizam za izvještavanje ekvivalentan onom pomenuto u Uredbi Komisije 1828/2006²⁷. Svi sumnjivi ili aktuelni slučajevi prevare ili neregularnosti, kao i mjere koje se preduzimaju i koje se odnose na to, moraju biti iznijete službi Komisije bez kašnjenja. Ukoliko ne postoje sumnjivi slučajevi prevare ili neregularnosti za izvještavanje, zemlja korisnica treba da obavijesti Komisiju o ovoj činjenici u roku od 2 mjeseca, nakon kraja svakog kvartala.

Neregularnosti podrazumijevaju svaku povredu odredbe primjenljivih pravila ili ugovora, koja rezultira iz postupka ili greške od strane ekonomskog izvršitelja, koji ima ili može imati štetan efekat na generalni budžet Evropske unije, plaćanjem neopravdanih troškova i predmeta iz generalnog budžeta.

Prevara bi značila svaki namjeren akt ili grešku koja bi se odnosila na: korišćenje ili prezentovanje lažnih, netačnih ili nepotpunih izjava ili dokumenata, koji za posljedicu imaju zloupotrebu ili bespravno zadržavanje sredstava iz glavnog budžeta Evropske unije ili budžeta kojim se upravlja u ime EU; neotkrivanje informacija u kršenju specifičnih obaveza sa istim učinkom, zloupotrebu u svrhe drugih ili onih za koje su prvobitno donirani.

Zemlje korisnice treba da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi spriječile aktivnu ili pasivnu korupciju u bilo kojoj fazi procedure nabavke ili dodjele bespovratne podrške, kao i za vrijeme implementacije odgovarajućih ugovora.

“Aktivna korupcija se definiše kao namjerni postupak bilo koga ko obeća, direktno ili preko posrednika, prednost bilo koje vrste službeniku, za njega ili za treću osobu, da će djelovati ili nedjelovati u skladu sa svojim dužnostima u obavljanju svoje funkcije kršeći svoja službena ovlaštenja na način koji šteti ili može štetiti finansijskim interesima Zajednice.”

Pasivna korupcija je definisana kao slobodan čin službenog lica, direktno ili preko posrednika, da zahtijevaju ili primaju korist bilo koje vrste za sebe ili za treće lice, ili prihvataju obećanja ovakve koristi, da djeluju ili da se suzdržavaju od djelovanja koje su u skladu sa obavezom ili su zadatak funkcije koju pokriva u izvršenju službene dužnosti na način koji je štetan ili koji bi mogao da šteti finansijskim interesima Evropske zajednice.

Vlasti zemalja korisnica, uključujući i osoblje odgovorno za implementaciju programa, treba takođe da preduzmu mjere opreza neophodne da se izbjegne rizik, kao i da momentalno obavijeste Komisiju o bilo kojoj vrsti konflikta interesa ili situacije koja bi mogla da preraste u ovu vrstu konflikta.

6.5 Finansijska korekcija

Kako bi se obezbijedilo da se fondovima upravlja u skladu sa primjenljivim pravilima u Republici Hrvatskoj, Evropska komisija treba da primijeni procedure za prebijanje računa ili mehanizme finansijske korekcije u skladu sa Članom 53(2) Finansijske uredbe, kao što je navedeno u

²⁷SL L 371, 27.12.2006, p.1.

Okvirnom sporazumu zaključenom između Republike Hrvatske i Komisije, ili ako gore pomenuti ne postoji, u Finansijskom sporazumu implementacije ovog programa zaključenog u Republici Hrvatskoj.

Finansijska korekcija može proizvesti sljedeće:

- (i) identifikaciju posebnih nepravilnosti, uključujući prevaru, ili
- (ii) identifikaciju nedostataka ili deficit u upravljanju ili sistemima kontrole zemlje korisnice.

Ukoliko Komisija otkrije da su rashodi u okviru ovog programa nastali na način koji krši primjenjiva pravila, treba da odluči koji iznosi treba da budu isključeni iz finansiranja od strane Zajednice.

Izračunavanje i utemeljivanje bilo koje od ovih korekcija, kao i odgovarajuće nadoknade, treba da budu sprovedeni od strane Komisije slijedeći kriterijume i procedure koje su sadržane u IPA Uredbi o sprovođenju.

Nesuštinska realokacija sredstava

Službenik kojem su povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOD), ili službenik kojem u naknadno povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOSD) u skladu sa delegiranjem nadležnosti od strane AOD, u skladu sa principima transparentnog finansijskog upravljanja, može izvršiti ne-suštinsku realokaciju sredstava, bez obaveze za izmjenom finansijske odluke. U ovom kontekstu, kumulativne realokacije koje ne prelaze 20% ukupnog iznosa opredijeljenog za program, do granice od 4 miliona eura, neće biti smatrane suštinskim, pod uslovom da nemaju uticaja na prirodu i ciljeve programa. IPA Komitet će biti informisan o gore pomenutoj realokaciji sredstava.

7. Ograničene promjene

Ograničene promjene u implementaciji ovog programa koje utiču na esencijalne elemente u okviru Člana 90 Pravilnika o implementaciji pri Finansijskoj uredbi, koje su indikativne prirode²⁸, mogu biti preduzete od strane ovlašćenog službenika delegacije (AOD) Komisije, ili ovlašćenog službenika pod-delegacije (AOSD) Komisije, u skladu sa ovlašćenjima datim delegaciji AOD-a, kao i u skladu sa principima čvrstog finansijskog upravljanja bez dopunske finansijske odluke.

ANEKS C IZVJEŠTAVANJE

- (1) Operativne strukture zemalja korisnica koje učestvuju u prekograničnom programu će slati Komisiji i nacionalnim IPA koordinadorima godišnji i završni izvještaj o implementaciji prekograničnog programa, nakon ispitivanja od strane Zajedničkog odbora za praćenje.

²⁸ Ovi esencijalni elementi indikativne prirode su, za grantove, indikativna suma poziva na podnošenje ponuda, a za nabavke, indikativan broj i tip predviđenih ugovora kao i indikativni vremenski period za pokretanje procedura nabavke.

Godišnji izvještaj će biti podnesen do 30. juna svake godine i prvi put u drugoj godini nakon usvajanja prekograničnog programa.

Završni izvještaj će biti podniet najkasnije 6 mjeseci nakon zaključenja prekograničnog programa.

- (2) Izvještaji koji se pominju u stavu 1 će sadržati sljedeće informacije:
- a) Napredak postignut u sprovođenju prekograničnog programa i prioriteta, u odnosu na njihove specifične, provjerljive ciljeve, sa kvantifikacijom, gdje god i kad god budu podesni za kvantifikaciju, upotrebljavajući indikatore pomenute u členu 94(1)(d) IPA Uredbe o implementaciji na nivou prioritetnih osa;
 - b) Koraci preduzeti od strane operativnih struktura i/ili Zajedničkog odbora za praćenje kako bi se osigurao kvalitet i efektivnost sprovođenja, a naročito:
 - mjere monitoringa i evaluacije, uključujući načine prikupljanja podataka;
 - rezime svih značajnih problema na koje se naišlo tokom sprovođenja prekograničnog programa i sve preduzete mjere;
 - upotreba tehničke podrške;
 - c) mjere preduzete radi obezbjeđivanja informacija o prekograničnom programu i njihovog objavljivanja.

Po potrebi, informacije pomenute u tačkama od (a) do (c) ovog stava mogu se dostaviti u formi rezimea.

Informacije pomenute u tački (b) treba da budu uključene ukoliko nije došlo do značajnijih modifikacija od prethodnog izvještaja.

FINANSIJSKI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

|

KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA

O PROGRAMU PREKOGRANIČNE SARADNJE IZMEĐU SRBIJE I CRNE GORE U
OKVIRU KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE INSTRUMENTA ZA
PRETPRISTUPNU PODRŠKU ZA 2010. GODINU

(Centralizovano upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula

1.	Program	6
2.	Sprovođenje programa	6
3.	Strukture, nadležni organi i njihove nadležnosti	6
4.	Finansiranje	7
5.	Rok ugovaranja	7
6.	Rok za izvršenje ugovora	7
7.	Rok isplate	7
8.	Obrada prihoda	8
9.	Prihvatljivost troškova	8
10.	Čuvanje dokumenata	10
11.	Plan decentralizacije bez ex-ante kontrole	10
12.	Tumačenje	10
13.	Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine	11
14.	Revizija i izmjena	11
15.	Okončanje	11
16.	Pomirenje razlika	12
17.	Obavještenja	12
18.	Aneksi	13
19.	Stupanje na snagu	13

Aneks A Program prekogranične saradnje između Srbije i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku za 2010. godinu.

- **Aneks 1** Finansijski prijedlog za godine 2010-2011 za Program prekogranične saradnje između Srbije i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku, usvojen Odlukom Komisije C(2010) 7228 od 18 oktobra 2010.godine.
- **Aneks 2** Revizija Programa prekogranične saradnje između Srbije i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku 2007-2013, usvojena Odlukom Komisije C(2010) 7228 od 18 oktobra 2010.godine.

Aneks B Okvirni sporazum između Komisije Evropskih zajednica i Vlade Crne Gore, od 15/11/2007 o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć Zajednice Crnoj Gori i sprovođenje podrške u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA)

Aneks C Izvještavanje

FINANSIJSKI SPORAZUM

VLADA CRNE GORE

I

KOMISIJA EVROPSKIH ZAJEDNICA

Udaljem tekstu zajedno "Strane", i pojedinačno "zemlja korisnica" u slučaju Vlade Crne Gore, i "Komisija" u slučaju Komisije Evropskih zajednica.

S obzirom na to:

- (g) da je, dana 1. avgusta 2006. godine, Savjet Evropske unije usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu podršku (u daljem tekstu: „Okvirna IPA uredba“). Počev od 1. januara 2007. godine kada je stupio na snagu, ovaj instrument predstavlja jedinu zakonsku osnovu za pružanje finansijske podrške zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije.
- (h) da je, dana 12. juna 2007. godine, Komisija usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007, kojom se sprovodi Okvirna IPA uredba, i dopunila Uredbom Komisije (EU) br.80/2010 od 28. Januara 2010. godine, sa detaljnim odredbama koje se primjenjuju na pitanja upravljanja i kontrole (u daljem tekstu: „IPA uredba o sprovođenju“).
- (c) Podrška Zajednice prema Instrumentu pretpristupne podrške bi trebalo da nastavi da podržava zemlje korisnice u njihovim nastojanjima da ojačaju demokratske institucije i vladavinu prava, reformišu javnu upravu, sprovedu ekonomske reforme, poštuju ljudska i manjinska prava, unaprijede jednakost polova, podrže razvoj civilnog društva i bolju regionalnu saradnju kao i pomirenje i rekonstrukciju i doprinesu održivom razvoju i smanjenju siromaštva.

U slučaju zemalja potencijalnih kandidata, podrška Zajednice može obuhvatati usklađivanje sa *Acquis Communautaire*-om, kao i podršku investicionim projektima,

naročito onima koji za cilj imaju izgradnju upravljačkih kapaciteta u oblastima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.

- (d) Strane su, dana 15. novembra 2007. godine, zaključile Okvirni sporazum kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja podrške Zajednice u okviru Instrumenta pretpristupne podrške.
- (e) Revizija Programa prekogranične saradnje između Srbije i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku 2007-2013, usvojena Odlukom Komisije C(2010) 7228 od 18 oktobra 2010.godine.
- (f) Komisija je, dana 18. oktobra 2010. godine, usvojila Finansijski prijedlog za 2010. i 2011. Godinu, za Program prekogranične saradnje Srbije i Crne Gore u okviru komponente „prekogranična saradnja“ Instrumenta pretpristupne podrške za 2007. godinu (u daljem tekstu „Program“). Ovaj program sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi.
- (g) U cilju sprovođenja ovog programa, neophodno je da Strane zakluče Finansijski sporazum kojim se utvrđuju uslovi pružanja podrške Zajednice, pravila i postupci isplate koja se odnosi na podršku i uslovi pod kojima će se upravljati podrškom.

DOGOVORILE SU SE O SLJEDEĆEM:

1 PROGRAM

Komisija, putem bespovratne podrške, doprinosi finansiranju sljedećeg programa, utvrđenog u Aneksu A ovog Sporazuma:

Broj programa: 2010/022-394 [Srbija]; 2010/022-396 [Crna Gora]

Naziv: Program prekogranične saradnje između Srbije i Crne Gore u okviru komponente „prekogranična saradnja“ Instrumenta pretpristupne podrške za 2010. godinu.

2 SPROVOĐENJE PROGRAMA

- (3) Program sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi, u smislu člana 53a Uredbe Savjeta (EZ Euroatom) br. 1605/2002 koji se odnosi na Uredbu o finansiranju koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica, kako je posljednji put izmijenjeno Uredbom (EZ Euroatom) br 1525/2007, od 17. decembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Finansijska uredba“).
- (2) Program se primjenjuje u skladu sa odredbama Okvirnog sporazuma o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku podršku EZ Crnoj Gori i sprovođenje podrške u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA) zaključenog između Strana 15. novembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“), kako je utvrđeno Aneksom B ovog Sporazuma.

3 STRUKTURE, NADLEŽNI ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

- (6) Strana imenuje nacionalnog IPA koordinatora, u skladu sa Okvirnim sporazumom, koji radi kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. On/ona će se pobrinuti za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika, i u pogledu opšteg procesa pristupanja i u pogledu pretpristupne podrške EU u okviru IPA.
- (2) Nacionalni IPA koordinator odgovoran je i za koordinaciju učešća zemlje korisnice u odgovarajućim prekograničnim programima, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog bazena u okviru drugih instrumenata Zajednice.
- (3) Zemlja korisnica imenuje operativnu strukturu za dio programa koji se odnosi na njenu teritoriju. Funkcije i nadležnosti operativnih struktura su definisani u važećim prekograničnim programima, izuzimajući postupke javnog nadmetanja, ugovaranja i plaćanja, koje su u nadležnosti Komisije.
- (4) Operativna struktura u sprovođenju ovog programa, tijesno saraduje sa operativnom strukturom u Republici Srbiji.
- (5) Operativne strukture zemalja učesnica osnivaju Zajednički tehnički sekretarijat koji pomaže operativnim strukturama i Zajedničkom odboru za monitoring, pomenutim u članu 142 IPA Uredbe o sprovođenju, u vršenju njihovih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati podružnice, otvorene u svakoj zemlji učesnici.

4 FINANSIRANJE

Finansiranje sprovođenja ovog Sporazuma glasi:

- (a) Doprinos Zajednice za 2010. godinu je određen na najviše 600 000 € (šesto hiljada evra), za dio Programa koji se odnosi na Crnu Goru, kako je opisano u Dodatku A1 Aneksa A ovog Sporazuma. Međutim, plaćanje doprinosa Zajednice će se obaviti u okviru granica raspoloživih sredstava.
- (b) Troškove struktura i tijela, osnovanih od strane zemlje korisnice za sprovođenje ovog programa, će snositi Korisnik izuzimajući troškove, navedene u članu 94(1)(f) IPA Uredbe o sprovođenju.

5 ROK UGOVARANJA

- (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi, kojima se sprovodi ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije u roku od dvije godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (2) U opravdanim slučajevima, rok ugovaranja se može produžiti prije datuma isteka, na najviše tri godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (3) Sva sredstva, za koja nije sklopljen nijedan ugovor prije roka ugovaranja, će biti poništena.

6 ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA

- (1) Ugovori će biti izvršeni u roku od najviše 2 godine od datuma isteka ugovaranja.
- (2) Rok za izvršenje ugovora se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

7 ROK ISPLATE

- (1) Isplata sredstava se može izvršiti najkasnije u roku od jedne godine nakon krajnjeg datuma za izvršenje ugovora.
- (2) Rok za isplatu sredstava se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

8 OBRADA PRIHODA

- (1) Prihodi u svrhe IPA uključuju prihode stečene, u periodu sufinansiranja, od aktivnosti prodaje, zakupnine, prijava/naknada usluga ili drugih odgovarajućih prihoda, izuzimajući:

- (a) prihode, ostvarene u toku ekonomskog vijeka investicija sufinansiranja u slučaju investiranja u preduzeća;
 - (b) prihode, ostvarene u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući rizični kapital, zajmovna sredstva, kompenzacijske fondove, lizing;
 - (c) po potrebi, doprinose privatnog sektora za sufinansiranje aktivnosti, koji će biti prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa.
- (2) Prihodi, definisani u gore navedenom stavu 1, predstavljaju prihod, koji će biti oduzet od iznosa podobnih troškova za odgovarajuću aktivnost. Najkasnije do datuma zatvaranja programa, ti prihodi će biti oduzeti od odgovarajućih aktivnosti podobnih troškova u ukupnom iznosu ili po određenoj stopi, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u potpunosti ili samo dijelom sufinansirane aktivnosti.

9 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- (1) Trošak u okviru programa je podoban za doprinos Zajednice, ukoliko je de facto nastao nakon potpisivanja Sporazuma
- (2) Sljedeći troškovi nisu podobni za doprinos Zajednice u okviru programa u Aneksu A:
- (a) porezi, uključujući poreze na dodatu vrijednost;
 - (b) carine i uvozne carine ili bilo koji drugi troškovi;
 - (c) kupovina, zakupnina ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
 - (d) novčane kazne, finansijske kazne i troškovi parničenja;
 - (e) operativni troškovi;
 - (f) polovna oprema;
 - (g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - (h) troškovi konverzije, izdaci, gubici pri deviznoj razmjeni povezani sa svim komponentama specifičnih euro računa, kao i ostali čisto finansijski troškovi;
 - (i) doprinosi u naturi;
 - (j) kamate na dugove.
- (3) Odstupanjem od navedenog stava 2, prihvatljivi su sljedeći troškovi:
- (a) porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su sljedeći uslovi ispunjeni:
 - (i) nijesu naplativi ni u kom slučaju,
 - (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik i

- (iii) jasno su identifikovani u prijedlogu projekta.
 - (b) izdaci na međudržavne finansijske transakcije;
 - (c) ukoliko implementacija aktivnosti zahtijeva odvojene račune ili otvaranje novih računa, banka naplaćuje otvaranje i upravljanje računima;
 - (d) naknade za pravne konsultacije, naknade za notare, izdaci za tehničke i finansijske stručnjake i troškove računovodstva i revizije, ukoliko su direktno povezane sa sufinansiranjem i ukoliko su neophodne za pripremu i implementaciju;
 - (e) troškovi garancija koje obezbjeđuje banka ili druga finansijska institucija, u iznosu koji je definisan nacionalnim ili zakonodavstvom Zajednice;
 - (f) opšti troškovi, ukoliko su zasnovani na realnim troškovima koji se pripisuju implementaciji predmetne aktivnosti. Paušalne stope, bazirane na prosječnom trošku, ne mogu iznositi preko 25% onih direktnih troškova aktivnosti koje mogu uticati na nivo opštih troškova. Obračun će biti valjano dokumentovan i povremeno revidiran;
 - (g) kupovina zemljišta u vrijednosti do 10% podobnih troškova odgovarajuće aktivnosti.
- (4) Pored tehničke podrške prekograničnim programima iz Člana 94 IPA Uredbe o sprovođenju, prihvatljivi su sljedeći izdaci, koje pokrivaju državni organi tokom pripreme ili implementacije aktivnosti:
- (a) troškovi stručnih usluga koje obezbjeđuje državni organ izuzev krajnjeg korisnika tokom pripreme i implementacije aktivnosti;
 - (b) troškovi obezbjeđivanja usluga vezanih za pripremu i implementaciju aktivnosti od strane državnog organa, koji predstavlja krajnjeg korisnika i koji izvršava aktivnost za sopstveni račun ne koristeći spoljne izvore obezbjeđivanja usluga ukoliko oni predstavljaju dodatne troškove i odnose se na troškove stvarno i direktno plaćene za sufinansiranje;
- Dati državni organ fakturiše troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrđuje ove troškove na osnovu dokumenata koja odgovaraju dokaznoj vrijednosti, a koja omogućava identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ.
- Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju se potvrditi dokumentima koja omogućavaju identifikaciju realnih troškova koje snosi državni organ nadležan za tu aktivnost.
- (5) Bez štete po odredbe stavova 1 do 4, mogu se postaviti dalja pravila prihvatljivosti troškova za prekogranični program u Aneksu A ovog Sporazuma.

10 ČUVANJE DOKUMENATA

- (1) Sva dokumenta koja se odnose na program iz Aneksa A čuvaju se najmanje pet godina od datuma kada Evropski parlament odobri izmirenje obaveze za budžetsku godinu na koju se dokument odnosi.

- (2) U slučaju da program iz Aneksa A nije definitivno zaključen u okviru vremenskog roka datog u stavu 1, dokumenta koja se na njega odnose čuvaju se do kraja godine nakon one u kojoj je program iz Aneksa A zaključen.

11 PLAN DECENTRALIZACIJE BEZ EX- ANTE KONTROLE

- (1) Zemlja korisnica donosi detaljan plan sa indikativnim mjerilima i vremenskim ograničenjima u cilju decentralizacije sa ex-ante kontrolama od strane Komisije. Pored toga, zemlja korisnica donosi indikativni plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola od strane Komisije.
- (2) Komisija prati implementaciju plana iz stava 1 i vodi računa o rezultatima koje je postigla zemlja korisnica u ovom kontekstu, pogotovu po pitanju obezbjeđivanja podrške. Plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola može se odnositi na oslobađanje različitih vrsta ex-ante kontrola.
- (3) Zemlja korisnica redovno obavještava Komisiju o napretku ostvarenom u implementaciji ovog plana.

12 TUMAČENJE

- (1) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnoj IPA uredbi i IPA Uredbi o sprovođenju.
- (2) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.
- (3) Bilo koja upućivanja na uredbe Savjeta ili Komisije odnose se na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na tumačenje.

13 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZNINE

- (1) Ako jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važnost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Strane ugovornice će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najbliža svrsi i namjeni nevažeće odredbe.
- (2) Strane ugovornice će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma u saglasnosti sa Okvirnom IPA uredbom i IPA Uredbom o sprovođenju.

14 REVIZIJA I IZMJENA

- (1) Sprovođenje ovog Sporazuma biće podvrgnuto periodičnim revizijama kada to odrede sporazumne strane.
- (2) Svaka izmjena dogovorena od strane sporazumnih strana biće data u pismenoj formi i biće dio ovog Sporazuma. Takva izmjena će stupiti na snagu na dan koji odrede sporazumne strane.

15 OKONČANJE

- (1) Bez štete po stav 2, ovaj Sporazum će se okončati osam godina nakon njegovog potpisivanja. Ovo okončanje neće isključiti mogućnost da Komisija učini finansijske korekcije u skladu sa članom 56 IPA Uredbe o sprovođenju.
- (2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja strana putem pismenog obavještenja datog drugoj strani. Takvo okončanje će stupiti na snagu šest kalendarskih mjeseci od dana kada je predato pismeno obavještenje.

16 POMIRENJE RAZLIKA

- (1) Nesuglasice koje mogu proizaći iz interpretacije, funkcionisanja i sprovođenja ovog Sporazuma, na bilo kojem i svim nivoima učešća, riješiće se na prijateljski način putem konsultacija među stranama.
- (2) U slučaju neuspjeha prijateljskog rješenja, obje strane mogu predati slučaj na arbitražu u skladu sa Opcionom pravnom arbitražom za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda, koja stupaju na snagu na dan ovog sporazuma.
- (3) Jezik koji će se upotrebljavati u arbitražnim procedurama biće engleski. Imenovano ovlašteno tijelo biće Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda nakon pismenog zahtjeva podnijetog od strane bilo koje strane. Odluka arbitra biće obavezujuća za sve strane i neće biti žalbi.

17 OBAVJEŠTENJA

- (1) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom biće dato u pismenoj formi na engleskom jeziku. Svako obavještenje mora biti potpisano i dostavljeno u originalnoj formi ili faksom.
- (2) Bilo koje obavještenje u vezi sa Sporazumom mora biti poslato na sljedeće adrese:

Za Zajednicu:

Adresa
Evropska komisija
Generalni direktorat za proširenje
Rue de la Loi 200

Za zemlju korisnicu:

Adresa
Vlada Crne Gore
MVPEI
Stanka Dragojevića 2

1040 Brisel
BELGIJA

81000 Podgorica
CRNA GORA
Fax: +382 20 225 591

18 BROJ ORIGINALA

Ovaj Ugovor je sastavljen u dva primjerka na engleskom jeziku.

19 ANEKS

Aneksi A, B i C će biti sastavni dio ovog Sporazuma

20 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja. Ukoliko strane ne potpišu istog dana, ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja druge strane.

Potpisao za Komisiju i u ime Komisije

Potpisala za Vladu i u ime Vlade Crne Gore

G-din Pierre Mirel
Direktor
Evropska Komisija
Generalni direktorat za proširenje C
Albanija, BiH, Crna Gora, Srbija, teme
Kosova
Datum:

G-đa Slavica Milačić
Nacionalni IPA koordinator
M. vanjskih poslova i evropskih integracija
Podgorica
Crna Gora
Datum:

DODATAK A1
FINANSIJSKI PRIJEDLOG ZA 2010. I 2011. GODINU
ZA PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE SRBIJA – CRNA GORA USVOJEN

1 IDENTIFIKOVANJE

Korisnice	Republika Srbija i Crna Gora
CRIS broj	Republika Srbija 2010/022-394; 2011/022-395 Crna Gora 2010/022-396; 2011/022-397
GodinE	2010. i 2011. godina
Troškovi	2010. godina: Republika Srbija: 0,6 miliona € Crna Gora: 0,6 miliona € Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 1,2 miliona € 2011. godina: Republika Srbija: 0,6 miliona € Crna Gora: 0,6 miliona € Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 1,2 miliona €
Ugovorni organi/ Organi za sprovođenje	Za Republiku Srbiju: Evropska komisija Za Crnu Goru: Evropska komisija
Krajnji datum za zaključenje finansijskih sporazuma	Najkasnije do 31. decembra 2009. godine
Krajnji datum za zaključenje finansijskih sporazuma:	Za sredstva za 2010. godinu: ne kasnije od 31.12.2011. god. Za sredstva za 2011. godinu: ne kasnije od 31.12.2012. god.
Krajnji datum za ugovaranje:	Dvije godine nakon isteka datuma za zaključenje svakog finansijskog sporazuma pojedinačno. Ne postoje definisani krajnji rokovi za reviziju i evaluaciju projekata finansiranih kroz ovaj finansijski sporazum, kao što je navedeno u članu 166 (2) Finansijske regulative. Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalna sufinansiranja
Krajnji datum za izvršenje:	Dvije godine nakon isteka datuma za ugovaranje za svaki finansijski sporazum pojedinačno. Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalna sufinansiranja
Sektorski kod	11330 (15%), 14010 (15%), 16061 (15%), 32130 (15%), 33210 (15%), 43040 (15%), 91010 (10%)
Odgovarajuće budžetske linije	22.020401
Rukovodilac Sektora za programiranje	Odjeljenje za proširenje Jedinica C2
Rukovodilac Sektora za sprovođenje	Za Republiku Srbiju: Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji, Sektor za operacije

2. REZIME

2.1. Uvod

2.1.1 Veza sa Višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom (MIPD)

Program prekogranične saradnje između Srbije i Crne Gore će doprinijeti implementaciji II IPA komponente „Prekogranična saradnja“ Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta (MIPD) za obje zemlje. Ovaj program je posvećen sljedećim ciljevima: „razvoju prekograničnih ekonomskih, socijalnih i aktivnosti iz oblasti životne sredine u pograničnim oblastima“, „zajedničkim izazovima konkretno u oblastima životne sredine i javnog zdravlja i razvoja“, „promovisanju lokalnih aktivnosti kroz projekte „ljudi-ljudima“, uključujući nevladine organizacije i lokalne organe uprave“, identifikovanih u Višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu za Crnu Goru.

Oblasti u okviru kojih će se finansirati aktivnosti su izabrane nakon analiza od strane Evropske komisije i konsultacija sa vlastima obje zemlje, a na osnovu SWOT (prednosti, mane, mogućnosti i prijetnje) analiza, prezentovanih u aneksu II ove Odluke o finansiranju i nakon razmatranja implementacionih kapaciteta.

2.1.2 Proces programiranja

U okviru prvog sastanka između Srbije i Crne Gore održanog u Beogradu 01. februara 2007. godine i mnogih drugih bilateralnih sastanaka, proces je tekao sljedećim redoslijedom:

- Formiranje Zajedničkog programskog odbora/Drafting tima od strane obje zemlje, u okviru kojeg su bili kompetentni organi vlasti i korisnici (Ministarstvo finansija Republike Srbije i Sekretarijat za evropske integracije Crne Gore);
- Predaja prijedloga prihvatljivih oblasti za obje zemlje na odobravanje od strane Evropske komisije;
- Prvi nacrt SWOT analiza i opis prihvatljivih oblasti, zasnovanih na regionalnim strateškim dokumentima i podacima do kojih se došlo anketama i intervjuima (ukupno 98 urađenih intervjuja; 58 u prihvatljivim oblastima Srbije i 40 u prihvatljivim oblastima Crne Gore); dvije SWOT analize, sastavljene u jedan zajednički dokument;
- Prezentacija sastavljenih SWOT analiza i diskusija Drafting timova na sastanku održanom u Podgorici, 05. aprila, sa komentarima u cilju poboljšanja;
- Postizanje dogovora oko finansijske alokacije iz IPA-e za program prekogranične saradnje između Ministarstva finansija Republike Srbije i Sekretarijata za evropske integracije Crne Gore;
- Na finalnom sastanku Zajedničkog komiteta za programiranje prihvaćena konačna verzija programa prekogranične saradnje;

- Zajedničko podnošenje programa prekogranične saradnje Evropskoj komisiji do 31. maja 2007. godine.

U skladu sa članom 93(1) IPA Uredbe o sprovođenju, na inicijativu Komisije, u saglasnosti zemalja učesnica, program prekogranične saradnje je izmijenjen kako bi se ažurirao finansijski plan u smislu da se povećaju sredstva za 2010. i 2011. sodinu, a u skladu sa revizijom Višegodišnjim indikativnim finansijskim okvirom za period 2010-2012. Izmjena, takođe, obuhvata manja prilagođavanja.

2.1.3 Lista prihvatljivih i pridruženih teritorija

Prihvatljive oblasti u Republici Srbiji čine Raško i Zlatiborski okrug, koje su zajedno sastavljene od 15 opština. Prihvatljivu oblast u Crnoj Gori čine 12 opština: Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevića, Kolašin, Mojkovac, Žabljak, Plužine, Šavnik, Nikšić. U Republici Srbiji pridružena oblast, u skladu sa članom 97 IPA Uredbe o sprovođenju, je Moravički okrug.

U Crnoj Gori pridružene oblasti, u skladu sa članom 97 IPA Uredbe o sprovođenju, su: Podgorica, Danilovgrad, Cetinje.

2.2 Opšti cilj programa

Opšti cilj podrazumijeva približavanje naroda, zajednica i ekonomije prekograničnog područja u cilju zajedničkog učestvovanja u razvoju kooperativnog područja, koristeći njihove ljudske, prirodne i ekonomske resurse i prednosti. Ovaj program će imati katalitičke efekte, s obzirom da će jačati kapacitete lokalnih učesnika, opštinskih, regionalnih institucija i civilnog društva i samim tim njihovu mogućnost da učestvuju u inicijativama prekogranične saradnje.

2.3 Prioriteti, odgovarajuće mjere i njihovi specifični aspekti koji se odnose na implementaciju budžeta za 2010 - 2011.godinu

Prioritet I: Društveno-ekonomska kohezija kroz zajedničke aktivnosti u cilju poboljšanja fizičke, poslovne, socijalne i institucionalne infrastrukture i kapaciteta

Mjera 1: Poboljšanje produktivnosti i konkurentnosti ekonomskih i ruralnih resursa kao i resursa životne sredine

Ova mjera je formulisana na poseban način da bi se promovisali zajedničke aktivnosti u cilju ostvarivanja efikasnijeg korišćenja resursa na prihvatljivoj teritoriji. Korisnici će uključiti (spisak nije iscrpan):

- lokalne vlasti i njihove institucije, uključujući javne usluge, bolnice, medicinske i hitne službe;

- škole, biblioteke, instituti kulture, centri zajednice, kulturna, istorijska ili sportska udruženja, itd.;
- nevladine i neprofitne organizacije;
- organizacije koje podržavaju poslovanje kao što su privredna komora, poslovni centri, udruženja MSP, sektorska udruženja, lokalna trgovinska udruženja, itd.;
- agencije za regionalni i lokalni razvoj;
- tijela odgovorna za zaštitu prirode ili upravljanje parkovima prirode i javne uprave;
- euroregioni;
- MSP.

Mjera I.2: Prekogranične inicijative usmjerene na razmjenu ljudi i ideja kako bi se poboljšala saradnja stručne javnosti i civilnog društva

Mjera je zamišljena kao sredstvo postizanja intenzivnije saradnje između zajednica na opštinskom nivou radi razvoja zajedničkog identiteta između stanovnika i profesionalnih grupa. Podržaće manje projekte i aktivnosti među ljudima. Ova mjera će doprinijeti ekonomskim aktivnostima na prihvatljivoj teritoriji, a takođe će dati mogućnost da se očuvaju njihove kulturne, istorijske, etničke, obrazovne i sportske veze. Korisnici će biti isti kao kod Mjere 1.

Mjere prvog prioriteta će biti implementirane kroz grant šeme. Detaljnija selekcija i kriterijumi izbora za dodjelu grantova se zasnivaju na praktičnom vodiču za ugovorne procedure za vanjsku pomoć Evropske komisije (PRAG).

Prioritet 2: Tehnička podrška

Sredstva opredijeljena za tehničku podršku će biti korišćena za podršku aktivnostima Operativnih struktura i Zajedničkog odbora za praćenje. Ova sredstva mogu biti korišćena za pokrivanje troškova upravljanja i implementacije programa u svakoj od zemalja učesnica. Tu se mogu uključiti, između ostalog, sljedeći troškovi:

- podrška Operativnim strukturama i Zajedničkom odboru za praćenje;
- uspostavljanje i funkcionisanje Zajedničkog tehničkog sekretarijata i Antene, uključujući troškove osoblja i izuzimajući plate državnih činovnika;
- troškovi učešća na različitim sastancima u vezi sa implementacijom programa;
- administrativni i operativni troškovi, uključujući troškove pripreme, monitoringa i evaluacije programa, procjena i izbor operacija, organizacija sastanaka vezano za program, prevod, troškovi informacije i troškve publiciteta;
- da poboljša kapacitet potencijalnih korisnika, naročito u okviru programskog područja, da priprema i potom implementira visoko kvalitetne programske operacije.

Tehnička podrška će biti obezbjeđena u okviru dvije mjere.

Mjera 1 Administracija, monitoring i evaluacija programa

Tehnička podrška će biti korištena za podršku radu nacionalnih Operativnih struktura (OSs) i Zajedničkog odbora za praćenje (JMC), osiguravajući efektivnu implementaciju, monitoring i evaluaciju programa, kao i optimalno korišćenje resursa. Ovo će biti ostvareno kroz uspostavljanje i funkcionisanje Zajedničkog tehničkog sekretarijata (JTS) u Srbiji i ZTS Antene u Crnoj Gori. Dužnosti Zajedničkog tehničkog sekretarijata će biti obavljanje svakodnevnih aktivnosti vezano za upravljanje programom, a biće pod nadležnošću Operativnih struktura i Zajedničkog odbora za praćenje. Zajednički tehnički sekretarijat će takođe davati savjete i podršku krajnjim korisnicima u procesu razvoja i implementacije projekta.

Mjera 2 Širenje informacija o programu

Specifični cilj ove Mjere je formulisan tako da garantuje dobru informisanost nacionalnih, regionalnih i lokalnih zajednica, kao i svezupune populacije u programskom području. Takođe podržava aktivnosti u cilju jačanja svijesti na nivou države da bi građani obje države bili informisani o programu. Može, takođe, uključiti, između ostalog, pripremu, prevod i širenje informacija u vezi sa programom i propagandni materijal, uključujući i internet stranicu.

S obzirom da relevantni nacionalni organi vlasti (Operativne strukture u Srbiji i Crnoj Gori) uživaju monopolsku poziciju (u smislu čl. 168, paragraf 1, pod-paragraf (c) Pravila o implementaciji Finansijske regulative) u implementaciji prekograničnog programa, relevantno Ugovorno tijelo u obje zemlje (Delegacije Evropske unije) će uspostaviti zasebni direktni grant ugovor, bez poziva za projekte, sa Operativnim strukturama za iznos koji je obezbjeđen u prioritetu 2 Tehničke podrške za svaku zemlju. Podugovaranje Operativnih struktura za aktivnosti koje su pokrivene direktnim ugovorom (npr. Tehnička podrška (TA), evaluacija, publicitet, itd.) je dozvoljeno u skladu sa članom 120 Finansijske regulative i članom 184 Pravila o implementaciji Finansijske regulative. Direktni grant ugovor može biti potpisan čim Finansijski sporazum bude zaključen.

U svrhu efikasnog korišćenja sredstava tehničke podrške, bliska koordinacija između nacionalnih vlasti (Operativne strukture, CBC koordinatori) zemalja učesnica je zahtijevana.

Isti raspored je zamišljen za obje zemlje, da bi se osigurala usklađenost datog savjeta i dobre koordinacije u vezi sa implementacijom projekta.

Provizorni raspored i indikativna sredstva za sprovođenje mjera:

Za Prioritet 1, provizorno je predviđeno da se objave dva zajednička poziva za dostavljanje projektnih prijedloga: jedan koji se odnosi na ukupan iznos sredstava za 2010. god, koji se provizorno planira objaviti u drugoj polovini 2010. godine; drugi pokriva ukupan iznos sredstava opredijeljenih za 2011. god, koji se provizorno planira objaviti u drugoj polovini 2011. godine.

Detaljnija selekcija i kriterijumi izbora za dodjelu grantova se zasnivaju na praktičnom vodiču za ugovorne procedure za vanjsku pomoć Evropske komisije (PRAG). Detaljni selekcion, kao i kriterijumi dodjele sredstava, će biti sadržani u Pozivu za dostavljanje projektnih prijedloga – Aplikacionom paketu (Uputstvo za aplikante).

Za grantove dodijeljene kroz Pozive za dostavljanje projektnih prijedloga, upotreba paušalnog i/ili finansiranja fiksnih stopa je moguća (u skladu sa članom 181 Pravila o implementaciji Finansijske regulative), do iznosa od 25,000 € po grantu. Tamo gdje je relevantno, detaljni uslovi za korišćenje paušalnog i finansiranja fiksnih stopa obavezno će biti sadržana u Uputstvu za aplikante.

Za Prioritet 2, imajući u vidu da relevantni nacionalni organi vlasti (Operativne strukture u Srbiji i Crnoj Gori uživaju monopolsku poziciju (u smislu čl. 168, paragraf 1, pod-paragraf (c) Pravila o implementaciji²⁹ Finansijske regulative³⁰) u implementaciji prekograničnog programa, relevantno Ugovorno tijelo u obje zemlje će uspostaviti zasebni direktni grant ugovor, bez poziva za projekte, sa Operativnim strukturama za iznos koji je obezbjeđen u Prioritetu 2, Tehnička podrška, za svaku zemlju. Podugovaranje Operativnih struktura za aktivnosti koje su pokrivene direktnim ugovorom (npr. Tehnička podrška (TA), evaluacija, publicitet, itd.) je dozvoljeno u skladu sa članom 120 Finansijske regulative i članom 184 Pravila o implementaciji Finansijske regulative. Direktni grant ugovor može biti potpisan čim Finansijski sporazum bude zaključen. U svrhu efikasnog korišćenja sredstava tehničke podrške, bliska koordinacija između nacionalnih vlasti (Operativne strukture, CBC koordinatori) zemalja učesnica je zahtijevana.

2.4 Pregled prošlih i tekućih iskustava CBC-a, uključujući stečeno znanje i koordinaciju donatora (ako je svrsishodno)

Prethodno iskustvo

Srbija i Crna Gora imaju iskustva sa prekograničnom saradnjom: Srbija sa Bugarskom, Rumunijom i Mađarskom, i Crna Gora sa Italijom. Ovi programi su usklađeni sa evropskim i nacionalnim programima. Pored toga, IPA programi prekogranične saradnje, kakav je Program prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora, je počeo u 2007. godini.

Stečena znanja

Dosadašnje iskustvo u pograničnim oblastima do sada ukazuje na to da je jaka pripremna faza ključna prije optočinjanja konkretnih aktivnosti. Da bi granična regionalna saradnja bila efektivna, neophodno je da postoji dobro razumijevanje pravila i procedura, adekvatan kapacitet i funkcionisanje tijela zaduženih za upravljanje.

Pored toga, rezultati nezavisne evaluacije Phare prekograničnih programa 1999-2003 su uzeti u obzir. Iskustvo je pokazalo da preduslovi za uspješnu implementaciju uključuju, osim bliske koordinacije između zemalja učesnica na političkim i operativnim nivoima i sljedeće:

²⁹ Reglativa (EC, Euratom) Br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, p.1)

³⁰ Reglativa (EC, Euratom) Br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002, p.1)

- prekograničnu saradnju između ministarstava i efektivne radne odnose između povezanih organizacija;
- funkcionalnu regionalnu razvojnu upravu i lokalne vlasti, sa odgovarajućim osobljem u stabilnom okruženju;
- bliske radne odnose između regionalnih institucija i Delegacija Evropske unije;
- funkcionalnu prekograničnu saradnju između organizacija iz privatnog sektora, kao što su privredna komora, udruženja poslodavaca i nevladine organizacije.

Koordinacija donatora

U skladu sa čl. 20 IPA Regulative i čl. 6(3) IPA Uredbe o sprovođenju, Evropska komisija je tražila od predstavnika zemalja članica i lokalnih međunarodnih finansijskih institucija (IFI) u Srbiji i Crnoj Gori da daju svoje komentare u vezi sa draftom programa prekogranične saradnje dostavljenog Komisiji.

2.5 Horizontalna pitanja

Zajedničke aplikacije će morati da zadovolje sljedeće kriterijume:

- da budu od koristi za partnere sa obje strane granice;
- da podrže veze između institucija i organizacija sa obje strane granice;
- da ohrabre jednako učešće žena i marginalizovanih grupa;
- da zadovolje posebne potrebe hendikepiranih i ljudi sa određenim manama ili etničkih manjina;
- da zaštiti prirodu i pomogne okruženje u cilju podrške održivom razvoju;
- da budu zajedničke.

Partneri u projektu bi trebali uspostaviti dogovorene mehanizme koordinacije da bi sinhronizovali zajedničke projekte tokom njihove implementacije.

2.6 Uslovi

Nije primjenjivo.

2.7. Mjerila

2010	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
------	---	-------------------	-------------------

Broj direktnih sporazuma o grantovima u Srbiji	1	1	1
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Crnoj Gori	1	1	1
Broj zajedničkih poziva za projekte pokrenutih u Srbiji i Crnoj Gori	1	1	1
Stopa ugovornosti (%) u Srbiji	0	100	100
Stopa ugovornosti (%) u Crnoj Gori	0	100	100

„N“ predstavlja datum zaključivanja Finansijskog sporazuma

2011	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Srbiji	1	1	1
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Crnoj Gori	1	1	1
Broj zajedničkih poziva za projekte pokrenutih u Srbiji i Crnoj Gori	1	1	1
Stopa ugovornosti (%) u Srbiji	0	100	100
Stopa ugovornosti (%) u Crnoj Gori	0	100	100

„N“ predstavlja datum zaključivanja Finansijskog sporazuma

2.8. Plan za decentralizovano upravljanje EU fondovima bez ex-ante kontrole od strane Komisije

U **Crnoj Gori** posao koji bi eventualno doveo do uvođenja decentralizovanog upravljanja je u proceduri. Nakon izbora i formiranja nove Vlade u proljeće 2009. godine, novi Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO) je određen, dok su ostale ključne pozicije, kao što su Službenik nadležan za akreditaciju (CAO) i Službenik za ovjeravanje programa (PAO) ostali nepromijenjeni. Vlada je ažurirala oktobra 2009. godine „Akcioni plan za prenos upravlja IPA sredstvima za Komponente I i II“, koji predviđa podnošenje aplikacije za prenošenje upravljanja za Komponente I i II do kraja 2010, odnosno početka 2011. god. Sporazum o sprovođenju (između novoizabranog NAO i PAO) je potpisan u oktobru 2009. god. Od 16 Viših službenika programa (SPOs), njih 15 je imenovano i operativni sporazumi si potpisani sa PAO. Formalno istraživanje nedostataka (prvi nivo u Mapi puta za decentralizovano upravljanje za IPA) za komponente I i II je završeno u martu 2010. god.

Strateški koordinator (Zamjenik ministra za evropske integracije) je imenovan za IPA Komponente III i IV i „Sveobuhvatni akcioni plan Vlade Crne Gore za IPA Komponente III i IV“ je usvojen, koji pocrtava glavne korake za elaboraciju Strateškog koherentnog okvira (SCF), operativnih programa (OPs) i prenosa upravljanja.

Podršku u ovom pripremnom procesu za prenošenje upravljanja EU fondovima za IPA Komponente I i II je obezbijeđena kroz CARDS projekat koji treba biti nastavljen kroz tri IPA projekta koja će podržati uvođenje decentralizovanog upravljanja EU sredstvima za svih pet IPA Komponenti.

U **Republici Srbiji** Vlada je uspostavila Mapu puta za DIS, početkom 2008. Godine (posljednje ažuriranje de desilo marta 2009. god.), dok je Strategija za pripremu DIS akreditacije pripremljena i podnesena u aprilu 2008. god.

CAO (Ministar finansija) i NIPAC (Zamjenik Premijera za evropske integracije) je imenovan Odlukom Vlade od 21.08.2008. god.

Zasnovano na kriterijumima uspostavljenih CAO, NAO su izabrani 29.01.2009. god. sa nivoom Državnog sekretara za budžet i trezor.

Većina tijela i ustanova kao što su direktor NF, direktor CFCU, itd. su već imenovani, i slijedeći instrukcije od strane DG ELARG, Republika Srbija razmatra uspostavljanje Operativne strukture (OS) za IPA Komponentu II. Izveštaj vezano za istraživanje nedostataka (GAR) za sprovođenje IPA Komponenti I i II pod DIS je završen juna 2009. god, dok tehnička podrška za prevazilaženje nedostataka je počela sa radom decembra 2009. god. i još uvijek je u toku.

3. BUDŽET ZA 2010 I 2011. GODINU

3.1 Indikativni finansijski plan za 2010. god. za Republiku Srbiju

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	(%) ⁽¹⁾	EUR (c) = (a) + (b)	(%) ⁽²⁾
Prioritet 1	500,000	85%	95,294	15%	635,294	90%
Prioritet 2	60,000	85%	10,588	15%	70,588	10%
UKUPNO	600,000	85%	105,882	15%	705,882	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % od ukupnog (IPA plus nacionalni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u procentima od sveukupnog u koloni (c). To indicira relativnu vrijednost svakog prioriteta sa iznosom ukupnih sredstava (IPA + Nacionalno)

3.2 Indikativni finansijski plan za 2010. god. za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos	Nacionalni doprinos	Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)

	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	(%) ⁽¹⁾	EUR (c) = (a) + (b)	(%) ⁽²⁾
Prioritet 1	500,000	85%	95,294	15%	635,294	90%
Prioritet 2	60,000	85%	10,588	15%	70,588	10%
UKUPNO	600,000	85%	105,882	15%	705,882	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % od ukupnog (IPA plus nacionalni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u procentima od sveukupnog u koloni (c). To indicira relativnu vrijednost svakog prioriteta sa iznosom ukupnih sredstava (IPA + Nacionalno)

3.3 Indikativni finansijski plan za 2011. god. za Republiku Srbiju

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	(%) ⁽¹⁾	EUR (c) = (a) + (b)	(%) ⁽²⁾
Prioritet 1	500,000	85%	95,294	15%	635,294	90%
Prioritet 2	60,000	85%	10,588	15%	70,588	10%
UKUPNO	600,000	85%	105,882	15%	705,882	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % od ukupnog (IPA plus nacionalni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u procentima od sveukupnog u koloni (c). To indicira relativnu vrijednost svakog prioriteta sa iznosom ukupnih sredstava (IPA + Nacionalno)

3.4 Indikativni finansijski plan za 2011. god. za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	(%) ⁽¹⁾	EUR (c) = (a) + (b)	(%) ⁽²⁾
Prioritet 1	500,000	85%	95,294	15%	635,294	90%
Prioritet 2	60,000	85%	10,588	15%	70,588	10%
UKUPNO	600,000	85%	105,882	15%	705,882	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % od ukupnog (IPA plus nacionalni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u procentima od sveukupnog u koloni (c). To indicira relativnu vrijednost svakog prioriteta sa iznosom ukupnih sredstava (IPA + Nacionalno)

3.5 Princip sufinansiranja koji se primjenjuje na projekte finansirane u okviru ovog programa

Doprinos Zajednice je izračunat u odnosu na prihvatljive izdatke, a koji su kad je riječ o „Programu prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora“ bazirani na ukupnoj potrošnji, kao što je dogovoreno od strane zemalja učesnica i kako je utvrđeno u Programu prekogranične saradnje.

Doprinos Zajednice na nivou prioriteta ne bi trebao prekoračiti gornju granicu od 85% prihvatljivih troškova.

Doprinos Zajednice za svaki prioritet ne bi trebao prekoračiti manje od 20% prihvatljivih troškova.

Odredbe Člana 90 IPA Uredbe o sprovođenju se primjenjuju.

Sufinansiranje u okviru Prioriteta 1 će biti obezbijeđeno od strane krajnjih korisnika granta i može biti iz javnih i privatnih fondova. Kofinansiranje u okviru Prioriteta 2 će biti obezbijeđeno od strane državnih javnih fondova.

4. DOGOVORI O SPROVOĐENJU

4.1 Metod implementacije

Ovaj program će biti implementiran na centralizovanim osnovama od strane Evropske komisije u skladu sa čl. 53a Finansijske regulative³¹ i odgovarajućih odredbi Pravilnika o implementaciji³².

U slučaju centralizovanog upravljanja uloga Komisije u selekciji i radnjama koje se tiču prekograničnih programa među zemljama korisnicama je precizirana u Članu 140 IPA Uredbe o sprovođenju.

4.2 Opšta pravila u procedurama nabavki i dodjele grantova

Nabavke će poštovati odredbe Dijela II, Glave IV Finansijske uredbe i Dijela II, Glave III, poglavlje 3 Pravilnika o implementaciji kao i pravila i procedure za ugovore o uslugama, nabavkama i radovima finansiranih iz opšteg budžeta EZ u svrhu saradnje sa zemljama van EZ, usvojene od strane Komisije 24. maja 2007. godine (C(2007)2034).

Procedura za dodjelu grantova će slijediti odredbe Dijela I, Glave IV Finansijske uredbe i Dijela I, Glava VI Pravilnika o implementaciji.

Ugovorne vlasti, gdje je izvodljivo, će koristiti standardne obrasce olakšavajući primjenu gore navedenih pravila navedenih u "Praktičnom vodiču za ugovorne procedure za spoljne akcije EK", kao što je objavljeno na EuropeAid web-sajtu³³ na dan otpočinjanja posredovanja za dodjelu grantova.

³¹ Pogledati bilješku 7 Odluke Komisije

³² Pogledati bilješku 6 Odluke Komisije

³³ http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/implementation/practical_guide/index_en.htm

4. 3 Procjena uticaja na životnu sredinu i očuvanje prirode

Sve investicije bi trebale biti sprovedene u skladu sa relevantnim zakonodavstvom Zajednice (Community Acquis).

Procedure za procjenu uticaja na životnu sredinu i očuvanje prirode kao što je navedeno u EIA direktivi³⁴ u potpunosti važi za sve investicione projekte u okviru IPA-om, s obzirom da su se i Srbija i Crna Gora prebacili na EIA direktivu, EIA procedure se moraju primjenjivati.

Ukoliko je moguće da projekat utiče na očuvanje prirode, odgovarajuće mjere procjene bi trebale biti sprovedene, ekvivalentne onima koje su predviđene u Članu 6. Direktiva o staništu mora biti dokumentovana³⁵.

5. MONITORING I EVALUACIJA

5.1. Monitoring

Sprovođenje prekograničnog programa će biti praćeno od strane Zajedničkog odbora za praćenje iz člana 142 IPA Uredbe o sprovođenju, utvrđenog od strane zemalja-korisnica, koji uključuje predstavnike Komisije.

U Srbiji i Crnoj Gori Komisija može preduzeti bilo koju aktivnost koja se smatra neophodnom za praćenje ovog programa.

5.2 Evaluacija

Program bi trebao biti predmet evaluacije u skladu sa Članom 141 IPA Uredbe o sprovođenju, a sa ciljem poboljšanja kvaliteta, efektivnosti i konzistentnosti pomoći iz fondova Zajednice, kao i strategije i same implementacije prekograničnih programa.

Privremena evaluacija svakog od osam programa prekogranične saradnje između zemalja kandidata i potencijalnih kandidata je sprovedena (2010. god) od strane nezavisnih ocjenjivača u nadležnosti Komisije (DG Enlargement). Finalni izvještaj o evaluaciji će biti dostupan krajem 2010, početkom 2011. god.

6. REVIZIJA, FINANSIJSKA KONTROLA I MJERE ZA PREVENCIJU PREVARE

Značaj i djelovanje svih uključenih strana u implementaciju ovih programa, kao i ugovora i sporazuma implementacionih programa, predmet su, sa jedne strane nadzora i finansijske kontrole od strane Komisije (uključujući i evropsku Kancelariju za borbu protiv pronevjere), koja može

³⁴ Direktiva Savjeta 85/337/EEC od 27. juna 1985. godine o procjeni efekata pojedinih privatnih i javnih projekata na životnu sredinu (SL L 175, 5.7.1985, p. 40. Direktiva dopunjena poslednji put Direktivom 2003/35/EC, SL L 156, 25.6.2003, p. 17.

³⁵ Direktiva Savjeta 92/43/EEC od 21. Maja 1992. godine o konzervaciji prirodnih staništa kao i divlje flore i faune (SL L206, 22.7.1992). Direktiva dopunjena poslednji put Regulativom (EC) br 1882/2003 (SJ L284, 31.10.2003, p. 1)

preduzeti kontrolu po sopstvenom nađenju, samostalno ili preko spoljnog revizora, i sa druge strane, revizije od strane Evropskog revizorskog suda. Ovo uključuje i mjere kao što su ex-ante verifikacija i ugovaranje tendera, sprovedene od strane Delegacije u zemljama korisnicama.

U cilju obezbjeđenja efektivne zaštite finansijskih interesa Zajednice, Komisija (uključujući i evropsku Kancelariju za borbu protiv pronevjere) može sprovesti kontrole i nadzor u skladu sa predviđenim procedurama iz Uredbe Savjeta (EK, Euratom)2185/96³⁶.

Kontrola i gore opisana revizija primjenljive su za sve ugovarače, podugovarače i korisnike grantova koji su primili sredstva od strane Komisije.

7. NEZNATNE REALOKACIJE SREDSTAVA

Službenik za ovjeravanja od strane delegacije (AOD), ili službenik za ovjeravanje od strane pod-delegacije (AOSD), u skladu sa delegiranim nadležnostima njemu od strane AOD, u saglasju sa principima bezbjednim upravljanjem finansijama, može preduzeti neznatne prealokacije sredstva bez donošenja finansijskih odluka. U ovom kontekstu, zbirna realokacija ne prelazi 20% od ukupnih sredstava opredijeljenih za ovaj program, uz ograničenje od 4 miliona €, se neće smatrati znatnim, ukoliko ne utiču na prirodu i ciljeve programa. IPA Komitet mora biti informisan o gore pomenutim realokacijama sredstava.

8. OGRANIČENE PROMJENE U SPROVOĐENJU PROGRAMA

Ograničene promjene u implementaciji ovog programa koje utiču na esencijalne elemente u okviru Člana 90 Pravilnika o implementaciji pri Finansijskoj uredbi, koje su indikativne prirode³⁷, mogu biti preduzete od strane ovlašćenog službenika delegacije (AOD) Komisije, ili ovlašćenog službenika pod-delegacije (AOSD) Komisije, u skladu sa ovlašćenjima datim delegaciji AOD-a, kao i u skladu sa principima čvrstog finansijskog upravljanja bez dopunske finansijske odluke.

ANEKS C IZVJEŠTAVANJE

- (3) Operativne strukture zemalja korisnica koje učestvuju u prekograničnom programu će slati Komisiji i nacionalnim IPA koordinatorima godišnji i završni izvještaj o implementaciji prekograničnog programa, nakon ispitivanja od strane Zajedničkog odbora za praćenje.

Godišnji izvještaj će biti podnesen do 30. juna svake godine i prvi put u drugoj godini nakon usvajanja prekograničnog programa.

³⁶ Regulatorna Savjeta (EC, Euratom) 2185/96 of 11. novembar 1996, SL L 292; 15.11.1996; p. 2.

³⁷ Ovi esencijalni elementi indikativne prirode su, za grantove, indikativna suma poziva na podnošenje ponuda, a za nabavke, indikativan broj i tip predviđenih ugovora kao i indikativni vremenski period za pokretanje procedura nabavke.

Završni izvještaj će biti podnjet najkasnije 6 mjeseci nakon zaključenja prekograničnog programa.

- (4) Izvještaji koji se pominju u stavu 1 će sadržati sljedeće informacije:
- d) Napredak postignut u sprovođenju prekograničnog programa i prioriteta, u odnosu na njihove specifične, provjerljive ciljeve, sa kvantifikacijom, gdje god i kad god budu podesni za kvantifikaciju, upotrebljavajući indikatore pomenute u članu 94(1)(d) IPA Uredbe o implementaciji na nivou prioriternih osa;
 - e) Koraci preduzeti od strane operativnih struktura i/ili Zajedničkog odbora za praćenje kako bi se osigurao kvalitet i efektivnost sprovođenja, a naročito:
 - mjere monitoringa i evaluacije, uključujući načine prikupljanja podataka;
 - rezime svih značajnih problema na koje se naišlo tokom sprovođenja prekograničnog programa i sve preduzete mjere;
 - upotreba tehničke podrške;
 - f) mjere preduzete radi obezbjeđivanja informacija o prekograničnom programu i njihovog objavljivanja.

Po potrebi, informacije pomenute u tačkama od (a) do (c) ovog stava mogu se dostaviti u formi rezimea.

Informacije pomenute u tački (b) treba da budu uključene ukoliko nije došlo do značajnijih modifikacija od prethodnog izvještaja.

FINANSIJSKI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE REPUBLIKE CRNE GORE

I

KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA

O IPA JADRANSKOM PROGRAMU PREKOGRANIČNE SARADNJE U OKVIRU
INSTRUMENTA PREDPRISTUPNE POMOĆI

(Zajedničko upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula

1 PROGRAM.....	119
2 SPROVOĐENJE PROGRAMA.....	119
3 STRUKTURE I NADLEŽNI ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI.....	119
4 FINANSIRANJE	120
5 AUTOMATSKO I KONAČNO UKIDANJE OBAVEZA	120
6 POSTUPANJE SA PRIHODIMA	120
7 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA.....	121
8 PRAVILA JAVNIH NABAVKI	122
9 ČUVANJE DOKUMENATA.....	122
10 TUMAČENJE.....	122
11 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZNINE.....	123
12 REVIZIJA I IZMJENA.....	123
13 PRESTANAK VAŽENJA.....	123
14 POMIRENJE RAZLIKA.....	123
15 OBAVJEŠTENJA.....	124
16 BROJ ORIGINALA.....	124
17 ANEKSI.....	124
18 STUPANJE NA SNAGU	124
ANEKS A „IPA JADRANSKI PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE“ ZA POMOĆ ZAJEDNICE IZ INSTRUMENTA PREDPRISTUPNE POMOĆI ZA KOMPONENTU PREKOGRANIČNE SARADNJE IZMEĐU GRČKE, ITALIJE, SLOVENIJE, ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, HRVATSKE, CRNE GORE I SRBIJE USVOJEN ODLUKOM KOMISIJE C(2008) 1073, IZMIJENJENA I DOPUNJENA ODLUKOM KOMISIJE C (2010) 3780 .	
ANEKS B OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA I VLADE REPUBLIKE CRNE GORE OD 15. NOVEMBRA 2007. GODINE	

FINANSIJSKI SPORAZUM
VLADA REPUBLIKE CRNE GORE
i
KOMISIJA EVROPSKIH ZAJEDNICA

U daljem tekstu zajedno „Strane“, ili pojedinačno „zemlja korisnica“ u slučaju Vlade Republike Crne Gore, ili „Komisija“ u slučaju Komisije Evropskih zajednica.

S obzirom na to da:

- (a) Dana 17. jula 2006. godine, Savjet Evropske unije je usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument pretprijetne pomoći³⁸ (u daljem tekstu: „Okvirna IPA uredba“). Počev od 1. januara 2007. godine kada je stupio na snagu, ovaj instrument predstavlja jedinstvenu zakonsku osnovu za pružanje finansijske pomoći zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije.
- (b) Komisija je, 12 juna 2007. godine, usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007 kojom se sprovodi Okvirna IPA uredba, a koja sadrži detaljne odredbe o primjenljivom upravljanju i kontroli³⁹ (u daljem tekstu: „Uredba za sprovođenje IPA-e“).
- (c) Pomoć Zajednice prema instrumentu predprijetne pomoći bi trebalo da nastavi da podržava zemlje korisnice u njihovim nastojanjima da ojačaju demokratske institucije i vladavinu prava, reformišu državnu upravu, sprovedu ekonomske reforme, poštuju ljudska i manjinska prava, unaprijede jednakost polova, podrže razvoj civilnog društva i bolju regionalnu saradnju kao i pomirenje i rekonstrukciju, i doprinesu održivom razvoju i smanjenju siromaštva.

U slučaju zemalja potencijalnih kandidata, pomoć Zajednice može obuhvatati usklađivanje sa *Acquis Communautaire*-om, kao i podršku investicionim projektima, naročito onima koji za cilj imaju izgradnju kapaciteta za upravljanje u oblastima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.

- (d) Strane su 15. novembra 2007. godine zaključile Okvirni sporazum kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja pomoći Zajednice u okviru instrumenta pretprijetne pomoći (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“).
- (e) Komisija je 25. marta 2008. godine usvojila IPA Jadranski program prekogranične saradnje⁴⁰ (u daljem tekstu: „Program“) Odlukom C (2008) 1073, izmijenjenom i dopunjenom Odlukom C (2010) 3780 kojim se podržava prekogranična saradnja između Grčke, Italije, Slovenije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije (u daljem tekstu: „zemlje učesnice“). Ovaj program se sprovodi pod zajedničkom upravom, u skladu sa odredbama iz člana 53b i Glave II drugog dijela Uredbe Savjeta (EC, Euratom) br. 1605/2002 od 25. juna 2002. godine o

³⁸ Službeni list L 210, od 31. jula 2006. godine, str. 82

³⁹ Službeni list L, od 29. juna 2007. godine, str. 1

⁴⁰ Odluka Komisije C(2008) 1073.

financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica⁴¹ (u daljem tekstu: „Financijska uredba“).

- (f) U cilju sprovođenja programa, neophodno je da Strane zaključe Finansijski sporazum (u daljem tekstu: „ovaj Sporazum“) kojim se utvrđuju:
- (g) odredbe po kojima zemlja korisnica prihvata pomoć Zajednice i pristaje na pravila i postupke koji se tiču isplate pomoći; i
- (h) uslovi pod kojima se upravlja pomoći, uključujući odgovarajuće metode i odgovornosti u sprovođenju Programa.

DOGOVORILE SU SE KAKO SLIJEDI:

1. PROGRAM

Komisija, putem bespovratne pomoći, doprinosi finansiranju Programa, utvrđenog u Aneksu A ovog Sporazuma:

Broj programa: CCI 2007 CB 16 IPO 001

Naziv: „IPA Jadranski program prekogranične saradnje“

2. SPROVOĐENJE PROGRAMA

- (1) Program se sprovodi pod zajedničkom upravom, u smislu člana 53a Finansijske uredbe.
- (2) Program se primjenjuje u skladu sa odredbama Odjeljka 2, Poglavlja III Uredbe za sprovođenje IPA-e (članovi 101-138), zatim odredbama Okvirnog sporazuma, kako je utvrđeno u Aneksu B ovog Sporazuma, i odredbama Odluke Komisije C(2008) 1073 od 25. marta 2008. godine kojom se odobrava „IPA Jadranski program prekogranične saradnje“ posljednji put dopunjena Odlukom Komisije C (2010) 3780.
- (3) Zemlje učesnice će nastojati da obezbijede usklađenost svih aktivnosti i ciljeva koji se žele ostvariti sprovođenjem Programa sa zakonodavstvom i politikama koje su na snazi u Zajednici, ukoliko je to primjenljivo na odgovarajući sektor i doprinijeti usklađivanju sa *Acquis Communautaire*-om.
- (4) Zemlje učesnice će osigurati odgovarajuću koordinaciju, dosljednost i komplementarnost pomoći pružene u okviru Programa sa ostalim oblicima pomoći Zajednice, uključujući ostale komponente IPA-e obuhvaćene Okvirnom IPA uredbom ali i ne samo njih, kao i pomoć koju finansiraju Evropska investiciona banka, ostale finansijske institucije i bilateralni donatori.

3. STRUKTURE I NADLEŽNI ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

- (1) Nacionalni IPA koordinator iz člana 22 Uredbe za sprovođenje IPA-e se imenuje u skladu sa Okvirnim sporazumom i odgovoran je za koordinaciju učešća zemlje korisnice u odgovarajućim prekograničnim programima, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog bazena u okviru drugih instrumenata Zajednice.
- (2) Zemlja korisnica uspostavlja sistem kontrole kako je utvrđeno Poglavljem 7 Programa, shodno članu 108 Uredbe za sprovođenje IPA-e.

⁴¹ Službeni list L 248, od 16. septembra 2002. godine, str. 1, Uredba posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom Savjeta (EC, Euratom), br. 1525/2007, Službeni list L 343, od 27. decembra 2007. godine, str. 9

- (3) Zemlje učesnice osnivaju zajednički odbor za praćenje Programa, shodno članu 110 Uredbe za sprovođenje IPA-e.
- (4) Zemlje učesnice su odgovorne za upravljanje i kontrolu Programa, naročito putem mjera utvrđenih u članom 114 Uredbe za sprovođenje IPA-e, uključujući povraćaj neblagovremeno isplaćenih iznosa.
- (5) Zemlje učesnice zaključuju pismeni sporazum o međusobno dogovorenim aranžmanima, koji će omogućiti organima nadležnim za program da obavljaju svoje zadatke koji proističu iz Uredbe za sprovođenje IPA-e, shodno članu 118 iste uredbe i kako je priloženo uz opis sistema upravljanja i kontrole iz člana 115 te Uredbe. U skladu sa članom 121(2) te Uredbe, pismeni sporazumi te vrste takođe obuhvataju odredbe u okviru tačke 8 ovog Sporazuma.

4. FINANSIRANJE

Ukupno finansiranje sprovođenja Programa obuhvaćenog ovim Sporazumom će teći na sledeći način:

- (a) Doprinos Zajednice je fiksna i iznosi najviše 166.490.332 eura, kao što je detaljno opisano u Poglavlju 6 Programa. Međutim, isplata sredstava Zajednice od strane Komisije vršiće se u granicama raspoloživih sredstava.
- (b) Troškove struktura i tijela, osnovanih od strane zemlje korisnice radi sprovođenja Programa, snosi Korisnik, izuzimajući troškove iz člana 94(1)(f) Uredbe za sprovođenje IPA-e, kao što je detaljno opisano u Programu.

5. AUTOMATSKO I KONAČNO UKIDANJE OBAVEZA

Shodno članu 137 Uredbe za sprovođenje IPA-e i članom 166(3) Finansijske uredbe,

(a) svaki dio budžetske obaveze za program će biti automatski ukinut u slučaju da ista, do 31.decembra treće godine od godine n , gdje n predstavlja godinu kada je stvorena budžetska obaveza:

- (i) nije iskorišćena za prefinansiranje;
 - (ii) nije iskorišćena za plaćanja tokom sprovođenja;
 - (iii) nije dostavljena nijedna izjava o troškovima vezana za istu.
- (b) taj dio budžetskih obaveza koji i dalje bude otvoren dana 31.decembra 2017.godine, a za koju ne bude urađena izjava o troškovima do 31.decembra 2018.godine, će biti automatski ukinut..

6. POSTUPANJE SA PRIHODIMA

- (1) Prema članu 35 Uredbe za sprovođenje IPA-e, prihodi u svrhe IPA obuhvataju prihode koji su ostvareni putem određene aktivnosti, tokom perioda njenog sufinansiranja, od prodaje, zakupnina, prijave/naknade usluga ili druge ekvivalentne prihode, izuzimajući:
 - (a) prihode ostvarene u toku ekonomskog vijeka sufinansiranih investicija u slučaju investiranja u preduzeća;
 - (b) prihode ostvarene u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući preduzetnički kapital i kreditna sredstva, garancije, lizing;
 - (c) prema potrebi, doprinose privatnog sektora za sufinansiranje aktivnosti, koji će biti prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa.

- (2) Prihodi, definisani u gore navedenom stavu 1, predstavljaju prihod koji će biti oduzet od iznosa prihvatljivih troškova za odgovarajuću aktivnost. Najkasnije do datuma zatvaranja programa, ti prihodi će biti oduzeti od odgovarajućih aktivnosti prihvatljivih troškova u ukupnom iznosu ili po određenoj stopi, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u potpunosti ili samo dijelom sufinansirane aktivnosti.

7. PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- (1) Trošak u okviru programa je prihvatljiv za doprinos Zajednice, ukoliko je nastao nakon potpisivanja Sporazuma.
- (2) Shodno članu 34(3) i članu 89(2) Uredbe za sprovođenje IPA-e, sljedeći troškovi nisu prihvatljivi za doprinos Zajednice u okviru programa u Aneksu A:
- (a) porezi, uključujući poreze na dodatu vrijednost,
 - (b) carine i uvozne dažbine, ili bilo koji drugi troškovi;
 - (c) kupovina, zakupa ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
 - (d) novčane kazne, finansijske kazne i troškovi parničenja;
 - (e) operativni troškovi;
 - (f) polovna oprema;
 - (g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - (h) troškovi konverzije, naknade i gubici pri deviznoj razmjeni povezani sa svim komponentama specifičnih euro računa, kao i drugi čisto finansijski izdaci;
 - (i) doprinosi u naturi;
 - (j) kamate na dugove.
- (3) Odstupanjem od navedenog stava 2, i u skladu sa članom 89(3) Uredbe za sprovođenje IPA-e, Komisija odlučuje, u zavisnosti od slučaja, da li su sljedeći troškovi prihvatljivi:
- (a) porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su sljedeći uslovi ispunjeni:
 - (ii) da nijesu naplativi ni u kom slučaju;
 - (iii) da je utvrđeno da ih snosi krajnji korisnik, i
 - (iv) da su jasno identifikovani u prijedlogu projekta.
 - (b) troškovi za transnacionalne finansijske transakcije;
 - (c) ukoliko sprovođenje aktivnosti zahtijeva otvaranje posebnog računa ili više računa, naknada banke za otvaranje i upravljanje računima;
 - (d) honorari pravnih savjetnika, notarski honorari, troškovi tehničkih ili finansijskih stručnjaka, računovodstveni ili revizorski troškovi, pod uslovom da su direktno povezani sa sufinansiranom aktivnošću i da su neophodni za njenu pripremu ili sprovođenje;
 - (e) troškovi garancija koje daje banka ili neka druga finansijska institucija, u mjeri u kojoj domaći propisi ili propisi Zajednice zahtijevaju takve garancije;
 - (f) režijski troškovi, pod uslovom da se baziraju na stvarnim troškovima koji se mogu pripisati sprovođenju date aktivnosti. Paušalni iznos na osnovi prosječnih troškova ne mogu preći 25% onih direktnih troškova aktivnosti koji mogu uticati na visinu režijskih troškova. Obračun će biti adekvatno dokumentovan i periodično revidiran;
 - (g) kupovina zemljišta za iznos koji prelazi 10% od prihvatljivih troškova date aktivnosti

(4) Pored tehničke podrške prekograničnim programima iz člana 94 Uredbe za sprovođenje IPA-e, i u skladu sa članom 89(4) Uredbe za sprovođenje IPA-e, prihvatljivi su sljedeći troškovi koje pokrivaju državni organi tokom pripreme ili sprovođenja aktivnosti:

- (a) troškovi stručnih usluga koje obezbjeđuje državni organ, izuzev krajnjeg korisnika tokom pripreme i sprovođenja aktivnosti;
- (b) troškovi pružanja usluga u vezi sa pripremom i realizacijom aktivnosti, koje pruža javni organ koji je i sâm krajnji korisnik, a koji sprovodi aktivnost za svoj račun bez angažovanja drugih spoljnih davalaca usluga, pod uslovom da predstavljaju dodatne troškove i da se odnose se na rashode koji su stvarno i direktno ostvareni u sufinansiranoj aktivnosti

Dati državni organ fakturiše troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrđuje ove troškove na osnovu dokumenata jednake dokazne vrijednosti koja omogućava identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ za datu aktivnost. Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju se potvrditi dokumentima koja omogućavaju identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ za datu aktivnost.

(5) Bez štete po odredbe iz stavova 1 do 4, dalja pravila o prihvatljivosti troškova za prekogranični program mogu biti utvrđena od strane zemalja koje učestvuju u programu..

8. PRAVILA JAVNIH NABAVKI

U skladu sa članom 121(1) Uredbe za sprovođenje IPA-e, tokom procedura javnih nabavki u oblastima obuhvaćenim prekograničnim programom će se, kako u državama članicama tako i u zemljama korisnicama, poštovati odredbe Poglavlja 3 Dijela 2, Glava IV Finansijske uredbe i Poglavlja 3 Dijela 2, Glava III Uredbe Savjeta (EC, Euratom) br. 2342/2002, kao i Odluka Komisije C(2007) 2034 o Pravilima i procedurama za ugovore o pružanju usluga, snadbijevanju i radovima koji se finansiraju iz opšteg budžeta Evropskih zajednica u cilju saradnje sa trećim zemljama osim Odjeljka II 8.2. Ove odredbe će se primjenjivati u cijelom području prekograničnog programa, kako na teritoriji država članica tako i na teritoriji zemalja korisnica.

ČUVANJE DOKUMENATA

- (1) U skladu sa članom 134 Uredbe za sprovođenje IPA-e, sva dokumenta koja se odnose na program čuvaju se najmanje tri godina od datuma okončanja programa, u skladu sa članom 133(5) iste Uredbe.

Ovaj period biva prekinut u slučaju parničnog postupka ili na osnovu utemeljenog zahtjeva Komisije.

- (2) Dokumenta i podaci se čuvaju u skladu sa detaljnim odredbama navedenim u članu 134, stavovima 2 do 7 iste Uredbe.

9. TUMAČENJE

- (1) Ukoliko u ovom Sporazumu nema nijedne izričite odredbe koja bi bila u suprotnom smislu, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnoj uredbi IPA i Uredbi za sprovođenje IPA-e.
- (2) Ukoliko u ovom Sporazumu nema nijedne izričite odredbe koja bi bila u suprotnom smislu, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.

- (3) Bilo koja upućivanja na uredbe Savjeta ili Komisije odnose se na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na tumačenje.

10. DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZNINE

- (1) Ako jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važnost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Ugovorne strane će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najpribližnija svrsi i namjeni nevažeće odredbe.
- (2) Ugovorne strane će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma u saglasnosti sa Okvirnom uredbom IPA i Uredbom za sprovođenje IPA-e.

11. REVIZIJA I IZMJENA

- (1) Sprovođenje ovog Sporazuma biće predmet periodične revizije to odrede sporazumne strane.
- (2) Svaka izmjena dogovorena od strane sporazumnih strana biće data u pismenoj formi i biće dio ovog Sporazuma. Takva izmjena će stupiti na snagu na dan koji odrede sporazumne strane.

12. PRESTANAK VAŽENJA

- (1) Bez štete po stav 2, ovaj Sporazum ističe tri godine nakon datuma okončanja programa, u skladu sa članom 133(5) Uredbe za sprovođenje IPA-e. Ovaj prestanak važenja neće isključivati mogućnost da Komisija učini finansijske korekcije u skladu sa Članom 49 - 56 Uredbe za sprovođenje IPA-e.
- (2) Ovaj Sporazum može raskinuti bilo koja strana uz pisano obavještenje drugoj strani. Takav raskid stupa na snagu šest kalendarskih mjeseci od dana kada je predato pismeno obavještenje.

13. POMIRENJE RAZLIKA

- (1) Nesuglasice koje mogu proizići iz interpretacije, funkcionisanja i sprovođenja ovog Sporazuma, na bilo kojem i svim nivoima participacije, riješiće se na prijateljski način putem konsultacija među stranama.
- (2) U slučaju neuspjeha prijateljskog rješenja, obje strane mogu predati slučaj na arbitražu u skladu sa Opcionim pravilima arbitraže za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda, koja budu na snazi na dan potpisivanja ovog Sporazuma.

- (3) Jezik koji će se upotrebljavati u arbitražnim procedurama biće engleski. Organ imenovanja biće Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda nakon pismenog zahtjeva podnijetog od bilo koje strane. Odluka arbitra biće obavezujuća za sve strane i neće biti žalbi

14. OBAVJEŠTENJA

- (1) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom biće dato u pismenoj formi na engleskom jeziku. Svako obavještenje mora biti potpisano i dostavljeno u originalnoj formi ili faksom.
- (2) Bilo koje obavještenje u vezi sa Sporazumom mora biti dostavljeno na sljedeće adrese:

Za Komisiju

European Commission
Directorate-General for Regional Policy
B-1049 Brussels
Belgium
Fax : +322 206 3290

Za zemlju korisnicu

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracije
Stanka Dragojevića 2
81000 Podgorica
CRNA GORA
Fax: +382 20 225 591

15. BROJ ORIGINALA

Ovaj Sporazum je sačinjen u dva primjerka na engleskom jeziku.

16. ANEKSI

Aneksi A i B čine sastavni dio ovog Sporazuma.

17. STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Sporazum stupa na snagu na dan potpisivanja. Ukoliko strane ne potpišu istog dana, Sporazum stupa na snagu na dan kada ga potpiše druga strana.

Potpisano, za i u ime Komisije,
od strane:

G-dina Dirk Ahner,
Generalnog direktora

Brisel,

Potpisano, za i u ime Ministarstva vanjskih
poslova i evropskih integracija
od strane:

G-đe Slavice Milačić,
Državni sekretar za evropske integracije

Podgorica,

**18. ANEKS A „IPA JADRANSKI PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE“
ZA POMOĆ ZAJEDNICE IZ INSTRUMENTA PREDPRISTUPNE
POMOĆI ZA KOMPONENTU PREKOGRANIČNE SARADNJE
IZMEĐU GRČKE, ITALIJE, SLOVENIJE, ALBANIJE, BOSNE I
HERCEGOVINE, HRVATSKE, CRNE GORE I SRBIJE USVOJEN
ODLUKOM KOMISIJE C(2008) 1073**

**19. ANEKS B OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EVROPSKIH
ZAJEDNICA I VLADE REPUBLIKE CRNE GORE OD 15.
NOVEMBRA 2007. GODINE**

OKVIRNI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

I

KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA

O

**PRAVILIMA ZA SARADNJU KOJA SE ODOSE NA FINANSIJSKU
POMOĆ EZ CRNOJ GORI U OKVIRU SPROVOĐENJA
INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI (IPA)**

SADRŽAJ

Odjeljak I: Opšte odredbe.....	6
Član 1: Tumačenje.....	6
Član 2: Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine.....	6
Član 3: Svrha.....	6
Član 4: Opšta pravila o finansijskoj pomoći.....	7
Član 5: Metode sprovođenja.....	8
Odjeljak II : Upravljačke strukture i nadležni organi.....	9
Član 6: Uspostavljanje i imenovanje struktura i nadležnih organa za decentralizovano upravljanje.....	9
Član 7: Uspostavljanje i imenovanje struktura i nadležnih organa za centralizovano i zajedničko upravljanje.....	10
Član 8: Funkcije i zajedničke odgovornosti struktura i nadležnih organa za podijeljeno upravljanje.....	11
Odjeljak III: Akreditacija i prenošenje upravljačkih ovlašćenja u okviru decentralizovanog upravljanja.....	11
Član 9: Zajednički zahtjevi.....	11
Član 10: Postupak za akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda od strane Službenika nadležnog za akreditaciju.....	12
Član 11: Postupak akreditacije operativnih struktura od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje	12
Član 12: Postupak prenošenja upravljačkih ovlašćenja od strane Komisije.....	13
Član 13: Povlačenje ili suspendovanje akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda.....	13
Član 14: Povlačenje ili suspendovanje akreditacije operativnih struktura....	14
Član 15: Povlačenje ili suspendovanje prenosa upravljačkih ovlašćenja	15
Član 16: Decentralizacija bez <i>ex-ante</i> kontrole Komisije.....	15
Član 17: Izjava o jemstvu Nacionalnog službenika za ovjeravanje.....	16
Član 18: Utvrđivanje izvještaja i mišljenja tijela nadležnog za reviziju i shodno postupanje Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Komisije.....	16
Odjeljak IV: Opšta pravila finansijske pomoći Zajednice	17
Član 19: Podobnost troškova.....	17
Član 20: Vlasništvo nad kamatom.....	18
Član 21 : Tok revizije	18
Član 22 Intenzitet pomoći i stopa doprinosa Zajednice.....	18
Odjeljak V: Opšta pravila za sprovođenje.....	18

Član 23:	Pravila o nabavci.....	18
Član 24:	Promovisanje i uočljivost	19
Član 25:	Odobranje olakšica za realizaciju programa i izvršenje ugovora.....	20
Član 26:	Pravila o porezima, carinskim dažbinama i drugim fiskalnim troškovima.....	21
Član 27:	Nadzor, kontrola i revizija Komisije i Evropskog revizorskog suda.....	22
Član 28:	Sprječavanje nepravilnosti i prevare, mjere protiv korupcije.....	23
Član 29:	Nadoknada novčanih sredstava u slučaju nepravilnosti ili prevare.....	25
Član 30:	Finansijske korekcije.....	25
Član 31:	Finansijska usklađivanja.....	25
Član 32:	Kriterijumi za vršenje finansijskih korekcija.....	25
Član 33:	Postupak za finansijske korekcije.....	26
Član 34:	Povraćaj sredstava.....	26
Član 35:	Ponovno korišćenje doprinosa Zajednice.....	26
Član 36:	Praćenje u slučaju decentralizovanog upravljanja, odbori za monitoring.....	27
Član 37:	Praćenje u slučaju centralizovanog ili zajedničkog upravljanja....	28
Član 38:	Godišnji i završni izvještaji o realizaciji.....	28
Član 39:	Zatvaranje programa u okviru decentralizovanog upravljanja.....	29
Član 40:	Zatvaranje programa u okviru centralizovanog ili zajedničkog upravljanja.....	29
Odjeljak VI:	Završne odredbe.....	29
Član 41:	Konsultacije.....	29
Član 42:	Usklađivanje razlika, arbitraža.....	30
Član 43:	Sporovi sa trećim licima	30
Član 44:	Obavještenja.....	30
Član 45:	Aneksi.....	31
Član 46:	Stupanje na snagu.....	31
Član 47:	Izmjene i dopune.....	31
Član 48:	Prestanak važenja	31
Član 49:	Jezik.....	31

Aneksi:

- ANEKS A: Funkcije i opšte odgovornosti struktura, nadležnih organa i tijela u skladu sa članom 8 Okvirnog sporazuma između Komisije i Vlade Crne Gore
- ANEKS B: Model Izjave o jemstvu Nacionalnog službenika za ovjeravanje u skladu sa članom 17 Okvirnog sporazuma između Komisije i Vlade Crne Gore
- ANEKS C: Model godišnjeg izveštaja o izvršenim revizijama od strane revizorskog organa Crne Gore u skladu sa članom 29(2)(b) Uredbe za sprovođenje IPA
- ANEKS D: Model godišnjeg revizorskog mišljenja od strane revizorskog organa Crne Gore u skladu sa članom 29(2)(b) Uredbe za sprovođenje IPA
- ANEKS E: Model revizorskog mišljenja od strane revizorskog organa Crne Gore o završnom izvještaju o troškovima za zatvaranje programa ili djelova programa u skladu sa članom 29(2)(b) Uredbe za sprovođenje IPA.

Komisija Evropskih zajednica, u daljem tekstu: «**Komisija**», postupajući za Evropsku zajednicu i u ime Evropske zajednice, u daljem tekstu: «Zajednica»

s jedne strane,

i

Vlade Crne Gore, postupajući u ime Crne Gore, u daljem tekstu: «**Korisnik**»

i zajedno, u daljem tekstu: «Strane ugovornice»,

s obzirom na to

- (1) da je, dana 1. avgusta 2006. godine, Savjet Evropske unije usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 od 17. jula 2006. godine⁽⁴²⁾ kojom se uspostavlja instrument za pretpristupnu pomoć (u daljem tekstu: «Okvirna uredba IPA»). Počev od 1. januara 2007. godine kada je stupio na snagu, ovaj novi instrument predstavlja jedinu zakonsku osnovu za pružanje finansijske pomoći zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije;
- (2) da je, dana 12. juna 2007. godine, Komisija usvojila uredbu za sprovođenje Okvirne uredbu IPA, sa detaljnim odredbama koje se primjenjuju na pitanja upravljanja i kontrole;
- (3) da novi instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) zamjenjuje pet prethodno postojećih pretpristupnih instrumenata: Uredbu (EEZ) br. 3906/1989 o ekonomskoj pomoći određenim zemljama Centralne i Istočne Evrope, Uredbu (EZ) br. 1267/1999 o uvođenju instrumenta za strukturne politike pretpristupanja, Uredbu (EZ) br. 1268/1999 o podršci za pretpristupne mjere za poljoprivredni i ruralni razvoj, Uredbu (EZ) br. 2666/2000 o pomoći Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Saveznoj Republici Jugoslaviji i Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji kojom se ukida Uredba (EZ) br. 1628/96 i kojom se mijenjaju i dopunjavaju Uredbe (EEZ) br. 3906/89 i (EEZ) br. 1360/90 i Odluke 97/256/EZ i 1999/311/EZ, i Uredbu (EZ) br. 2500/2001 o finansijskoj pomoći Turskoj;
- (4) da je Korisnik podoban na osnovu IPA kao što je predviđeno u Okvirnoj uredbi IPA i u Uredbi Komisije (EZ) br. 718/2007 od 12. juna 2007. godine,⁽⁴³⁾ kojom se sprovodi Okvirna uredba IPA (u daljem tekstu: «Uredba za sprovođenje IPA»);

⁴² Sl. list L 210, od 31. jula 2006, str. 82

⁴³ Sl. list L 170, od 29. juna 2007, str. 1

- (5) da Korisnik trenutno figurira u Aneksu 2 Okvirne uredbe IPA, i da bi, prema tome, trebalo da ima pristup Komponenti pomoći u tranziciji i izgradnji institucija i Komponenti prekogranične saradnje koje su ustanovljene u okviru IPA i da će, čim Korisnik dobije status zemlje kandidata i shodno tome mjesto u Aneksu 1 navedene Uredbe, Korisniku u principu otvoriti pristup ostalim trima komponentama;
- (6) da je, prema tome, neophodno da se definišu pravila za saradnju koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Korisniku u okviru IPA;

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

ODJELJAK I OPŠTE ODREDBE

Član 1 Tumačenje

- (1) Ukoliko u ovom Okvirnom sporazumu nema nijedne izričite odredbe koja bi bila u suprotnom smislu, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnoj uredbi IPA i Uredbi za sprovođenje IPA.
- (2) Ukoliko u ovom Okvirnom sporazumu nema nijedne izričite odredbe koja bi bila u suprotnom smislu, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.
- (3) Bilo koja upućivanja na uredbe Savjeta ili Komisije odnose na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Okvirni sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na tumačenje.

Član 2 Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine

Ako jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važnost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Strane ugovornice će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najpribližnija svrsi i namjeni nevažeće odredbe. Strane ugovornice će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma u saglasnosti sa Okvirnom uredbom IPA i Uredbom za sprovođenje IPA.

Član 3 Svrha

- (1) U cilju unaprjeđenja saradnje između Strana ugovornica i da bi se Korisniku pomoglo u progresivnom usklađivanju sa standardima i politikama Evropske unije, uključujući, gde je to adekvatno pravni sistem EU (*acquis*

communautaire), u cilju pridruživanja, Strane ugovornice su saglasne da sprovedu aktivnosti u raznim poljima koja su naznačena u dvije gore pomenute uredbe i u mjeri u kojoj to bude primjenjivo na Korisnika.

- (2) Aktivnosti na pružanju pomoći će se financirati i sprovoditi u okviru zakonskog, administrativnog i tehničkog okvira koji je utvrđen u ovom Sporazumu i dalje detaljno razrađen u sektorskim sporazumima i/ili sporazumima o finansiranju, ukoliko postoje.
- (3) Korisnik preduzima sve neophodne korake da obezbijedi propisno izvršenje svih aktivnosti na pružanju pomoći i da olakša sprovođenje predmetnih programa.

Član 4 Opšta pravila o finansijskoj pomoći

- (1) Na finansijsku pomoć koju Zajednica pruža u okviru IPA primjenjuju se sljedeći principi:
 - a) pomoć se pruža uz poštovanje principa dosljednosti, komplementarnosti, koordinacije, partnerstva i koncentracije;
 - b) pomoć je dosljedna politikama EU i njom se podržava usklađivanje sa *acquis communautaire*;
 - c) pomoć se pruža u skladu sa budžetskim principima utvrđenim u Uredbi Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. juna 2002. godine⁴⁴) o Finansijskoj uredbi koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica (u daljem tekstu: «Finansijska uredba») i Pravilniku o njenom sprovođenju⁴⁵);
 - d) pomoć se pruža tako da odgovara potrebama koje su definisane u procesu proširenja i mogućnostima Korisnika da tu pomoć realizuje. Uzimaju se u obzir i iskustva drugih;
 - e) Korisnik se podstiče da izgradi odnos pune odgovornosti prema procesu izrade programa pomoći i njihovoj realizaciji. Pomoć se jasno identifikuje kao intervencija EU;
 - f) aktivnosti će se valjano pripremiti, dok ciljevi koje treba ostvariti u datom periodu moraju biti definisani tako da su jasni i podložni verifikaciji; postignuti rezultati treba da se ocjenjuju na osnovu adekvatnih pokazatelja koji se mogu izmjeriti;
 - g) u toku raznih faza sprovođenja pomoći biće sprječavana svaka diskriminacija po osnovu pola, rasnog ili etničkog porijekla, religije ili vjere, invaliditeta, starosti ili seksualne opredijeljenosti;
 - h) ciljevi pretpristupne pomoći ostvaruju se u okviru održivog razvoja i napora koje Zajednica ulaže u zaštitu i poboljšanje stanja životne sredine.

⁴⁴ Sl. list L 248, od 16. septembra 2002, str. 1, izmijenjena i dopunjena Uredbom br. 1995/2006 od 13. decembra 2006. godine (Sl. list L 390, od 30. decembra 2006, str. 1)

⁴⁵ Uredba Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002 od 23. decembra 2002. kojom se utvrđuju detaljna pravila za sprovođenje Uredbe Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (Sl. list L 357, od 31. decembra 2002, str. 1), posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom Komisije br. 478/2007 od 23. aprila 2007 (Sl. list L 111, od 28. aprila 2007)

- (2) Pomoć Korisniku će se zasnivati na prioritetima identifikovanim u postojećim dokumentima, t.j. Evropskom partnerstvu, izvještajima i strateškim dokumenatima sadržanim u godišnjim paketima proširenja Komisije, i Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Čim Korisnik dobije status zemlje kandidata i čim se shodno tome pojavi u Aneksu 1 Okvirne uredbe IPA, pomoć za Korisnika može da se zasniva i na prioritetima koji su utvrđeni u Partnerstvu za pristupanje, nacionalnom programu za usvajanje *acquis communautaire* i pregovaračkom okviru.
- (3) Sve aktivnosti za koje se dobija pomoć u okviru IPA moraju u principu biti istovremeno finansirane i od Korisnika i Zajednice, ukoliko nije drugačije dogovoreno u Sektorskom sporazumu ili Sporazumu o finansiranju.
- (4) Ukoliko izvođenje aktivnosti zavisi od finansijskih sredstava koja treba angažovati iz sopstvenih resursa Korisnika ili iz drugih izvora, finansijska sredstva Zajednice postaju raspoloživa u isto vrijeme kao i finansijska sredstva Korisnika i/ili drugih izvora sredstava.
- (5) Pružanje finansijske pomoći od strane Zajednice u okviru IPA uslovljeno je ispunjavanjem obaveza koje Korisnik ima na osnovu Okvirnog sporazuma i na osnovu Sektorskog sporazuma ili Sporazuma o finansiranju, ukoliko su sklopljeni.

Član 5 Metode sprovođenja

- (1) Za sprovođenje pomoći na osnovu IPA u Crnoj Gori, kao pravilo će se primjenjivati decentralizovano upravljanje, pri čemu Komisija prenosi upravljanje određenim postupcima na Korisnika, dok zadržava ukupnu krajnju odgovornost za izvršenje opšteg budžeta u skladu sa članom 53c Finansijske uredbe i odnosnim odredbama Sporazuma EZ. Decentralizovana uprava će najmanje pokrivati javno nadmetanje, proces ugovaranja i plaćanja od strane nacionalne uprave Korisnika. Operacije će se sprovoditi u skladu sa odredbama utvrđenim u članu 53c Finansijske uredbe i članovima na koje upućuje ovaj član.
- (2) Međutim, ugovorne strane mogu da se saglase da koriste:
 - a) centralizovano upravljanje definisano u članu 53a Finansijske uredbe u okviru Komponente pomoći u tranziciji i jačanja institucija, posebno za regionalne i horizontalne programe, i u okviru Komponente prekogranične saradnje. Ono takođe može biti korišćeno za tehničku pomoć unutar bilo koje IPA komponente. Operacije se sprovode u skladu sa odredbama iz članova 53 tačka (a), 53a i 54 do 57 Finansijske uredbe;
 - b) zajedničko upravljanje definisano u članu 53d Finansijske uredbe za Komponentu pomoći u tranziciji i jačanja institucija, posebno za regionalne i horizontalne programe, i za programe koji uključuju

međunarodne organizacije. Operacije se sprovode u skladu sa odredbama iz članova 53 tačka (c) i 53d Finansijske uredbe;

- c) podijeljeno upravljanje kako je utvrđeno u članu 53b Finansijske uredbe u okviru Komponente prekogranične saradnje, za prekogranične programe koji uključuju države članice Evropske unije. Operacije se sprovode u skladu sa odredbama iz članova 53 tačka (b), 53b i Glave II Drugog dijela Finansijske uredbe. Sljedeća posebna odredba se uzima u obzir pri sprovođenju prekograničnih programa sa državama članicama.

U slučaju kada jedna ili više država članica Evropske unije i Korisnik učestvuju u prekograničnom programu, a nijesu još uvijek spremni za sprovođenje cijelog programa pod podijeljenim upravljanjem, onaj dio programa koji se odnosi na državu(e) članicu(e) sprovodi se u skladu sa Glavom II (Komponenta prekogranične saradnje), Poglavlje III, Odjeljak 2 Uredbe za sprovođenje IPA programa (članovi 101 do 138), a onaj dio programa koji se odnosi na Korisnika sprovodi se u skladu sa Glavom II, Poglavljem III, Odjeljkom 3 Uredbe za sprovođenje IPA programa. (Na članove 139 do 146 Uredbe za sprovođenje IPA, osim člana 142, primjenjuju se odredbe iz člana 110 koje se odnose na Zajednički odbor za monitoring).

- (3) Ukoliko to zahtijeva odnosna Odluka o finansiranju, Komisija i Korisnik sklapaju Sporazum o finansiranju u skladu sa članom 8 Uredbe o sprovođenju IPA programa o višegodišnjim ili godišnjim programima. Sporazumi o finansiranju se mogu sklapati između Komisije i nekoliko država korisnica u okviru IPA programa, uključujući Korisnika za pomoć za programe koji se odnose na više država i horizontalne inicijative.
- (4) Ovaj Okvirni sporazum primjenjuje se na sve Sporazume o finansiranju sklopljene između Strana ugovornica radi finansijske pomoći u okviru programa IPA. Tamo gdje postoje, Sektorski sporazumi u vezi s odnosnom komponentom primjenjuju se na sve Sporazume o finansiranju sklopljene u okviru te komponente. Ukoliko Sporazum o finansiranju ne postoji, pravila sadržana u ovom Okvirnom sporazumu primjenjuju se zajedno sa Sektorskim sporazumima, ako ih bude.

ODJELJAK II UPRAVLJAČKE STRUKTURE I NADLEŽNI ORGANI

Član 6 Uspostavljanje i imenovanje struktura i nadležnih organa za decentralizovano upravljanje

- (1) Korisnik mora imenovati sljedeće strukture i nadležne organe u slučaju decentralizovanog upravljanja:

- a) Službenik nadležan za akreditaciju (CAO);
 - b) Nacionalni IPA koordinator (NIPAC);
 - c) Strateški koordinator za Komponentu regionalnog razvoja i Komponentu razvoja ljudskih resursa;
 - d) Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO)
 - e) Nacionalni fond (NF);
 - f) Operativne strukture po komponenti ili programu koje će se baviti upravljanjem i sprovođenjem pomoći na osnovu Uredbe za sprovođenje IPA programa;
 - g) Revizorski organ.
- (2) Posebni nadležni organi mogu se uspostaviti unutar opšteg okvira koji utvrđuju prethodno opisani nadležni organi i tijela unutar ili izvan operativnih struktura koje su na početku imenovane. Korisnik osigurava da krajnja odgovornost za funkcije operativnih struktura ostane na operativnoj strukturi koja je na početku imenovana. Takvo prestrukturiranje postaje formalno u pismenim sporazumima i podliježe akreditaciji od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje i prenosu upravljanja od strane Komisije.
- (3) Korisnik mora osigurati da se odgovarajuća podjela dužnosti primjenjuje na nadležne organe i tijela iz prethodnog stava 1. i 2. u skladu s članom 56. Finansijske uredbe. Dužnosti se dijele kada se različiti zadaci u vezi sa nekom transakcijom dodjeljuju različitom osoblju, čim se pomaže obezbjeđivanju da svaki zasebni zadatak bude pravilno obavljen.

Član 7 Uspostavljanje i imenovanje struktura i nadležnih organa za centralizovano ili zajedničko upravljanje

- (1) U slučaju centralizovanog ili zajedničkog upravljanja, Nacionalni IPA koordinator nastupa kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. Brine se za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika, i u pogledu opšteg procesa pristupanja i u pogledu pomoći EU u prepristupnom periodu u okviru programa IPA.
- (2) Nacionalni IPA koordinator odgovoran je i za koordinaciju učešća Korisnika u odnosnim prekograničnim programima, kako sa državama članicama tako i sa drugim državama korisnicama, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog bazena u okviru drugih instrumenata Zajednice. U vezi sa malo prije pomenutom odgovornošću, Nacionalni IPA koordinator može delegirati zadatke na koordinatora programa prekogranične saradnje.

- (3) U slučaju Komponente prekogranične saradnje, operativne strukture imenuje i uspostavlja Korisnik, u skladu sa članom 139 Uredbe za sprovođenje IPA programa.

Član 8 Funkcije i zajedničke odgovornosti struktura, nadležnih organa i tijela

- (1) Nadležnim organima i tijelima navedenim u prethodnom članu 6 dodjeljuju se funkcije i zajedničke odgovornosti navedene u **ANEKSU A** uz ovaj Okvirni sporazum.
- (2) Posebne dodjele funkcija i odgovornosti u vezi s pojedinom komponentom mogu se odrediti u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o finansiranju. Ne smiju biti u suprotnosti sa osnovnim pristupom odabranim za dodjelu funkcija i zajedničkih odgovornosti, kao što je prikazano u **ANEKSU A**.
- (3) Ukoliko je u okviru decentralizovanog upravljanja određenim osobama dodijeljena odgovornost za neku aktivnost u vezi sa upravljanjem, sprovođenjem i kontrolom programa, Korisnik je dužan da takvim osobama omogući izvršavanje dužnosti povezanih s tom odgovornošću, kao i u slučajevima u kojima nema hijerarhijske veze između njih i tijela koja učestvuju u toj aktivnosti. Korisnik je posebno dužan da tim osobama da ovlašćenje da, kroz formalne radne sporazume između njih i dotičnih tijela, mogu da uspostave:
- a) odgovarajući sistem razmjene informacija, uključujući ovlašćenje da se, po potrebi, zahtijevaju informacije i pravo pristupa dokumentima i osoblju na licu mjesta;
 - b) standarde koji treba da budu zadovoljeni;
 - c) postupke kojih se treba pridržavati.

ODJELJAK III AKREDITACIJA I PRENOŠENJE UPRAVLJAČKIH OVLAŠĆENJA U OKVIRU DECENTRALIZOVANOG UPRAVLJANJA

Član 9 Zajednički zahtjevi

Upravljanje koje se odnosi na komponentu, program ili mjeru može da bude prenjeto na Korisnika, ako i kada se ispune sljedeći zahtjevi:

- a) Korisnik ispunjava uslove iz člana 56 Finansijske uredbe, posebno u pogledu sistema upravljanja i kontrole. Sistemi upravljanja i kontrole uspostavljeni u Crnoj Gori obezbjeđuju djelotvornu i efikasnu kontrolu najmanje u područjima navedenim u Aneksu Uredbe o sprovođenju IPA programa i kako je navedeno pod brojem 1 c) u **ANEKSU A** uz ovaj Okvirni sporazum. Strane ugovornice se mogu dogovoriti oko dodatnih uslova u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o finansiranju.

- b) Službenik nadležan za akreditaciju dao je akreditaciju Nacionalnom službeniku za ovjeravanje
- i kao rukovodiocu nacionalnog fonda koji snosi ukupnu odgovornost za finansijsko upravljanje fondovima EU u Crnoj Gori i koji odgovara za zakonitost i ispravnost predmetnih transakcija;
 - i u pogledu sposobnosti Nacionalnog službenika za ovjeravanje da ispuni odgovornosti radi efikasnog funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole u okviru IPA programa.

Akreditacija Nacionalnog službenika za ovjeravanje obuhvata i Nacionalni fond, kao što je opisano u Aneksu A, 5.

- c) Nacionalni službenik za ovjeravanje je dao akreditaciju relevantnim operativnim strukturama.

Član 10 Postupak za akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda od strane Službenika nadležnog za akreditaciju

- (1) Akreditacija Nacionalnog službenika za ovjeravanje u skladu sa članom 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa zavisi od toga da li je on ispunio važećih zahtjeva iz člana 11 pomenute uredbe i kako je detaljnije određeno u Aneksu A, 4. Ovu akreditaciju prati revizorsko mišljenje koje sastavlja spoljni revizor funkcionalno nezavisan od svih učesnika u sistemu upravljanja i kontrole. Revizorsko mišljenje zasnivaće se na ispitivanjima sprovedenim u skladu sa međunarodno prihvaćenim revizorskim standardima.
- (2) Službenik nadležan za akreditaciju dužan je da obavijesti Komisiju o akreditaciji Nacionalnog službenika za ovjeravanje, najkasnije do momenta obavještenja o akreditaciji prve operativne strukture. Službenik nadležan za akreditaciju dužan je da osigura sve relevantne prateće podatke na zahtjev Komisije.
- (3) Službenik nadležan za akreditaciju dužan je da odmah obavijesti Komisiju o svim promjenama koje se odnose na nacionalnog službenika za ovjeravanje ili nacionalni fond. U slučaju da promjena utiče na Nacionalnog službenika za ovjeravanje ili Nacionalni fond u vezi s važećim zahtjevima iz člana 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa, Službenik nadležan za akreditaciju šalje Komisiji procjenu o posljedicama takve promjene na valjanost akreditacije. Ukoliko je takva promjena značajna, Službenik nadležan za akreditaciju dužan je takođe da obavijesti Komisiju o svojoj odluci koja se tiče akreditacije.

Član 11 Postupak akreditacije operativnih struktura od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje

- (1) Akreditacija operativne strukture podliježe ispunjavanju zahtjeva iz člana 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa. To uvjeravanje praćeno je revizorskim mišljenjem spoljnog revizora, koji je funkcionalno nezavistan od svih učesnika u

sistemu upravljanja i kontrole. Revizorsko mišljenje se temelji na ispitivanjima sprovedenim u skladu sa međunarodno prihvaćenim revizorskim standardima.

- (2) Nacionalni službenik za ovjeravanje dužan je da obavijesti Komisiju o akreditaciji operativnih struktura i da obezbijedi sve relevantne propratne podatke na zahtjev Komisije, uključujući opis sistema upravljanja i kontrole.

Član 12 Postupak prenošenja upravljačkih ovlašćenja od strane Komisije

- (1) Komisija prenosi ovlašćenje za upravljanje na Korisnika tek nakon imenovanja i uspostavljanja tijela i nadležnih organa iz prethodnog člana 6 i nakon što se ispune uslovi iz ovog člana.
- (2) Prije prenosa ovlašćenja upravljanja, Komisija pregleda akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje i operativnih struktura, kako je navedeno u prethodnim članovima 10 i 11, i provjerava postupke i strukture bilo kojeg od predmetnih tijela ili nadležnih organa u Crnoj Gori. Ovo može uključiti provjere na licu mjesta od strane službi Komisije ili neke revizorske kuće sa kojom je Komisija sklopila pod-ugovor.
- (3) Komisija, u svojoj odluci o prenosu ovlašćenja upravljanja, može odrediti dodatne uslove, u cilju obezbjeđenja ispunjavanja zahtjeva iz člana 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa. Ti dodatni uslovi moraju se ispuniti u okviru utvrđenog roka, koji određuje Komisija, kako bi prenos ovlašćenja upravljanja ostao na snazi.
- (4) Odlukom Komisije o prenosu ovlašćenja upravljanja utvrđuje se popis *ex ante* kontrola, ako ih bude, koje će Komisija sprovesti kod tendera za ugovore, objavljivanja poziva za podnošenje prijedloga kao i kod dodjela ugovora i bespovratnih sredstava. Ovaj popis može se razlikovati u zavisnosti od komponenti ili programa. *Ex ante* kontrole se primjenjuju, u zavisnosti od komponenti ili programa, sve dok Komisija ne dopusti decentralizovano upravljanje bez *ex ante* kontrola, kao što je navedeno u članu 16 ovog Sporazuma.

Član 13 Povlačenje ili suspendovanje akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda

- (1) Nakon prenosa ovlašćenja upravljanja od strane Komisije, Službenik nadležan za akreditaciju odgovoran je za praćenje trajnog ispunjenja svih zahtjeva da bi se ova akreditacija zadržala i dužan je da obavijesti Komisiju o svim značajnim promjenama u vezi sa njom.
- (2) Ukoliko bilo koji od važećih zahtjeva iz člana 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa nije, ili više nije, ispunjen, Službenik nadležan za akreditaciju dužan je da ili suspenduje ili povuče akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje i da odmah obavijesti Komisiju o svojoj odluci i razlozima za tu odluku. Službenik nadležan za akreditaciju naročito je dužan da se uvjeri da su ti zahtjevi ponovno

ispunjeni prije vraćanja akreditacije. Takvo uvjeravanje prati revizorsko mišljenje, kao što je navedeno u članu 10, stav 1 ovog Sporazuma.

- (3) U slučaju da Službenik nadležan za akreditaciju povuče ili suspenduje akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje, primjenjuju se sljedeće odredbe:
- Komisija prestaje da prenosi sredstva Korisniku za period kada akreditacija nije na snazi;
 - Tokom razdoblja u kojem akreditacija nije na snazi, svi računi u eurima ili računi u eurima za predmetne komponente biće blokirani, a isplate koje je Nacionalni fond izvršio sa tih blokiranih računa u eurima neće se smatrati prihvatljivim za finansiranje Zajednice;
 - Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge finansijske korekcije, Komisija može sprovesti finansijske korekcije, kako je navedeno u članu 30 ovog Sporazuma, protiv Korisnika u vezi sa prethodnim nepoštovanjem zahtjeva za prenos ovlašćenja upravljanja.

Član 14 Povlačenje ili suspendovanje akreditacije operativnih struktura

- (1) Nakon prenosa ovlašćenja upravljanja od strane Komisije, Nacionalni službenik za ovjeravanje je odgovoran za praćenje trajnog ispunjenja svih zahtjeva da bi se ova akreditacija zadržala i dužan je da obavijesti Komisiju i Službenika nadležnog za akreditaciju o svim značajnim promjenama u vezi s njom.
- (2) Ukoliko bilo koji od zahtjeva iz člana 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa nije, ili više nije, ispunjen, Nacionalni službenik za ovjeravanje je dužan ili da suspenduje ili da povuče akreditaciju predmetne operativne strukture, i da odmah obavijesti Komisiju i Službenika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci i razlozima za takvu odluku. Nacionalni službenik za ovjeravanje je dužan da se uvjeri da su ti zahtjevi ponovo ispunjeni prije vraćanja predmetne akreditacije. Ovo uvjeravanje prati revizorsko mišljenje, kao što je navedeno u članu 11, stav 1 ovog Sporazuma.
- (3) U slučaju da Nacionalni službenik za ovjeravanje povuče ili suspenduje akreditaciju operativne strukture, primjenjuju se sljedeće odredbe:
- Komisija prestaje da prenosi Korisniku sredstva programe ili operacije koje sprovodi dotična operativna struktura za period dok je akreditacija suspendovana ili povučena;
 - Ne dovodeći u pitanje bilo koju drugu finansijsku korekciju, Komisija može sprovesti finansijske korekcije, kao što je utvrđeno u članu 30 ovog Sporazuma, protiv Korisnika u vezi sa prethodnim nepoštovanjem zahtjeva i uslova za prenos ovlašćenja upravljanja;

- Nove pravne obaveze preuzete od strane predmetne operativne strukture ne smatraju se prihvatljivim za vrijeme trajanja perioda u kojem akreditacija nije na snazi;
- Nacionalni službenik za ovjeravanje je odgovoran za preduzimanje odgovarajućih zaštitnih mjera u vezi sa izvršenim isplatama ili potpisanim ugovorima predmetne operativne strukture.

Član 15 Povlačenje ili suspendovanje prenosa upravljačkih ovlaštenja

- (1) Komisija nadgleda usaglašenost sa zahtjevima iz člana 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa.
- (2) Nezavisno od odluke Službenika nadležnog za akreditaciju da zadrži, suspenduje ili povuče akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje ili odluke Nacionalnog službenika za ovjeravanje da zadrži, suspenduje ili povuče akreditaciju operativne strukture, Komisija može da povuče ili suspenduje prenos ovlaštenja upravljanja u bilo kojem trenutku, posebno u slučaju kada neki od zahtjeva pomenutih u članu 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa nijesu, ili više nijesu, ispunjeni.
- (3) U slučaju da Komisija povuče ili oduzme prenos prava upravljanja, primjenjuju se sljedeće odredbe:
 - Komisija prestaje da prenosi sredstava Korisniku;
 - Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge finansijske korekcije, Komisija može sprovesti finansijske korekcije, kao što je navedeno u članu 30 ovog Sporazuma, protiv Korisnika u vezi sa prethodnim nepoštovanjem zahtjeva za prenos ovlaštenja upravljanja.

Komisija može da definiše ostale posljedice takvog suspendovanja ili povlačenja u posebnoj Odluci Komisije.

- (4) Odlukom Komisije mogu se utvrditi odredbe koje se tiču suspendovanja ili povlačenja prenosa prava upravljanja u vezi sa pojedinim tijelima ili nadležnim organima.

Član 16 Decentralizacija bez *ex-ante* kontrole Komisije

- (1) Decentralizacija bez *ex-ante* kontrole Komisije je cilj sprovođenja svih komponenti IPA programa gdje se pomoć sprovodi na decentralizovanoj osnovi, u skladu sa članom 5 ovog Sporazuma. Vrijeme postizanja ovog cilja može se razlikovati u zavisnosti od predmetne komponente IPA programa.
- (2) Prije odustajanja od *ex-ante* kontrola, navedenih u Odluci Komisije o prenosu upravljanja, Komisija je dužna da se uvjeri u djelotvorno funkcionisanje predmetnog sistema upravljanja i kontrole, u skladu sa relevantnim pravilima

Zajednice i nacionalnim pravilima. Komisija posebno nadgleda sprovođenje, od strane Korisnika, plana sadržanog u Sporazumu o finansiranju, koji se može odnositi na postupno odricanje od različitih vrsta *ex-ante* kontrola. Komisija će propisno razmotriti rezultate koje Korisnik postiže u ovom kontekstu, posebno u pružanju pomoći i procesu pregovaranja.

Član 17 Izjava o jemstvu Nacionalnog službenika za ovjeravanje

- (1) Nacionalni službenik za ovjeravanje daje godišnju izjavu o upravljanju koja obuhvata
 - njegovu ukupnu odgovornost, u funkciji direktora Nacionalnog fonda, za finansijsko upravljanje fondovima EU u Crnoj Gori i za zakonitost i ispravnost predmetnih transakcija;
 - njegovu odgovornost za djelotvorno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole na osnovu IPA programa.

Ova izjava o upravljanju će biti u formi Izjave o jemstvu koju treba dostaviti Komisiji do 28. februara svake godine uz kopiju Službeniku nadležnom za akreditaciju.

- (2) Izjava o jemstvu se temelji na stvarnom nadzoru sistema upravljanja i kontrole koji sprovodi Nacionalni službenik za ovjeravanje tokom finansijske godine.
- (3) Izjava o jemstvu se sastavlja prema priloženom primjeru u **ANEKSU B** uz ovaj Okvirni sporazum.
- (4) Ukoliko potvrde koje se odnose na djelotvorno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole i zakonitost i ispravnost predmetnih transakcija koje treba dati kroz Izjavu o jemstvu ne mogu da se dobiju, Nacionalni službenik za ovjeravanje je dužan da obavijesti Komisiju, uz kopiju Službeniku nadležnom za akreditaciju, o razlozima i mogućim posljedicama kao i o mjerama preduzetim za ispravku situacije i zaštitu interesa Zajednice.

Član 18 Utvrđivanje izvještaja i mišljenja organa nadležnog za reviziju i shodno postupanje Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Komisije

- (1) U zavisnosti od detaljnih funkcija i odgovornosti revizorskog organa definisanih u **ANEKSU A** uz ovaj Okvirni sporazum, revizorski organ će utvrditi naročito sljedeće izvještaje i mišljenja:
 - a) Godišnji izvještaj o revizorskim aktivnostima prema modelu iz **ANEKSA C** uz ovaj Okvirni sporazum;

- b) Godišnje mišljenje revizora o sistemu upravljanja i kontrole prema modelu iz **ANEKSA D** uz ovaj Okvirni sporazum;
 - c) Godišnje mišljenje revizora o završnom izvještaju o troškovima za zatvaranje programa ili djelova programa prema modelu iz **ANEKSA E** uz ovaj Okvirni sporazum.
- (2) Poslije prijema godišnjeg izvještaja o revizorskim aktivnostima i godišnjeg mišljenja revizora iz stava 1, Nacionalni službenik za ovjeravanje:
- a) odlučuje da li su potrebna bilo koja poboljšanja u sistemima upravljanja i kontrole, evidentira odluke u tom smislu i obezbjeđuje blagovremeno sprovođenje tih poboljšanja;
 - b) vrši neophodna usklađivanja u zahtjevima za plaćanja koja se šalju Komisiji.
- (3) Komisija može da odluči bilo da sama preduzme radnje praćenja kao odgovor na izvještaje i mišljenja, na primjer iniciranjem finansijskog korektivnog postupka, ili da zahtijeva da Korisnik pokrene postupak, obavještavajući nacionalnog službenika za ovjeravanje i službenika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci.

ODJELJAK IV OPŠTA PRAVILA FINANSIJSKE POMOĆI ZAJEDNICE

Član 19 Podobnost troškova

- (1) U slučaju decentralizovanog upravljanja, uprkos akreditaciji od strane Službenika nadležnog za akreditaciju i Nacionalnog službenika za ovjeravanje, potpisani ugovori i dodaci, nastali troškovi i izvršena plaćanja od strane nacionalnih vlasti neće biti podobni za finansiranje u okviru IPA programa prije nego što Komisija prenese upravljanje na date strukture i organe. Krajnji datum za podobnost troškova utvrđuje se u Sporazumima o finansiranju, po potrebi.
- (2) Odstupanjem od stava 1,
- a) tehnička pomoć dobijena kao podrška za uspostavljanje sistema upravljanja i kontrole može da bude prihvatljiva prije početnog prenosa ovlašćenja za upravljanje, za troškove koji nastanu posle 1. januara 2007. godine;
 - b) troškovi koji nastanu poslije upućivanja poziva za podnošenje prijedloga ili poziva za podnošenje ponuda mogu takođe da budu prihvatljivi ukoliko poziv bude upućen prije početnog prenosa ovlašćenja za upravljanje, ukoliko se to prvo prenošenje ovlašćenja za upravljanje izvrši u okviru rokova koji su definisani u rezervnoj klauzuli koja treba da se unese za date operacije odnosno pozive i ukoliko se dobije prethodna saglasnost Komisije za data

dokumenta. Pozivi za podnošenje prijedloga ili ponuda mogu da budu poništeni ili modificovani u zavisnosti od odluke o prenošenju ovlašćenja upravljanja.

- (3) Troškovi koji se finansiraju u okviru programa IPA nijesu predmet nijednog drugog finansiranja iz budžeta Zajednice.
- (4) Osim stavova od 1 do 3 ovog člana, detaljnija pravila o podobnosti troškova mogu da budu definisana i Sporazumima o finansiranju ili Sektorskim sporazumima.

Član 20 Vlasništvo nad kamatom

Kamata zarađena na bilo kojem od računa u eurima koji se odnose na pojedine komponente ostaje u vlasništvu Korisnika. Kamata nastala finansiranjem programa od strane Zajednice knjiži se isključivo na taj program, a smatra se kao sredstvo za Korisnika u obliku nacionalnog javnog doprinosa i prikazuje se Komisiji u trenutku završnog zatvaranja programa.

Član 21 Tok revizije

Nacionalni službenik za ovjeravanje brine se da sve relevantne informacije budu dostupne kako bi se u svakom trenutku osigurao dovoljno dobar tok revizije. Te informacije uključuju dokumentovane dokaze o odobrenju zahtjeva za plaćanje, knjiženju i plaćanju takvih zahtjeva, te o obradi avansa, garancija i dugova.

Član 22 Intenzitet pomoći i stopa doprinosa Zajednice

- (1) Doprimos Zajednice obračunava se u odnosu na prihvatljive troškove, kao što je određeno u II dijelu Uredbe o sprovođenju IPA za svaku komponentu programa IPA.
- (2) Odlukama o finansiranju kojima se usvajaju godišnji ili višegodišnji programi za svaku komponentu programa IPA određuje se najviši indikativni iznos doprinosa Zajednice i shodno tome najviša stopa za svaku liniju prioriteta.

ODJELJAK V OPŠTA PRAVILA ZA SPROVOĐENJE

Član 23 Pravila o nabavci

- (1) Pomoć u okviru svih komponenti IPA vodi se u skladu sa pravilima za spoljnu pomoć koja su sadržana u Finansijskoj uredbi. To se ne odnosi na pomoć koja se sprovodi na osnovu prelaznih aranžmana člana 99 Uredbe o sprovođenju programa IPA u onom dijelu programa koji se ostvaruje na teritoriji država članica, osim ako država članica učesnica nije odlučila drukčije.
- (2) Rezultati postupaka nadmetanja objavljuju se u skladu sa pravilima iz prethodnog stava 1 i na način koji je detaljnije naveden u članu 24, stav 3 ovog Sporazuma.

- (3) Pravila za učestvovanje i porijeklo navedena u članu 19 Okvirne uredbe o programu IPA primjenjuju se na sve postupke dodjele ugovora u okviru programa IPA.
- (4) Svi ugovori o pružanju usluga, nabavci roba i ustupanju radova dodjeljuju se i sprovode se u skladu sa postupcima i standardnom dokumentacijom koju navodi i objavljuje Komisija za sprovođenje spoljnih operacija, a koja je na snazi u trenutku pokretanja predmetnog postupka, osima ako nije drukčije utvrđeno u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o finansiranju.

Član 24 Promovisanje i vidljivost

- (1) U slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja, informacije o programima i operacijama obezbjeđuje Komisija uz pomoć nacionalnog IPA koordinatora, po potrebi. U slučaju decentralizovanog upravljanja i u svim slučajevima za programe ili djelove programa unutar komponente prekogranične saradnje koji se ne sprovode kroz podijeljeno upravljanje, Korisnik, posebno nacionalni IPA koordinator, obezbjeđuje informacije o programima i operacijama i njihovo promovisanje. U slučaju podijeljenog upravljanja, države članice i Korisnik obezbjeđuju informacije o programima i operacijama i njihovo promovisanje. Informacije se usmjeravaju na građane i korisnike, sa ciljem naglašavanja uloge Zajednice i obezbjeđivanja transparentnosti.
- (2) U slučaju decentralizovanog upravljanja, operativne strukture su odgovorne za organizovanje objavljivanja popisa krajnjih korisnika, naziva operacija i iznosa finansiranja iz sredstava Zajednice alociranih na operacije dodjelom bespovratnih sredstava na sljedeći način:
 - a) Promovisanje se obavlja prema standardnoj prezentaciji, na za to određenom i lako dostupnom mjestu na internet stranicama Korisnika. Ukoliko takva promocija putem interneta nije moguća, informacije se objavljuju bilo kojim drugim odgovarajućim sredstvom, uključujući nacionalni službeni list.
 - b) Promovisanje se vrši tokom prvih šest mjeseci u godini nakon zatvaranja budžetske godine prema kojoj su sredstva dodijeljena Korisniku.
 - c) Korisnik je dužan da Komisiji dostavi adresu mjesta promovisanja. Ukoliko se informacije objavljuju na neki drugi način, Korisnik je dužan da Komisiji dostavi potpune podatke o korišćenim sredstvima.
 - d) Operativne strukture dužne su da osiguraju da krajnji korisnik bude informisan o tome da prihvatanje sredstava ujedno predstavlja i prihvatanje njihovog uključivanja na ovaj objavljeni popis korisnika. Svi lični podaci sadržani u ovom popisu svakako se obrađuju u skladu sa zahtjevima Uredbe (EZ) br. 45/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. decembra 2000. godine o zaštiti osoba pri obradi ličnih podataka u ustanovama i tijelima Zajednice i o slobodnom protoku takvih podataka (⁴⁶), i uz popisno poštovanje zahtjeva sigurnosti.

⁴⁶ Sl. list L 8, od 12. januara 2001, str. 1

- (3) U slučaju decentralizovanog upravljanja, nadležna tijela pripremaju obavještenje o dodjeli ugovora, nakon potpisivanja ugovora, i šalju ga Komisiji radi objavljivanja. Obavještenje o dodjeli ugovora može objaviti i Korisnik u odgovarajućim nacionalnim publikacijama.
- (4) Komisija i nadležne nacionalne, regionalne ili lokalne vlasti Korisnika ugovaraju usklađen niz aktivnosti radi dostupnosti i promovisanja u Crnoj Gori informacija o pomoći u okviru programa IPA. Postupci za sprovođenje tih aktivnosti navode se u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o finansiranju.
- (5) Sprovođenje aktivnosti iz stava 4 je odgovornost krajnjih korisnika, a može se finansirati iz iznosa opredijeljenog za date programe ili operacije.

Član 25 Odobravanje olakšica za realizaciju programa i izvršenje ugovora

- (1) U cilju osiguranja djelotvorne realizacije programa u okviru programa IPA, Korisnik je dužan da preduzme sve potrebne mjere kako bi osigurao:
 - a) da u slučaju tenderskih postupaka radi pružanja usluga, nabavke roba ili ustupanja radova fizička ili pravna lica kvalifikovana za učešće u postupcima nadmetanja u skladu sa članom 23 ovog Sporazuma imaju pravo na privremeni smještaj i boravak tamo gdje to značaj ugovora opravdava. To se pravo stiče tek nakon što je objavljen poziv na dostavljanje ponuda, a uživa ga tehničko osoblje potrebno za sprovođenje istraživanja i drugih mjera koje prethode izradi ponuda. To pravo prestaje mjesec dana nakon odluke o dodjeli ugovora;
 - b) da se osoblju koje učestvuje u aktivnostima koje finansira Zajednica i članovima njihovih najužih porodica ne mogu odobriti manje povoljne pogodnosti, povlastice i izuzeća od onih koji se obično odobravaju ostalom međunarodnom osoblju zaposlenom u Crnoj Gori, na osnovu bilo kojeg drugog bilateralnog ili multilateralnog sporazuma ili aranžmana za pomoć i tehničku suradnju;
 - c) da se osoblju koje učestvuje u aktivnostima koje finansira Zajednica i članovima njihovih najužih porodica dopusti ulazak u Crnu Goru, njihovo nastanjivanje u Crnoj Gori, rad i odlazak iz Crne Gore, kako to priroda predmetnog ugovora opravdava;
 - d) izdavanje svih dozvola potrebnih za uvoz roba, prije svega profesionalne opreme, potrebnih za izvođenje predmetnog ugovora, u skladu sa postojećim zakonima, pravilima i propisima Korisnika;
 - e) da će uvoz koji se obavlja u okviru instrumenta IPA biti oslobođen carina, uvoznih dažbina i drugih fiskalnih troškova;
 - f) izdavanje svih dozvola potrebnih za ponovni izvoz gore pomenutih roba, nakon što predmetni ugovor bude u potpunosti izvršen;
 - g) izdavanje odobrenja za uvoz ili kupovinu deviza potrebnih za sprovođenje predmetnog ugovora i primjena nacionalnih propisa o deviznoj kontroli na nediskriminatorni način prema izvođačima, bez obzira na njihovu

nacionalnost ili sjedište poslovanja;

- h) izdavanje svih dozvola potrebnih za iznošenje iz zemlje sredstava primljenih u vezi sa aktivnošću koja se finansira u okviru programa IPA, u skladu sa propisima o deviznoj kontroli u Crnoj Gori.
- (2) Korisnik je dužan da osigura punu saradnju svih relevantnih tijela. On obeubjeđuje i pristup preduzećima u državnom vlasništvu i ostalim državnim institucijama, koje učestvuju ili su neophodne u realizaciji programa ili izvršenju ugovora.

Član 26 Pravila o porezima, carinskim dažbinama i drugim fiskalnim troškovima

- (1) Osim u slučaju kada je drugačije određeno u Sektorskom sporazumu ili Sporazumu o financiranju, porezi, carinske i uvozne dažbine ili drugi troškovi s jednakim dejstvom ne finansiraju se iz sredstava programa IPA.
- (2) Primjenjuju se sljedeće detaljne odredbe:
- a) Carinske dažbine, uvozne dažbine, porezi ili fiskalni troškovi s jednakim dejstvom u slučaju uvoza robe na osnovu ugovora koji se finansira sredstvima Zajednice ne finansiraju se iz sredstava programa IPA. Uvezena roba o kojoj je riječ propušta se od mjesta ulaska u Crnu Goru da bi bila isporučena izvođaču, shodno odredbama predmetnog ugovora, i da bi se mogla odmah koristiti za potrebe redovnog izvršavanja ugovora, zanemarujući pri tom bilo kakva odlaganja ili sporove oko naplate pomenutih dažbina, poreza ili troškova;
 - b) Ugovori o pružanju usluga, nabavci roba ili izvođenju radova koje realizuju izvođači registrovani u Crnoj Gori ili strani izvođači, a koji se finansiraju iz sredstava Zajednice, u Crnoj Gori ne podliježu plaćanju poreza na dodatu vrijednost, taksi za ovjeru ili upis dokumentacije, odnosno fiskalnih opterećenja sa jednakim dejstvom, bilo da takva opterećenja već postoje ili će se tek uvesti. Izvođači iz EZ oslobođeni su plaćanja poreza na dodatu vrijednost (PDV) za pružene usluge, isporučenu robu i/ili radove koje su izvršili na osnovu ugovora sa EZ uz pravo izvođača na prebijanje ili oduzimanje ulaznog PDV plaćenog u vezi sa pruženim uslugama, isporučenom robom i/ili izvršenim radovima od ukupnog PDV koji su oni naplatili za bilo koju od svojih drugih transakcija. Ukoliko izvođači iz EZ nijesu u mogućnosti da iskoriste ovu mogućnost, imaju pravo na povraćaj PDV, plaćenog u Crnoj Gori, neposredno od poreskih organa po podnošenju pismenog zahtjeva uz priloženu potrebnu dokumentaciju koja je neophodna po nacionalnom/lokalnom zakonu za povraćaj i uz ovjereni primjerak predmetnog ugovora s EZ.

U smislu ovog Okvirnog sporazuma, termin „izvođač iz EZ“ tumači se kao fizičko ili pravno lice, koje pruža usluge i/ili isporučuje robu i/ili izvodi radove i/ili realizuje donaciju na osnovu ugovora sa EZ. Termin „izvođač iz

EZ“ obuhvata i savjetnike angažovane za pretpristupni period, koji se još nazivaju i rezidentni savjetnici za programe “bratimljenja” (“twinning”), kao i stručnjake uključene u “twinning” sporazume ili ugovore. Termin "ugovor sa EZ" podrazumijeva svaki pravno obavezujući dokument putem kojeg se neka aktivnost finansira u okviru IPA programa, a kojeg potpisuje EZ ili Korisnik.

Za ove izvođače važe proceduralne povlastice koje su najmanje jednake onima koje se primjenjuju na izvođače po osnovu bilo kojeg drugog bilateralnog ili multilateralnog sporazuma ili aranžmana o pomoći i tehničkoj saradnji.

- c) Dobit i/ili prihodi koji nastanu iz ugovora sa EZ, oporezuju se u Crnoj Gori u skladu sa nacionalnim/lokalnim poreskim sistemom. Međutim, fizička i pravna lica, uključujući osoblje privremeno nastanjeno izvan svoje zemlje, iz država članica Evropske unije ili drugih država prihvatljivih u okviru IPA, koja izvršavaju ugovore koji se finansiraju sredstvima Zajednice, oslobođena su tih poreza u Crnoj Gori.
- d) Lične stvari i kućni predmeti koji se uvoze za ličnu upotrebu fizičkih lica (i članova njihove najuže porodice), osim lokalno zaposlenih, koji obavljaju poslove definisane u ugovorima o tehničkoj saradnji, oslobođene su plaćanja carinskih dažbina, uvoznih dažbina, poreza i drugih fiskalnih troškova s jednakim dejstvom, s tim da navedene lične stvari i kućni predmeti budu ili ponovno izvezeni ili otuđeni u državi, u skladu s propisima koji su na snazi u Crnoj Gori nakon prestanka ugovora.

Član 27 Nadzor, kontrola i revizija Komisije i Evropskog revizorskog suda

- (1) Svi Sporazumi o finansiranju kao i iz njih proizašli programi i ugovori podliježu nadzoru i finansijskoj kontroli od strane Komisije, uključujući Evropsku kancelariju protiv pronevjere (European Anti-Fraud Office, OLAF) i revizije Evropskog revizorskog suda. To uključuje pravo Delegacije Komisije u Crnoj Gori da preduzme mjere *ex-ante* kontrole nad tenderskim i ugovornim postupcima koje sprovode predmetne operativne strukture, sve dok se od *ex-ante* kontrole ne odustane u skladu sa članom 16 ovog Sporazuma. Propisno ovlašćeni zastupnici ili predstavnici Komisije i OLAF-a imaju pravo da izvrše sve tehničke i finansijske provjere koje Komisija i OLAF smatraju neophodnim da bi pratili sprovođenje programa uključujući obilaske lokacija i prostorija u kojima se sprovode aktivnosti finansirane iz sredstava Zajednice. Komisija o takvim misijama unaprijed izvještava nadležna nacionalna tijela.
- (2) Korisnik je dužan da dostavi sve informacije i dokumente koji se od njega zatraže, uključujući sve kompjuterizovane podatke i da preduzme sve odgovarajuće mjere kako bi olakšao rad osobama koje su zadužene za obavljanje revizije ili inspekcije.

- (3) Korisnik je dužan da vodi odgovarajuću evidenciju i račune pomoću kojih usluge, roba, radovi i donacije koje se finansiraju na osnovu predmetnog Sporazuma o finansiranju mogu da se identifikuju u skladu sa sigurnim računovodstvenim postupcima. Korisnik je takođe dužan da osigura da zastupnici ili predstavnici Komisije, uključujući OLAF, imaju pravo pregleda ukupne relevantne dokumentacije i računa koji se odnose na stavke koje se finansiraju na osnovu predmetnog Sporazuma o finansiranju i da pomogne Evropskom revizorskom sudu da izvrši revizije vezane za korišćenje sredstava Zajednice.
- (4) Da bi obezbijedila efikasnu zaštitu finansijskih interesa Zajednice, Komisija, uključujući OLAF, može takođe izvršiti provjere i preglede na osnovu dobijene dokumentacije i na licu mjesta u skladu sa proceduralnim odredbama Uredbe Savjeta (EZ, Euratom) br. 2185/1996 od 11. novembra 1996⁽⁴⁷⁾. Ove provjere i pregledi biće pripremljeni i izvedeni u bliskoj saradnji sa nadležnim organima koje odredi Korisnik i koji će na vrijeme biti obaviješteni o predmetu, svrsi i pravnoj utemeljenosti ovih provjera i pregleda, kako bi mogli da obezbijede svu potrebnu pomoć. Korisnik će odrediti službu koja će pružati pomoć na zahtjev OLAF-a u izvođenju istraga u skladu sa Uredbom Savjeta (EZ, Euratom) br. 2185/1996. Ukoliko Korisnik želi, provjere i pregledi na licu mjesta mogu da se vrše zajedno sa njima. Tamo gdje se učesnici u djelatnostima koje finansira Zajednica protive provjerama i pregledima na licu mjesta, Korisnik će, postupajući u skladu sa nacionalnim pravilima, pružiti Komisiji/inspektorima OLAF-a pomoć koja im je neophodna kako bi im se omogućilo da izvrše svoju dužnost u vršenju provjera ili pregleda na licu mjesta.

Komisija/OLAF će obavijestiti Korisnika što je prije moguće o svim činjenicama ili sumnjama koje se odnose na nepravilnost koju su zapazili tokom obavljanja provjera ili pregleda na licu mjesta. U svakom slučaju, Komisija/OLAF će morati da obavijeste gore pomenuti organ o rezultatima takvih provjera i pregleda.

- (5) Prethodno opisane kontrole i revizije primjenjuju se na sve izvođače i podizvođače koji su primili finansijska sredstva Zajednice, uključujući sve prateće informacije koje se mogu naći u dokumentima Nacionalnog fonda Korisnika koji se tiču nacionalnog doprinosa.
- (6) Ne dovodeći u pitanje odgovornosti Komisije i Evropskog revizorskog suda, račune i aktivnosti Nacionalnog fonda i, gdje je primjenjivo, operativnih struktura može, po nahođenju Komisije, da provjerava sama Komisija ili strani revizor kojeg je Komisija imenovala.

Član 28 Sprječavanje nepravilnosti i prevare, mjere protiv korupcije

- (1) Korisnik je dužan da osigura sprovođenje istrage i djelotvorno postupanje u slučajevima kada postoji sumnja u prevaru i nepravilnosti i da osigura

⁴⁷ Sl. list L 292, od 15. novembra 1996, str. 2

⁷ Sl. list L 371, od 27. decembra 2006, str. 4

funkcionisanje mehanizma kontrole i izvještavanja koji je isti kao onaj predviđen u Uredbi Komisije (EZ) br. 1828/2006 od 8. decembra 2006.⁽⁷⁾., Komisija mora bez oklijevanja biti obaviještena u slučaju da postoji sumnja u prevaru ili nepravilnost.

- (2) Takođe, Korisnik će preduzeti sve odgovarajuće mjere da spriječi i da se suprotstavi bilo kojoj aktivnoj ili pasivnoj korupciji u bilo kojoj fazi postupka nabavke ili dodjeljivanja bespovratnih sredstava, kao i tokom sprovođenja odgovarajućih ugovora.
- (3) Korisnik će, uključujući osoblje odgovorno za sprovođenje djelatnosti koje finansira Zajednica, preduzeti sve mjere predostrožnosti koje su neophodne kako bi se izbjegao rizik sukoba interesa i odmah će obavijestiti Komisiju o bilo kakvom sukobu interesa ili situaciji koji bi mogla da prouzrokuje takav sukob.
- (4) Primjenjivaće se sljedeće definicije:
 - a) *Nepravilnost* označava bilo koje kršenje odredbe primjenjivih propisa i ugovora koje proizlazi iz radnje ili propusta privrednog subjekta, a koje ima, ili može imati, dejstvo na opšti budžet Evropske unije kroz neopravdanu troškovnu stavku.
 - b) *Prevara* označava bilo koju namjernu radnju ili propust koji se odnosi na: korišćenje ili dostavljanje lažnih, netačnih ili nepotpunih izvještaja ili dokumenata, koje kao svoje dejstvo ima protivpravno prisvajanje ili zadržavanje sredstava iz opšteg budžeta Evropskih zajednica ili budžeta kojima upravljaju Evropske zajednice ili neko drugi u njihovo ime; prikrivanje informacija čime se krši određena obaveza sa istim dejstvom; nenamjensko korišćenje tih sredstava.
 - c) *Aktivna korupcija* se definiše kao namjerna radnja kojom se službenom licu, za njega ili za treće lice, obećava ili daje, neposredno ili putem posrednika, materijalnu korist bilo koje vrste kako bi djelovao ili se uzdržao od djelovanja u skladu sa svojom dužnošću, ili obavljao svoje funkcije suprotno svojim službenim dužnostima na način koji šteti, ili će vjerovatno štetiti, finansijskim interesima Evropskih zajednica.
 - d) *Pasivna korupcija* se definiše kao namjerna radnja službenog lica koje neposredno ili putem posrednika, traži ili prima bilo kakvu vrstu materijalne koristi, za sebe ili za treće lice, ili prihvata obećanje takve prednosti, kako bi djelovalo ili se uzdržalo od djelovanja u skladu sa svojom dužnošću, ili obavljalo svoju funkciju suprotno svojim službenim dužnostima na način koji šteti, ili će vjerovatno štetiti, finansijskim interesima Evropskih zajednica.

Član 29 Nadoknada novčanih sredstava u slučaju nepravilnosti ili prevare

- (1) Svaki dokazani slučaj nepravilnosti ili prevare koji bude otkriven u bilo kojem trenutku tokom ostvarivanja pomoći u okviru IPA programa ili kao rezultat revizije, dovešće do nadoknade novčanih sredstava Komisiji od strane Korisnika.
- (2) Nacionalni službenik za ovjeravanje dužan je da vrati doprinos Zajednice isplaćen Korisniku od onih koji su počinili nepravilnost, prevaru ili korupciju ili imali koristi od nje, u skladu sa nacionalnim postupcima povraćaja. Činjenica da Nacionalni službenik za ovjeravanje nije uspio da povрати sva sredstva ili dio sredstava ne sprječava Komisiju da ta sredstva nadoknadi od Korisnika.

Član 30 Finansijske korekcije

- (1) U slučaju decentralizovanog upravljanja, da bi se obezbijedilo da se novčana sredstva koriste u skladu sa primjenjivim pravilima, Komisija primjenjuje postupak saldiranja računa ili mehanizme finansijske korekcije u skladu sa članom 53b(4) i 53c(2) Finansijske uredbe i u skladu sa detaljnim objašnjenjem u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o finansiranju.
- (2) Do finansijske korekcije može doći usljed:
 - utvrđivanja određene nepravilnosti, uključujući prevaru;
 - utvrđivanja slabosti ili nedostatka u sistemima upravljanja i kontrole Korisnika.
- (3) Ako Komisija ustanovi da su troškovi u okviru programa obuhvaćenih mehanizmima IPA nastali kršenjem primjenjivih pravila, ona odlučuje koji iznosi treba da budu izuzeti iz finansiranja iz sredstava Zajednice.
- (4) Obračun i utvrđivanje takvih korekcija, kao i predmetnih nadoknada, vrši Komisija, u skladu sa kriterijumima i postupcima iz članova 32, 33 i 34 ovog Sporazuma. Osim ovog Okvirnog sporazuma, primjenjuju se i odredbe o finansijskim korekcijama koje su definisane u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o finansiranju.

Član 31 Finansijska usklađivanja

U slučaju decentralizovanog upravljanja, Nacionalni službenik za ovjeravanje, koji u prvoj instanci snosi odgovornost za istraživanje nepravilnosti, sprovodi finansijska usklađivanja u slučajevima gdje su otkrivene nepravilnosti ili propusti u operacijama ili operativnim programima, otkazivanjem cjelokupnog ili dijela doprinosa Zajednice predmetnim aktivnostima ili operativnim programima. Nacionalni službenik za ovjeravanje uzima u obzir vrstu i težinu nepravilnosti i finansijski gubitak za doprinos Zajednice.

Član 32 Kriterijumi za vršenje finansijskih korekcija

- (1) Komisija može da izvrši finansijske korekcije, poništavanjem cjelokupnog ili dijela doprinosa Zajednice koji se odnosi na program, u situacijama iz člana 30(2) ovog Sporazuma.
- (2) U slučaju utvrđivanja pojedinačnih nepravilnosti, Komisija uzima u obzir sistemsku prirodu nepravilnosti prilikom odlučivanja o tome da li treba primijeniti paušalne ispravke, precizne ispravke ili ispravke zasnovane na ekstrapolaciji nalaza. Za Komponentu ruralnog razvoja, kriterijumi za finansijske ispravke navedeni su u Sporazumu o finansiranju ili Sektorskim sporazumima.
- (3) Prilikom odlučivanja o iznosu ispravke, Komisija uzima u obzir vrstu i težinu nepravilnosti i/ili stepen i finansijske implikacije slabosti ili nedostataka utvrđenih u sistemu upravljanja i kontrole u odnosnom programu.

Član 33 Postupak za finansijske korekcije

- (1) Prije donošenja odluke o finansijskoj korekciji, Komisija obavještava Nacionalnog službenika za ovjeravanje o svojim privremenim zaključcima i zahtijeva njegove komentare u roku od dva mjeseca.

U slučaju da Komisija predloži finansijsku korekciju na osnovu ekstrapolacije ili paušalne stope, Korisniku se daje mogućnost da utvrdi stvarni stepen nepravilnosti provjerom predmetne dokumentacije. U dogovoru sa Komisijom, Korisnik može ograničiti obim ove provjere na odgovarajuću mjeru ili uzorak predmetne dokumentacije. Osim u propisno opravdanim slučajevima, vrijeme dopušteno za ovu provjeru ne smije biti duže od dva mjeseca nakon dvomjesečnog razdoblja iz prvog pod-stava.

- (2) Komisija je dužna da razmotri sve dokaze koje Korisnik dostavi u okviru vremenskih rokova, pomenutih u stavu 1.
- (3) Komisija će nastojati da donese odluku o finansijskoj korekciji u roku do šest mjeseci nakon otvaranja postupka iz stava 1.

Član 34 Povraćaj sredstava

- (1) Svaki povraćaj sredstava u opšti budžet Evropske unije izvršava se prije datuma dospjeća navedenog u nalogu za povraćaj sredstava, sastavljenom u skladu s članom 72 Finansijske uredbe. Datum dospjeća je zadnji dan drugog mjeseca nakon izdavanja naloga.
- (2) Svako kašnjenje povraćaja sredstava uzrokuje nastanak kamate zbog kašnjenja s plaćanjem, počev od datuma dospjeća i zaključno na datum stvarnog plaćanja. Stopa takve kamate je jedan i po procentualnih poena iznad stope koju primjenjuje Evropska centralna banka u svojim glavnim poslovima refinansiranja, na prvi radni dan u mjesecu u kojem pada datum dospjeća.

Član 35 Ponovno korišćenje doprinosa Zajednice

- (1) Sredstva iz doprinosa Zajednice koja su otkazana poslije finansijskih korekcija, u skladu sa članom 30, uplaćuju se u budžet Zajednice, uključujući i kamatu na njih.
- (2) Doprinos koji je otkazan ili vraćen, u skladu sa članom 31 ovog Sporazuma, ne može se ponovo koristiti za aktivnost ili aktivnosti koje su bile predmet povraćaja ili usklađivanja, niti, u slučaju kada su povraćaj ili usklađivanje izvršeni zbog sistemske nepravilnosti, za postojeće aktivnosti u okviru cijele ili dijela linije prioriteta u kojoj se sistemska nepravilnost pojavila.

Član 36 Praćenje u slučaju decentralizovanog upravljanja, odbori za monitoring

- (1) U slučaju decentralizovanog upravljanja, Korisnik je dužan da, u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu prvog sporazuma o finansiranju, uspostavi odbor za monitoring IPA programa, u saglasnosti sa Komisijom, da bi se obezbijedila usklađenost i koordinacija u sprovođenju komponenti IPA programa.
- (2) Odboru za monitoring IPA programa pomažu sektorski odbori za monitoring uspostavljeni u okviru komponenti IPA programa. Oni su vezani za programe ili komponente. Mogu uključivati predstavnike civilnog društva, gdje je to prikladno. Detaljnija pravila mogu biti predviđena u Sporazumima o finansiranju ili Sektorskim sporazumima.
- (3) Odbor za monitoring IPA programa dužan je da se uvjeri u sveukupnu djelotvornost, kvalitet i usklađenost sprovođenja svih programa i aktivnosti u pravcu ostvarivanja ciljeva iz višegodišnjih indikativnih planskih dokumenata i sporazuma o finansiranju.
 - (a) Odbor za monitoring IPA programa može Komisiji, Nacionalnom IPA koordinatoru i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje predlagati mjere za obezbijedenje usklađenosti i koordinacije između programa i aktivnosti koje se sprovode u okviru raznih komponenti, kao i sve korektivne mjere u komponentama, potrebne za obezbijedenje ostvarenja opštih ciljeva pružene pomoći, i radi povećanja ukupne djelotvornosti. Može i relevantnom sektorskom odboru(ima) za monitoring predlagati odluke o korektivnim mjerama da bi se obezbijedilo postizanje pojedinačnih ciljeva programa i povećala djelotvornost pomoći pružene u okviru programa ili predmetne(ih) komponente(i) IPA programa;
 - (b) Odbor za monitoring IPA programa usvaja svoj interni poslovnik u skladu sa mandatom odbora za monitoring koji utvrđuje Komisija, a unutar institucionalnog, zakonodavnog i finansijskog okvira Crne Gore;
 - (c) Osim ako drugačije nije određeno u mandatu Odbora za monitoring koji utvrđuje Komisija, primjenjuju se sljedeće odredbe:

- a) Članstvo Odbora za monitoring IPA programa uključuje predstavnike Komisije, Nacionalnog IPA koordinatora, Nacionalnog službenika za ovjeravanje, predstavnike operativnih struktura i strateškog koordinatora.
- b) Predstavnik Komisije i Nacionalni IPA koordinator ko-predsjedavaju na sastancima odbora za monitoring IPA programa.
- c) Odbor za monitoring IPA programa sastaje se najmanje jednom godišnje. Povremeno se mogu sazivati i sastanci na tematskoj osnovi.

Član 37 Praćenje u slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja

U slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja, Komisija može preduzeti sve mjere koje smatra neophodnim da bi pratila programe o kojima je riječ. U slučaju zajedničkog upravljanja, ove radnje mogu da se vrše zajedno sa dotičnom(im) međunarodnom(im) organizacijom(ama).

Član 38 Godišnji i završni izvještaji o realizaciji

- (1) Operativne strukture sastavljaju sektorski godišnji izvještaj i sektorski završni izvještaj o realizaciji programa za koje su odgovorne, u skladu sa postupcima koji su definisani za svaku pojedinu komponentu IPA programa u II dijelu Uredbe o sprovođenju IPA programa.

Sektorski godišnji izvještaji o realizaciji obuhvataju finansijsku godinu. Sektorski završni izvještaji o realizaciji obuhvataju čitavo razdoblje realizacije, a mogu uključiti i posljednji sektorski godišnji izvještaj.

- (2) Izvještaji iz stava 1 šalju se Nacionalnom IPA koordinatoru, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Komisiji, pošto ih pregleda sektorski odbor za monitoring.
- (3) Na osnovu izvještaja iz stava 1, Nacionalni IPA koordinator, nakon provjere od strane odbora za monitoring IPA programa, šalje Komisiji i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje godišnje i završne izvještaje o realizaciji pomoći koja se pruža na osnovu Uredbe o sprovođenju IPA programa.
- (4) Godišnji izvještaj o realizaciji iz stava 3, koji se šalje do 31. avgusta svake godine, a prvi put u 2008. godini, predstavlja sintezu raznih sektorskih godišnjih izvještaja, sačinjenih u okviru raznih komponenti i obuhvata informacije o:
 - a) postignutom napretku u realizaciji pomoći Zajednice, u odnosu na prioritete utvrđene u višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu i različitim programima;
 - b) finansijskom sprovođenju pomoći Zajednice.

- (5) Završni izvještaj o realizaciji iz stava 3 odnosi se na cijeli period realizacije, a može da obuhvata i posljednji godišnji izvještaj pomenut u stavu 4.

Član 39 Zatvaranje programa u okviru decentralizovanog upravljanja

- (1) Nakon što Komisija od Korisnika primi zahtjev za konačnu isplatu, program se smatra zatvorenim čim se dogodi jedno od sljedećeg:
- Plaćanje preostalog iznosa koji je Komisija dužna da plati;
 - Izdavanje naloga za povraćaj sredstava od strane Komisije;
 - Oslobođanje od obaveze trošenja sredstava od strane Komisije.
- (2) Završetak programa ne dovodi u pitanje pravo Komisije da kasnije pristupi finansijskim korekcijama.
- (3) Završetak programa ne mijenja obavezu Korisnika da nastavi da čuva prateću dokumentaciju.
- (4) Osim u stavovima od 1 do 3 ovog člana, detaljnija pravila o završetku programa mogu da se definišu u Sporazumima o finansiranju ili Sektorskim sporazumima.

Član 40 Zatvaranje programa u okviru centralizovanog i zajedničkog upravljanja

- (1) Program je zatvoren kada su svi ugovori i donacije koje se finansiraju iz ovog programa zaključeni.
- (2) Poslije prijema zahtjeva za posljednju isplatu, ugovor ili donacija se smatraju zaključenim, čim se dogodi jedno od sljedećeg:
- plaćanje posljednjeg iznosa koji je Komisija dužna da plati;
 - izdavanje naloga za povraćaj od strane Komisije poslije prijema zahtjeva za posljednju isplatu;
 - oslobođanje od obaveze trošenja od strane Komisije.
- (3) Zaključenje ugovora ili donacije ne dovodi u pitanje pravo Komisije da kasnije pristupi finansijskim korekcijama.
- (4) Osim u stavovima od 1 do 3 ovog člana, detaljnija pravila o završetku programa mogu da se definišu u Sporazumima o finansiranju ili Sektorskim sporazumima.

ODELJAK VI ZAVRŠNE ODREDBE

Član 41 Konsultacije

- (1) Sva pitanja koja se odnose na izvršavanje ili tumačenje ovog Okvirnog sporazuma predmet su konsultacija između Strana ugovornica i mogu dovesti, ako je potrebno, do izmjena i dopuna ovog Okvirnog sporazuma.
- (2) Ako se ne izvrši obaveza definisana u ovom Okvirnom sporazumu i ako se ne preduzmu blagovremene mjere kojim bi se to ispravilo, Komisija može obustaviti finansiranje aktivnosti u okviru IPA programa nakon konsultacije sa Korisnikom.
- (3) Korisnik se može u cjelini ili djelimično odreći sprovođenja aktivnosti u okviru IPA programa. Strane ugovornice utvrđuju pojedinosti navedenog odricanja razmjenom pisama.

Član 42 Usklađivanje razlika, arbitraža

- (1) Razlike nastale usljed tumačenja, djelovanja i sprovođenja ovog Okvirnog sporazuma, na bilo kojem i na svim nivoima učestvovanja, rješavaće se mirnim putem, konsultacijama, kao što je utvrđeno u članu 41.
- (2) U slučaju da se rješenje ne može postići mirnim putem, svaka Strana ugovornica može pitanje podnijeti na arbitražu u skladu s Izbornim pravilima o arbitraži između međunarodnih organizacija i država, pri Stalnom arbitražnom sudu koja su na snazi na datum potpisivanja ovog Okvirnog sporazuma.
- (3) Jezik koji se koristi u arbitražnim postupcima je engleski. Organ koji vrši imenovanje je Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda, na pismeni zahtjev koji podnosi neka od Strana ugovornica. Odluka arbitraže je obavezujuća za sve strane i ne uključuje pravo na žalbu.

Član 43 Sporovi sa trećim licima

- (1) Ne dovodeći u pitanje nadležnosti suda, koji je određen u ugovoru kao nadležni sud za sporove proistekle iz datog ugovora između ugovornih stranaka u njemu, Evropska komisija uživa na teritoriji države Crne Gore imunitet od parničnog i drugog zakonskog postupka u vezi sa bilo kojim sporom između Evropske zajednice i/ili Korisnika i trećeg lica, ili između trećih lica, koji se neposredno ili posredno odnosi na pružanje pomoći Zajednice Korisniku prema ovom Okvirnom sporazumu, osim do one mjere do koje se u konkretnom slučaju Evropska zajednica izričito odrekla svog imuniteta.
- (2) Korisnik je dužan da u bilo kojem sudskom ili upravnom postupku pred sudom, tribunalom ili upravnom instancom u Crnoj Gori brani taj imunitet i zauzme stav kojim se na pravi način uzimaju u obzir interesi Evropske komisije. Tamo gdje je to potrebno, Korisnik i Evropska komisija pristupiće konsultacijama o stavu koji treba zauzeti.

Član 44 Obavještenja

- (1) Sva komunikacija u vezi sa ovim Okvirnim sporazumom vršiće se u pismenoj formi i na engleskom jeziku. Svako saopštenje mora biti potpisano i dostavljeno kao originalni dokument ili putem faksa.
- (2) Sva komunikacija u vezi sa ovim Okvirnim sporazumom mora se slati na sljedeće adrese:

Za Komisiju:
European Commission
Directorate-General Enlargement

1049 Brussels
BELGIUM
Faks: +32 2 295.95.40

Za Korisnika:
Vlada Crne Gore
Potpredsjednik Vlade za
evropske integracije
Jovana Tomaševića bb
81000 Podgorica
CRNA GORA
Faks: +382 81 224 552

Član 45 Aneksi

Aneksi se smatraju sastavnim dijelom ovog Okvirnog sporazuma.

Član 46 Stupanje na snagu

Ovaj Okvirni sporazum stupa na snagu na dan kada Strane ugovornice jedna drugu pismeno obavijeste o prihvatanju istog u skladu sa postojećim unutrašnjim zakonodavstvom ili procedurom svake od Strana.

Član 47 Izmjene i dopune

Sve izmjene i dopune dogovorene između Strana ugovornica vršiće se u pismenoj formi i predstavljace dio ovog Sporazuma. Takve izmjene i dopune stupaju na snagu na datum koji odrede Strane ugovornice.

Član 48 Prestanak važenja

- (1) Ovaj Okvirni sporazum ostaje na snazi na neodređeno vrijeme osim ako ga jedna od Strana ugovornica na raskine uz pismeno obavještenje.
- (2) Po prestanku važenja ovog Okvirnog sporazuma, sva pomoć koja je u toku izvršenja sprovede se do svog završetka, u skladu sa Okvirnim sporazumom kao i svakim Sektorskim sporazumom i Sporazumom o finansiranju.

Član 49 Jezik

Ovaj Okvirni sporazum je sačinjen u dva primjerka na engleskom jeziku.

Potpisao/la, za Komisiju i u ime
Komisije

G-din Pierre Mirel
Direktor
Generalni direktorat za proširenje

Brisel,
Datum:

Potpisao/la, za Vladu i u ime
Vlade Crne Gore

G-da Gordana Đurović
Nacionalni IPA koordinator
Potpredsjednik Vlade za evropske
integracije

Podgorica,
Datum:

ANEKS A

Dodjela funkcija i zajedničkih odgovornosti strukturama, nadležnim organima i tijelima, u skladu sa članom 8 Okvirnog sporazuma, između Komisije i Vlade Crne Gore

Preliminarna napomena:

Ovaj popis pokazuje glavne funkcije i opšte odgovornosti predmetnih struktura, nadležnih organa i tijelai. Popis ne treba smatrati konačnim. Dopunjava osnovni dio ovog Okvirnog sporazuma.

1) Službenik nadležan za akreditaciju (CAO)

- a) Službenika nadležnog za akreditaciju imenuje Korisnik. Službenik nadležan za akreditaciju je službenik visokog ranga u vladi ili državnoj administraciji Crne Gore.
- b) Službenik nadležan za akreditaciju je odgovoran za izdavanje, praćenje i suspendovanje ili povlačenje akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje (NAO).
 - i kao rukovodioca nacionalnog fonda, koji snosi sveukupnu odgovornost za finansijsko upravljanje sredstvima EU u Crnoj Gori i odgovara za zakonitost i ispravnost predmetnih transakcija;
 - i imajući u vidu sposobnost Nacionalnog službenika za ovjeravanje da ispunji obaveze koje su neophodne za djelotvorno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole u okviru IPA programa.

Akreditacija Nacionalnog službenika za ovjeravanje odnosi se i na Nacionalni fond (NF).

Službenik nadležan za akreditaciju dužan je da Komisiju obavijesti o akreditaciji Nacionalnog službenika za ovjeravanje kao i da informiše Komisiju o svim promjenama u vezi sa akreditacijom Nacionalnog službenika za ovjeravanje. To uključuje dostavljanje svih relevantnih pratećih informacija na zahtjev Komisije.

- c) Prije akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje, Službenik nadležan za akreditaciju je dužan da se uvjeri da su ispunjeni primjenjivi zahtjevi iz člana 11 Uredbe o sprovođenju IPA programa. To uključuje provjeru usklađenosti sistema upravljanja i kontrole kojeg je Korisnik uspostavio radi djelotvornih kontrola, barem u onim oblastima koje su navedene u Dodatku Uredbe o sprovođenju IPA programa (kriterijumi za akreditaciju). Ovaj dodatak sadrži sljedeće opšte zahtjeve:

- Kontrolno okruženje (uspostavljanje i upravljanje organizacijom i zaposlenima), što uključuje načela etike i integriteta, upravljanje i izvještavanje o nepravilnostima, planiranje broja zaposlenih, zapošljavanje, obuku i ocjenjivanje uključujući upravljanje osjetljivim mjestima, osjetljive funkcije i sukob interesa, uspostavljanje pravnih osnova za tijela i pojedince, formalno uspostavljanje odgovornosti, nadležnosti, delegirane nadležnosti i svih potrebnih povezanih ovlaštenja za sve poslove i položaje u cijeloj organizaciji);
- Planiranje i upravljanje rizikom, što uključuje identifikaciju rizika, procjenu rizika i upravljanje rizikom, utvrđivanje ciljeva i alokaciju resursa shodno utvrđenim ciljevima, planiranje procesa realizacije;
- Kontrolne aktivnosti (sprovođenje mjera), što uključuje postupke provjere, postupke za nadzor kroz odgovorno upravljanje poslovima delegiranim na podređene, uključujući godišnje izjave o jemstvu od podređenih aktera, pravila za svaku pojedinačnu vrstu nabavke i poziva na dostavljanje prijedloga, procedure koje uključuju kontrolne liste za svaki korak nabavke i poziva na dostavljanje prijedloga, pravila i procedure o javnosti, procedure isplata, procedure za nadzor izvršavanja sufinansiranja, proračunske (budžetske) procedure da bi se osigurala dostupnost sredstava, procedure za kontinuitet operacija, računovodstvene procedure, procedure usaglašavanja, izvještavanje o izuzecima, među njima o odstupanjima od uobičajenih procedura odobrenih na odgovarajućem nivou, neodobrenim odstupanjima i utvrđenim propustima u kontroli, sigurnosne procedure, procedure arhiviranja, razdvajanje dužnosti i izvještavanje o slabostima interne kontrole;
- Aktivnosti praćenja (nadgledanje mjera), koje obuhvataju internu reviziju uz sastavljanje revizorskih izvještaja i preporuka, ocjena;
- Komunikacija (kojom se obezbjeđuje da svi akteri prime informacije koje su im neophodne da bi ispunili svoju ulogu), što obuhvata redovne koordinacione sastanke između različitih organa kako bi se razmijenile informacije o svim aspektima planiranja i sprovođenja i redovno izveštavanje na svim odgovarajućim nivoima o efikasnosti i djelotvornosti interne kontrole.

2) Nacionalni IPA koordinator (NIPAC):

- a) Nacionalnog IPA koordinatora imenuje Korisnik. Nacionalni IPA koordinator je visoko pozicionirani službenik u Vladi ili državnoj upravi Korisnika.
- b) Nacionalni IPA koordinator zadužen je za sveukupnu koordinaciju pomoći u okviru IPA programa.
- c) Nacionalni IPA koordinator obezbjeđuje partnerstvo između Komisije i Korisnika i blisku vezu između opšteg procesa pridruživanja i korišćenja pretprijetne pomoći u okviru IPA programa. On će snositi ukupnu odgovornost za

- usklađivanje i koordinaciju programa obezbijedenih na osnovu IPA programa;
 - izradu godišnjih programa za Komponentu pomoći u tranziciji i izgradnje institucija na nacionalnom nivou;
 - koordinaciju učešća Korisnika u relevantnim programima prekogranične saradnje kako sa državama članicama tako i sa državama drugih Korisnika, kao i u programima transnacionalne, međuregionalne i saradnje u području morskog basena u okviru drugih instrumenata Zajednice. Nacionalni IPA koordinator može da delegira poslove koji se odnose na ovu koordinaciju na Koordinatora programa prekogranične saradnje.
- d) Nacionalni IPA koordinator izrađuje i, nakon što ih pregleda Odbor za monitoring IPA programa, dostavlja Komisiji godišnje i završne izvještaje o sprovođenju IPA programa, definisane u članu 38 ovog Okvirnog sporazuma i u članu 61(3) Uredbe o sprovođenju IPA programa. Kopiju ovih izvještaja dužan je da pošalje Nacionalnom službeniku za ovjeravanje.

3) Strateški koordinator:

- a) Strateškog koordinatora imenuje Korisnik kako bi obezbijedio koordinaciju Komponente regionalnog razvoja i Komponente razvoja ljudskih resursa pod nadležnošću Nacionalnog IPA koordinatora. Strateški koordinator je subjekt u okviru državne uprave Korisnika koji nije direktno uključen u realizaciju predmetnih komponenti.
- B) Strateški koordinator vrši naročito sljedeće zadatke:
- koordinira pomoć koja je odobrena u okviru Komponente regionalnog razvoja i Komponente razvoja ljudskih resursa;
 - pravi prijedlog okvira za usklađivanje strategija, koji je definisan u članu 154 Uredbe za sprovođenje IPA;
 - obezbjeđuje koordinaciju između sektorskih strategija i programa.

4) Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO)

Nacionalnog službenika za ovjeravanje imenuje Korisnik. Nacionalni službenik za ovjeravanje je visoko pozicionirani službenik u Vladi ili državnoj upravi Korisnika.

Nacionalni službenik za ovjeravanje vrši sljedeće funkcije i preuzima sljedeće odgovornosti:

- a) kao rukovodilac nacionalnog fonda koji snosi sveukupnu odgovornost za finansijsko upravljanje sredstvima EU u Crnoj Gori i koji odgovara za zakonitost i ispravnost predmetnih transakcija, Nacionalni službenik za ovjeravanje naročito vrši sljedeće zadatke koji se odnose na ove odgovornosti:
- pružanje uvjerenja o ispravnosti i zakonitosti predmetnih transakcija;
 - izrada i podnošenje Komisiji ovjerenih izvještaja o troškovima i zahtjeva za plaćanje; on snosi ukupnu odgovornost za tačnost zahtjeva za plaćanja i za prenos sredstava na operativne strukture i/ili krajnje korisnike;
 - potvrda postojanja i tačnosti elemenata sufinansiranja;
 - identifikacija i brzo saopštavanje svih nepravilnosti;
 - vršenje finansijskih prilagođavanja koja su neophodna u vezi sa otkrivenim nepravilnostima, u skladu sa članom 50 Uredbe za sprovođenje IPA;
 - osoba za kontakt o finansijskim informacijama koje se razmjenjuju između Komisije i Korisnika;
- b) kao lice koje je odgovorno za djelotvorno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole u okviru IPA programa, Nacionalni službenik za ovjeravanje naročito izvršava sljedeće zadatke u vezi sa ovim odgovornostima:
- odgovara za izdavanje, praćenje, suspendovanje i povlačenje akreditacije operativnih struktura;
 - stara se o postojanju i djelotvornom funkcionisanju sistema upravljanja programima pomoći u okviru IPA programa;
 - obezbjeđuje da sistem interne kontrole koji se odnosi na upravljanje novčanim sredstvima bude djelotvoran i efikasan;
 - izvještava o sistemu upravljanja i kontrole;
 - stara se o funkcionisanju propisnog sistema izvještavanja i informisanja;
 - prati ispunjavanje nalaza iz revizorskih izvještaja, u skladu sa članom 18 ovog Okvirnog sporazuma i članom 30(1) Uredbe o sprovođenju IPA programa;
 - odmah obavještava Komisiju, uz kopiju obavještenja Službeniku nadležnom za akreditaciju, o svim značajnim promjenama koje se odnose na sistem upravljanja i kontrole.

Kao nužna posljedica odgovornosti pod tačkom a) i b), Nacionalni službenik za ovjeravanje sačinjava godišnju Izjavu o jemstvu utvrđenu u članu 17 ovog Okvirnog sporazuma i u skladu sa **ANEKSOM B** uz ovaj Sporazum, koja sadrži:

- a) potvrdu o djelotvornom funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole;
- b) potvrdu o zakonitosti i ispravnosti predmetnih transakcija;
- c) informacije o svim promjenama u sistemima i kontrolama, i elemente pratećih računovodstvenih podataka.

Ako potvrde o djelotvornom funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole i zakonitosti i ispravnosti predmetnih transakcija iz tačaka (a) i (b) ne mogu da se dobiju, Nacionalni službenik za ovjeravanje dužan je da obavijesti Komisiju, uz kopiju obavještenja Službeniku nadležnom za akreditaciju, o razlozima i potencijalnim posljedicama kao i o koracima koji su preduzeti da bi se stanje ispravilo i da bi se zaštitili interesi Zajednice.

5) Nacionalni fond (NF)

- a) Nacionalni fond je tijelo smješteno na nivou državnog ministarstva Korisnika koje je nadležno za centralni budžet i djeluje kao subjekt centralnog trezora.
- b) Nacionalni fond je zadužen za poslove finansijskog upravljanja programima pomoći u okviru IPA, pod nadležnošću Nacionalnog službenika za ovjeravanje.
- c) Nacionalni fond je naročito zadužen za organizaciju bankarskih računa, podnošenje zahtjeva za isplatu sredstava Komisiji, davanje odobrenja za prenos sredstava sa Komisije na operativne strukture ili na krajnje korisnike i podnošenje finansijskih izvještaja Komisiji.

6) Operativne strukture:

- a) Za svaku komponentu ili program u okviru IPA, formira se po jedna operativna struktura koja se bavi upravljanjem i realizacijom pomoći u okviru IPA. Operativna struktura je tijelo ili skup tijela unutar uprave Korisnika.
- b) Ova operativna struktura je odgovorna za upravljanje i sprovođenje pojedinačnih ili više IPA programa u skladu sa načelima dobrog finansijskog upravljanja. U tu svrhu, operativna struktura obavlja više funkcija u koje spada:
 - priprema godišnjih ili višegodišnjih programa;
 - praćenje realizacije programa i vođenje rada sektorskih odbora za monitoring definisanih u članu 36(2) ovog Okvirnog sporazuma i u članu 59 Uredbe za sprovođenje IPA, naročito kroz obezbjeđivanje dokumenata koji su potrebni za praćenje kvaliteta realizacije programa;

- izrada sektorskih godišnjih i završnih izvještaja o realizaciji, definisanih u članu 38(1) i (2) ovog Okvirnog sporazuma i u članu 61(1) Uredbe o sprovođenju IPA i, nakon što ih pregleda sektorski Odbor za monitoring, dostavljanje istih Komisiji, Nacionalnom IPA koordinatoru i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje;
 - staranje o tome da se izbor i odobravanje operacija koje se finansiraju vrši u skladu sa kriterijumima i mehanizmima koji se odnose na date programe i da su te operacije u saglasnosti sa odgovarajućim pravilima Zajednice i nacionalnim pravilima;
 - uspostavljanje postupaka za čuvanje svih dokumenata koji se tiču troškova i revizije, koji su potrebni za adekvatnu kontrolu knjiženja;
 - organizovanje tenderskih postupaka, postupaka dodjele donacija, te proisteklog ugovaranja i vršenja plaćanja krajnjem Korisniku, kao i povraćaja od krajnjeg Korisnika;
 - staranje o tome da svi organi uključeni u sprovođenje aktivnosti imaju poseban računovodstveni sistem ili posebnu računovodstvenu kodifikaciju;
 - staranje o tome da Nacionalni fond i Nacionalni službenik za ovjeravanje dobiju sve neophodne informacije o postupcima i provjerama izvršenim u vezi sa troškovima;
 - uspostavljanje, sprovođenje i ažuriranje sistema izvještavanja i informisanja;
 - vršenje provjera da bi se utvrdilo da su prijavljeni troškovi stvarno izvršeni u skladu sa primjenjivim pravilima, da su proizvodi isporučeni i usluge izvršene u skladu sa odgovarajućom odlukom o odobrenju i da su zahtjevi za plaćanje od strane krajnjeg Korisnika tačni. Te provjere obuhvataju administrativne, finansijske, tehničke i fizičke aspekte operacija, zavisno od slučaja;
 - obezbjeđenje interne revizije svojih različitih konstitutivnih organa;
 - izvještavanje o nepravilnostima;
 - staranje o poštovanju zahtjeva u pogledu informisanja i javnosti.
- c) Rukovodioci tijela koja sačinjavaju operativnu strukturu moraju biti jasno imenovani i odgovorni su za zadatke dodijeljene njihovim odnosnim tijelima, u skladu sa članom 8(3) ovog Okvirnog sporazuma i članom 11(3) Uredbe o sprovođenju IPA.

7) **Revizorski organ**

- a) Revizorski organ određuje Korisnik i on je funkcionalno nezavistan od svih aktera u sistemu upravljanja i kontrole i postupa u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima revizije.
- b) Revizorski organ je zadužen za provjeru djelotvornog i stabilnog funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole.
- c) Revizorski organ, pod nadležnošću svog direktora, vrši naročito sljedeće funkcije i preuzima sljedeće odgovornosti:
 - u toku svake godine, sačinjava i ispunjava **godišnji plan revizije**, koji obuhvata revizije koje treba da se izvrše da bi se provjerilo:
 - djelotvorno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole;
 - pouzdanost računovodstvenih podataka koji se dostavljaju Komisiji.

Rad revizije uključuje sprovođenje revizije na odgovarajućem uzorku operacija ili transakcija i provjeru procedura .

Godišnji plan revizije se dostavlja Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Komisiji prije početka godine na koju se plan odnosi.

- dostavlja izvještaje i mišljenja kako slijedi:
 - **godišnji izvještaj o izvršenim revizijama** prema modelu iz **ANEKSA C** uz ovaj Okvirni sporazum u kojem su prikazana sredstva koja je revizorski organ koristio, i pregled eventualnih slabosti nađenih u sistemu upravljanja i kontrole ili u nalazima u vezi sa transakcijama do kojih se došlo putem revizija, izvršenih u skladu sa godišnjim planom revizije u toku prethodnog 12-omjesečnog perioda, koji se završava 30. septembra dotične godine. Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama se upućuje Komisiji, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Službeniku nadležnom za akreditaciju do 31. decembra svake godine. Prvi takav izvještaj će pokrivati period od 1. januara 2007. do 30. novembra 2007;
 - **godišnje revizorsko mišljenje** prema modelu definisanom u **ANEKSU D** uz ovaj Okvirni sporazum o tome da li sistemi upravljanja i kontrole funkcionišu djelotvorno i da li su usklađeni sa zahtjevima ovog Okvirnog sporazuma i Uredbe o sprovođenju IPA i/ili bilo kojih drugih sporazuma između Komisije i Korisnika. Ovo mišljenje se upućuje Komisiji, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Službeniku nadležnom za akreditaciju. Odnosi se na isti period i ima isti krajnji rok kao i godišnji izvještaj o izvršenim revizijama;
 - **mišljenje o bilo kojem završnom izvještaju o troškovima** koji je Nacionalni službenik za ovjeravanje dostavio Komisiji u cilju zatvaranja nekog programa ili nekog njegovog dijela. Gdje je to adekvatno, konačni izvještaj o troškovima može da obuhvata zahtjeve za plaćanja u formi

- računa koji se dostavljaju jednom godišnje. Ovo mišljenje se bavi valjanošću završnog zahtjeva za plaćanje, tačnošću finansijskih informacija i, gdje je to adekvatno, praćeno je završnim izvještajem o izvršenim revizijama. Mišljenje se sačinjava prema modelu datom u
 - **ANEKSU E** uz ovaj Okvirni sporazum. Šalje se Komisiji i Službeniku nadležnom za akreditaciju u isto vrijeme kada i odgovarajući završni izvještaj o troškovima, kojeg podnosi Nacionalni službenik za ovjeravanje, ili najkasnije u roku od tri mjeseca od dostavljanja tog završnog izvještaja o troškovima.
- Dalji posebni zahtjevi za godišnji plan revizije i/ili izvještaje i mišljenja navedene u okviru prethodne tačke mogu da budu definisani u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o finansiranju.

Što se tiče metodologije za rad revizora, izvještaje o reviziji i mišljenja revizora, revizorski organ mora da postupa u skladu sa međunarodnim revizorskim standardima, a naročito kad je riječ o oblastima procjene rizika, revizorske značajnosti i uzorkovanja. Ta se metodologiju može upotpuniti daljim smjernicama i definicijama Komisije, naročito u vezi sa odgovarajućim opštim pristupom uzorkovanju, nivoima povjerljivosti i značajnosti.

ANEKS B

uz Okvirni sporazum između Komisije i Vlade Crne Gore

Izjava o jemstvu⁸

Nacionalnog službenika za ovjeravanje Crne Gore⁹

Ja, (*ime, prezime, zvanje ili funkcija*), Nacionalni službenik za ovjeravanje Crne Gore, ovim Komisiji podnosim [izjavu o troškovima] [račune i izjavu o troškovima]¹⁰ Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA) za Crnu Goru, za finansijsku godinu od 01.01.20xx. do 31.12.20xx.

Izjavljujem da sam uspostavio i nadgledao rad sistema upravljanja i interne kontrole u vezi sa komponentom IPA programa [1 do 5] (Godišnja izjava o upravljanju).

Potvrđujem, na osnovu svoje vlastite procjene i na osnovu informacija koje su mi na raspolaganju, uključujući, između ostalog, rezultate rada interne revizije, da:

- Troškovi prikazani [i računi podnijeti]¹⁰ Komisiji tokom finansijske godine od 01. 01. 20xx. do 31. 12. 20xx. daju¹⁰, po mojim najboljim saznanjima, objektivno, potpuno i tačno stanje troškova i primanja u vezi sa komponentom IPA programa [1 do 5] za gore navedenu finansijsku godinu;
- Sistem upravljanja i kontrole je bio djelotvoran u obezbjeđivanju prihvatljivog jemstva za zakonitost i ispravnost predmetnih transakcija, uključujući, između ostalog, poštovanje načela dobrog finansijskog upravljanja;
- Sistem upravljanja i kontrole primijenjen za komponentu [1 do 5] nije se [značajno]¹¹ promijenio u poređenju sa opisom datim u trenutku podnošenja zahtjeva za prenos upravljanja (uzimajući u obzir promjene o kojima je Komisija bila obaviještena prethodnih godina);
- Poštovani su svi relevantni ugovorni odnosi koji bi, u slučaju nepoštovanja, mogli imati značajne posljedice na prikazane troškove [i podnijete račune]¹⁰ tokom referentnog razdoblja. Nije bilo slučajeva nepoštovanja pravila Zajednice koji bi mogli imati značajne posljedice na prikazane troškove [i podnijete račune]¹⁰ u slučaju nepoštovanja.

⁸ Po komponenti

⁹ Prema članu 27 Uredbe za sprovođenje programa IPA

¹⁰ Izabрати opciju za komponentu 5

¹¹ Gdje je odgovarajuće

Potvrđujem da sam, prema potrebi, preduzeo odgovarajuće mjere u vezi s izvještajima i mišljenjima revizorskog organa, koja su do danas izdata, u skladu sa članom 29 pravila o sprovođenju programa IPA.

[Ovo jemstvo ipak podliježe sljedećim rezervama <opisati i korektivne mjere>:

- ...
- ...].

Štaviše, potvrđujem da mi nije poznato da postoji neobjavljeno pitanje koje bi moglo štetiti finansijskim interesima Komisije.

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i zvanična titula ili funkcija Nacionalnog službenika za ovjeravanje)

ANEKS C

uz Okvirni sporazum između Komisije i Vlade Crne Gore

Godišnji revizorski izvještaj¹²

Revizorskog organa Crne Gore¹³

Upućen

- Evropskoj komisiji, Generalnom direktoratu ...
- Nadležnom službeniku za akreditaciju (CAO) Crne Gore i
- [primjerak]¹⁴ Nacionalnom službeniku za ovjeravanje (NAO) Crne Gore

1. UVOD

- Naznačiti komponentu/program IPA koje izvještaj pokriva
- Naznačiti tijela koja su uključena u pripremu izvještaja, uključujući i sam revizorski organ
- Opisati korake preduzete u pripremi izvještaja
- Naznačiti oblast izvršenih revizija (uključujući troškove koji su Komisiji prijavljeni za dotičnu godinu u vezi sa relevantnim aktivnostima)
- Naznačiti period koji je obuhvaćen ovim godišnjim revizorskim izvještajem (*prethodnih 12 mjeseci koji se završavaju 30/09/20xx*)

2. KRATAK PREGLED NALAZA

- Opisati prirodu i obim nalaza koji su proistekli i iz sistema i iz nezavisnog ispitivanja. (Ove nalaze razvrstati po kategorijama pozivanjem na njihov nivo važnosti – „glavni“, „srednje važnosti“ i „manje važnosti“. Spisak ovih nalaza prikazan je u aneksu uz ovaj izvještaj). Navesti greške, koje se smatraju sistemskim po prirodi i procijeniti vjerovatnoću naknadne kvalifikacije vezano za greške. Opisati i kvantifikovati sve nepravilnosti na koje se naišlo.

3. IZMJENE U SISTEMIMA UPRAVLJANJA I KONTROLE

- Navesti sve značajne izmjene u sistemima upravljanja i kontrole u odnosu na opis koji je dat u trenutku podnošenja prijave za prenošenje upravljanja (decentralizovano upravljanje) i od posljednjeg godišnjeg revizorskog izvještaja.
- Potvrditi da li su izmjene o kojima je riječ saopštene Nacionalnom službeniku za ovjeravanje u skladu sa Aneksom A 4) b) Okvirnog sporazuma.

¹² Po komponenti

¹³ Prema članu 29 (2) (b) Uredbe za sprovođenje programa IPA

¹⁴ Izabrati opciju

4. IZMJENE U GODIŠNJEM PLANU REVIZIJE

- naznačiti sve izmjene koje su izvršene u godišnjem planu revizije ili koje su predložene, uz davanje objašnjenja i razloga.
- S obzirom na gore navedene izmjene, opisati revizorski pristup koji je usvojen u odgovoru. Navesti posljedice izmjena i odstupanja, uključujući naznaku osnova za izbor svake dodatne revizije u kontekstu modificovanog godišnjeg plana revizije.

5. SISTEMSKE REVIZIJE

- Navesti organe koji su obavili sistemsko testiranje u svrhe ovog izvještaja, uključujući i sam revizorski organ.
- Priložiti kratak pregled obavljenih revizija; navesti nivoe primijenjene za mjerenje značajnosti i pouzdanosti (%), već prema slučaju, i datum kada je revizorski izvještaj dostavljen Komisiji.
- Opisati osnov za izbor revizija u kontekstu godišnjeg plana revizije.
- Opisati načelne nalaze i zaključke izvedene iz revizorskih aktivnosti vezanih za sisteme upravljanja i kontrole, uključujući adekvatnost knjiženja za potrebe revizije i usklađenost sa zahtjevima i politikama Komisije.
- Naznačiti finansijski efekat nalaza.
- Obezbijediti informacije o aktivnostima preduzetim poslije revizorskih nalaza, a posebno o svim korektivnim i preventivnim merama koje su primijenjene ili se preporučuju.

6. REVIZIJE UZORKA AKTIVNOSTI

- Navesti tijela koja su obavila značajno testiranje u svrhe ovog izvještaja, uključujući i sam revizorski organ.
- Priložiti kratak pregled revizija i naznačiti broj obavljenih revizija, nivoe primijenjene za mjerenje značajnosti i pouzdanosti (%), već prema slučaju, i iznos provjerenih troškova, razložen po pozicijama, liniji prioriteta i/ili mjeri, ako su relevantne, praveći razliku između uzoraka na bazi rizika i statističkih uzoraka, zavisno od slučaja. Navesti procenat provjerenih troškova u odnosu na ukupne podobne troškove prijavljene Komisiji (i za dati period i kumulativno).
- Opisati osnov za izbor pregledanih aktivnosti.
- Opisati glavne rezultate nezavisnog ispitivanja, naznačivši posebno sveukupnu stopu finansijskih grešaka proporcionalno ukupnim revidiranim troškovima koji proizilaze iz uzorka.
- Obezbijediti informacije o aktivnostima preduzetim poslije revizije grešaka, primjeni finansijskih usklađivanja i/ili plana korektivnog djelovanja.
- Naznačiti sve finansijske korekcije do kojih je došlo.

7. KOORDINACIJA IZMEĐU REVIZORSKIH TIJELA I NADZORNIH AKTIVNOSTI REVIZORSKOG ORGANA

- Opisati postupak koordinacije između raznih državnih revizorskih tijela i samog revizorskog organa (ako je primjenjivo).
- Opisati postupak nadzora koji revizorski organ primjenjuje na druge revizorske organe (ako je primjenjivo).

8. STANJE POSLIJE REVIZIJE IZ PRETHODNIH GODINA

- Obezbijediti informacije, već prema slučaju, o stanju poslije revizorskih preporuka i rezultata revizije operacija iz ranijih godina.

9. SREDSTVA KOJA KORISTI REVIZORSKI ORGAN

- Opisati sredstva koja su upotrijebljena kako bi se sačinio ovaj Godišnji revizorski izvještaj.

ANEKS: Godišnji plan revizije za referentnu godinu (*prethodnih 12 mjeseci koji se završavaju 30/09/20xx*)

[Spisak nalaza prema tački 2 u gornjem tekstu]

[Spisak izmjena prema tački 4 u gornjem tekstu]

[Kratak pregled prema tački 5 u gornjem tekstu prema priloženom modelu]

[Kratak pregled prema tački 6 u gornjem tekstu prema priloženom modelu]

[Kratak pregled prema tački 5 u gornjem tekstu] ZA REVIZIJE SISTEMA

Datum izvršenja revizije sistema	Program/sistem gdje je izvršena revizija	Revizorsko tijelo	Troškovi prijavljeni u referentnoj godini	Ukupni kumulativni prijavljeni troškovi	Osnova za izbor programa

[Kratak pregled prema tački 6 u gornjem tekstu] ZA PRIJAVLJENE TROŠKOVE I REVIZIJE UZORKA

Fond	Referenca (CCI br.)	Program	Troškovi prijavljeni u referentnoj godini	Troškovi u referentnoj godini revidirani za proizvoljan uzorak		Iznos i procenat (stopa greške) nepravilnih troškova u proizvoljnom uzorku (3)		Ostali revidirani troškovi (4)	Iznos nepravilnih troškova u drugom uzorku troškova	Ukupni prijavljeni troškovi kumulativno	Ukupni troškovi revidirani kumulativno kao procenat ukupnih troškova prijavljenih kumulativno	Nivo značajnosti (%)	Nivo značajnosti (%)
				1.	2.	Iznos	%						

1. Iznos revidiranih troškova.
2. Procenat revidiranih troškova u odnosu na troškove prijavljene Komisiji u referentnoj godini.
3. Kada slučajni uzorak obuhvata više od jednog Fonda ili programa, informacije se daju za cijeli uzorak.
4. Troškovi iz dopunskog uzorka i troškovi iz slučajnog uzorka koji nijesu u referentnoj godini.

ANEKS D

uz Okvirni sporazum između Komisije i Vlade Crne Gore¹⁵

Godišnje revizorsko mišljenje

Revizorskog organa Crne Gore¹⁶ o sistemima upravljanja i kontrole

Upućen

- Evropskoj komisiji, Generalnom direktoratu..... ,
- Službeniku nadležnom za akreditaciju (CAO) Crne Gore i
- [kopija]¹⁷ Nacionalnom službeniku za ovjeravanje (NAO) Crne Gore

Uvod:

Ja, (*prezime, ime, zvanična titula ili funkcija*), rukovodilac Revizorskog organa Crne Gore, (*ime određenog Revizorskog organa*), razmotrio sam funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole za aktivnosti po komponenti [1 do 5] Instrumenta pretpristupanja (IPA) u prethodnom dvanaestomjesečnom periodu dana (*datum*), kao što je predstavljeno u opisu koji je dostavljen Komisiji, dana (*datum*), u trenutku podnošenja zahtjeva za prenošenje upravljanja, (uzimajući u obzir izmjene o kojima je Komisija obaviještena u prethodnim godinama, dana (*datum*), zajedno sa izmjenama koje su naznačene u godišnjem revizorskom izvještaju koji je priložen uz ovo mišljenje).

Cilj ovog pregleda je da se izda mišljenje o usklađenosti sistema upravljanja i kontrole sa Okvirnim sporazumom i/ili svim drugim sporazumima između Komisije i Crne Gore u okviru IPA, kao i da se vidi da li se ovi sistemi upravljanja i kontrole – osmišljeni tako da doprinose izradi pouzdanih [izvještaja o troškovima] [računa i izvještaja o troškovima]¹⁸ koji se prezentiraju Komisiji, a time i da oobezbjeđuju, između ostalog, zakonitost i pravilnost transakcija na kojima se ovi izvještaji zasnivaju – djelotvorno sprovode.

Obaveze Nacionalnog službeniku za ovjeravanje i revizora:

Nacionalni službenik za ovjeravanje je odgovoran, između ostalog, za pripremu i pravičan prikaz Izjave o jemstvu, u skladu sa članom 25 Uredbe o sprovođenju IPA programa (IPA uredba). Ova obaveza obuhvata izjavu Komisiji koja se odnosi na istinitost, kompletnost i tačnost prijavljenih troškova [i dostavljenih računa]¹⁷, kao i da li

¹⁵ Po komponenti

¹⁶ Po članu 29(2)(b) Uredbe o sprovođenju IPA programa

¹⁷ Izabrati opciju

¹⁸ Izabrati opciju u zavisnosti od komponente

efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole po IPA programu obezbjeđuje dovoljnu garanciju u pogledu zakonitosti i pravilnosti transakcija na kojima se ova Izjava i zasniva.

Nacionalni službenik za ovjeravanje treba da zasniva svoj/svoju procjenu na svim informacijama koje su mu/joj na raspolaganju. To uključuje i rad interne revizorske službe.

Moja obaveza u ovom izvještaju – u skladu sa članom 29(2)(b) druga alineja IPA Uredbe – je da **iznesem mišljenje** o efikasnom funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole koji su ustanovljeni za aktivnosti po IPA komponenti [1 do 5] u prethodnom dvanaestomjesečnom periodu, koji se završio dana (*datum*) u svim značajnim aspektima.

Naše revizije se organizuju imajući na umu ovaj cilj (kao i sa ciljem da se pribave mišljenja o prijavljenim troškovima [i godišnjim računima Komponente 5]¹⁹ i završnim izvještajima o potraživanjima. Mi organizujemo sveobuhvatni plan rada za reviziju kako bismo ispunili sve naše obaveze po članu 29 IPA Uredbe. Mi nismo planirali i obavili naše revizije tako da bismo mogli da iznesemo sveopšte mišljenje o pouzdanosti Izjave o jemstvu Nacionalnog službenika za ovjeravanje kao takve. Međutim, mi navodimo kakvi su naši zaključci o tome da li rezultati revizorskog posla koji smo obavili daju osnov bilo kakvim značajnim sumnjama u vezi sa Izjavom o jemstvu. Mi smo naročito procijenili da li su rezultati naše revizije konzistentni sa prisustvom ili odsustvom rezervi od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje u odnosu na Izjavu o jemstvu. Obavili smo naše revizije u skladu sa međunarodnim revizorskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju, između ostalog, da se pridržavamo etičkih zahtjeva i da planirano i obavljamo revizije kako bi se stekla dovoljna uvjerenja na kojima ćemo zasnivati naše mišljenje.

Vjerujem da obavljeni posao obezbjeđuje solidnu osnovu za naše mišljenje.

Obim pregleda:

Revizorski zadaci obavljeni su u skladu sa godišnjim planom revizije koja se odnosi na ovu komponentu u toku razmatranog dvanaestomjesečnog perioda i izvještaj o njima je dat u godišnjem revizorskom izvještaju koji obuhvata period do ... (*datum*).

Naša, sistemski zasnovana, revizija obuhvatila je pregled, na bazi testiranja, izvedbe i rada sistema upravljanja i kontrole koje je korisnik uspostavio radi efikasnog upravljanja onim rizicima koji predstavljaju opasnost za izradu pouzdanih [izvještaja o troškovima] [računa i izvještaja o troškovima]¹⁷ koji su podnijeti Komisiji.

Naznačiti eventualna ograničenja u obimu pregleda:

- Objasniti ograničenja

¹⁹ Po komponenti

Mišljenja revizora:

[Opcija 1 – Bezuslovno mišljenje

Na osnovu gore pomenutog pregleda, mišljenja sam da su u periodu od 1. oktobra 20xx. godine do 30. septembra 20xx. +1 godine), sistemi upravljanja i kontrole uspostavljeni za komponentu [1 do 5], da bi doprinijeli izradi pouzdanih [izvještaja o troškovima] [računa i izvještaja o troškovima]¹⁷ koji se podnose Komisiji i na taj način pomogli da se obezbijedi, između ostalog, zakonitost i pravilnost transakcija na kojima se zasnivaju ovi izvještaji, funkcionisali efikasno i da su, što se tiče njihove izvedbe i primjene, bili u svim značajnim aspektima u skladu sa svim primjenjivim zahtjevima Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili svim drugim sporazumima između Komisije i Crne Gore u okviru IPA. Bez iznošenja mišljenja o sveopštoj pouzdanosti Izjave o jemstvu, zaključujem da Izjava o jemstvu koju je izdao Nacionalni službenik za ovjeravanje nije sadržala nikakvu vrstu prikaza koji bi bio značajno nekonzistentan sa našim revizorskim nalazima i koji bi zbog toga dao bilo kakav povod da se sumnja da li je Izjava o jemstvu tačno sastavljena u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Revizije su obavljene između DAN/MJESEC/20XX. godine i DAN/MESEC/20XX. godine. Izvještaj o mojim nalazima je dostavljen istog dana kad i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja)

Potpis

(Ime i zvanična titula ili funkcija određenog načelnika Revizorskog tijela)

[Opcija 2 – Uslovno mišljenje²⁰

Na osnovu gore navedenog pregleda, mišljenja sam da su u periodu od 1. oktobra 20xx. godine do 30. septembra 20xx. +1 godine), sistemi upravljanja i kontrole ustanovljeni za komponentu [1 do 5], da bi doprinijeli izradi pouzdanih [izvještaja o troškovima] [računa i izvještaja o troškovima]¹⁷, koji se podnose Komisiji, i kako bi time pomogli da se obezbijedi, između ostalog, zakonitost i regularnost transakcija na kojima se zasnivaju ovi izvještaji, funkcionisali efikasno i da su, što se tiče njihove izvedbe i primjene, bili u svim značajnim aspektima u skladu sa svim primjenjivim zahtjevima Okvirnog

²⁰ Primjenjivo ili zbog neslaganja sa Nacionalnim službenikom za ovjeravanje ili zbog ograničenja obima sporazuma o IPA i/ili svih drugih sporazuma između Komisije i Crne Gore u okviru IPA, osim u sljedećem:

- Navesti i objasniti rezerve (zbog neslaganja sa Nacionalnim službenikom za ovjeravanje ili zbog ograničenja u obimu pregleda); naročito navesti dotična tijela
- Navesti da li se rezerve ponavljaju/da li su sistemskog ili jednokratnog karaktera

Kao posljedica toga, [Crna Gora][...tijelo][svi drugi akteri] **nije ispunila** zahtjeve Okvirnog sporazuma IPA i /ili drugih sporazuma između Komisije i Crne Gore u okviru IPA.

Cijenim da je **efekat** izražene rezerve (izraženih rezervi) jednak ... EUR [%] ukupnih prijavljenih troškova, što odgovara ... EUR [%] javnog doprinosa. Ugroženi doprinos Zajednice prema tome iznosi Bez iznošenja mišljenja o sveopštoj pouzdanosti Izjave o jemstvu u cjelini, zaključujem da je Izjava o jemstvu koju je izdao Nacionalni službenik za ovjeravanje sadržala tvrdnju (tvrdnje) koja(e) je(su) značajno neusklađena(e) sa našim revizorskim nalazima i koja(e) zbog toga daje(u) izvjestan povod da se sumnja u to da je Izjava o jemstvu tačno sastavljena u skladu sa važećim zakonodavstvom koje se odnosi na taj aspekt. Ova/ove tvrdnja(e) i neusklađenost(i) je/su: <opisati tvrdnju>

Revizije su obavljene između DAN/MJESEC/20XX. godine i DAN/MJESEC/20XX. godine. Izvještaj o mojim nalazima je dostavljen istog dana kad i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja)

Potpis

(Ime i zvanična titula ili funkcija rukovodioca određenog Revizorskog organa))

Opcija 3 – Negativno mišljenje

Na osnovu gore navedenog pregleda, mišljenja sam da u periodu od 1. oktobra 20xx. godine do 30. septembra 20xx. +1 godine), sistemi upravljanja i kontrole ustanovljeni za komponentu [1 do 5], da bi doprinijeli izradi pouzdanih [izvještaja o troškovima] [računa i izvještaja o troškovima]¹⁷, koji se podnose Komisiji, i kako bi time pomogli da se obezbijedi, između ostalog, zakonitost i regularnost transakcija na kojima se zasnivaju ovi izvještaji, **nijesu** funkcionisali efikasno i da su, što se tiče njihove izvedbe i primjene, bili u značajnim aspektima **neusklađeni** sa primjenjivim zahtjevima Okvirnog sporazuma o IPA i/ili svih drugih sporazuma između Komisije i Crne Gore u okviru IPA.

Ovo nepovoljno mišljenje zasniva se na sljedećim zapažanjima:

- Opisati okolnosti koje su dovele do izraženih rezervi – kao i značajne implikacije u pogledu usaglašenosti sa pravilima Zajednice – i naročito naziv ugroženog organa, ako je primjenjivo.

Zbog efekata pitanja opisanih u prethodnom stavu [Crna Gora] [... tijelo] [drugi akter(i)] **nije ispunila** zahtjeve Okvirnog sporazuma IPA i /ili drugih sporazuma između Komisije i Crne Gore u okviru IPA.

Revizije su obavljene između DAN/MJESEC/20XX. godine i DAN/MJESEC/20XX. godine. Izvještaj o mojim nalazima je dostavljen istog dana kad i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja)

Potpis

Ime i zvanična titula ili funkcija rukovodioca određenog Revizorskog organa)]

[Opcija 4 – Uzdržavanje od davanja mišljenja

S obzirom na značaj predmeta rasprave iz prethodnog stava, **ne izražavam mišljenje** o djelotvornosti sistema upravljanja i kontrole u okviru komponente programa IPA [1 do 5] u periodu od 1. oktobra 20xx. godine do 30. septembra 20xx. +1 godine) i njihovoj usklađenosti sa Okvirnim sporazumom IPA i/ili drugim sporazumima između Komisije i Crne Gore u okviru IPA. Bez iznošenja mišljenja o sveopštoj pouzdanosti Izjave o jemstvu u cjelini, zaključujem da je Izjava o jemstvu koju je izdao Nacionalni službenik za ovjeravanje sadržala tvrdnju(e) koja(e) je(su) značajno neusklađena(e) sa našim revizorskim nalazima i koja(e) zbog toga daje(u) izvjestan povod da se sumnja u to da je Izjava o jemstvu tačno sastavljena u skladu sa važećim zakonodavstvom koje se odnosi na taj aspekt. Ova/ove rezerva(e) i neusklađenost(i) je/su: <opisati rezervu>

(Mjesto i datum izdavanja)

Potpis

Ime i zvanična titula ili funkcija rukovodioca određenog Revizorskog organa)]

ANEKS E
uz Okvirni sporazum između Komisije i Vlade Crne Gore²¹
Revizorsko mišljenje
Revizorskog organa Crne Gore²²
o završnom izvještaju o troškovima [programa sa brojem: ...]
[o računima i izvještajima o troškovima komponente 5]²³
[o dijelu ... programa sa brojem: ...]
[kao što je pokazuje prateći završni Revizorski izvještaj]²⁴

Upućeno

- Evropskoj komisiji, Generalnom direktoratu..... ,
- Službeniku nadležnom za akreditaciju (CAO) Crne Gore

1. Uvod:

Ja, (*prezime, ime, zvanična titula ili funkcija*), načelnik Revizorskog organa Crne Gore, (*naziv određenog Revizorskog organa*), razmotrio sam rezultate revizija obavljenih na programu (navesti program – naslov, komponentu, period, referentni (CCI) broj) od strane i u okviru nadležnosti Revizorskog organa u skladu sa planom rada revizije [i preduzeo dodatne aktivnosti koje sam prema vlastitoj procjeni smatrao potrebnim].

2. Obaveze Nacionalnog službenika za ovjeravanje (NAO) i revizora:

U skladu sa članom 25 Uredbe o sprovođenju IPA programa (IPA Uredba), priprema i pravična prezentacija izvještaja o troškovima koji su dostavljeni Komisiji, kao i obezbjeđenje zakonitosti i pravilnosti transakcija na kojima se zasnivaju ovi izvještaji, u nadležnosti su Nacionalnog službenika za ovjeravanje.

[Ova nadležnost obuhvata: planiranje, sprovođenje i održavanje interne kontrole relevantne za pripremu i pravičnu prezentaciju godišnjih računa u kojima nema značajnih pogrešnih izjava, bilo usljed prevare ili greške; izbor i primjena odgovarajućih računovodstvenih politika; i izrada računovodstvenih procjena koje su opravdane u datim okolnostima].²³

Moja obaveza u ovom izvještaju – u skladu sa članom 29(2)(b) treća alineja IPA Uredbe – je da **iznesem mišljenje** [o pouzdanosti završnog izvještaja o troškovima] [o pouzdanosti izvještaja o troškovima i godišnjih računa]²³ [i važnosti zahtjeva za konačno plaćanje]

²¹ Po komponenti

²² Po članu 29(2)(b) Uredbe o sprovođenju IPA programa

²³ Izabрати opciju za komponentu 5

²⁴ Već prema slučaju, u svakom slučaju ne primjenjuje se na komponentu 5

koje je dostavio Nacionalni službenik za ovjeravanje. Revizije sam obavio u skladu sa međunarodnim revizorskim standardima.

Ovi standardi zahtijevaju da planiram i obavljam revizije kako bi se dobila dovoljna garancija o tome da izvještaj o troškovima [i godišnji računi]²³ [i zahtjev za isplatu preostalog iznosa doprinosa Komisije programu] nema [nemaju] značajnih pogrešnih izjava [i garancija efikasnosti postupaka interne kontrole]²³

Mi organizujemo sveobuhvatni plan rada za reviziju kako bismo ispunili sve naše obaveze po članu 29 IPA Uredbe. Revizije su obuhvatile [pregled, na probnoj osnovi, dokaza koji potkrjepljuju iznose i informacije u završnom izvještaju o troškovima i zahtjevu za isplatu preostalog iznosa doprinosa Komisije programu] [pregled, na probnoj osnovi, dokaza koji potkrjepljuju informacije u godišnjim računima, pregled postupaka i odgovarajućeg uzorka transakcija radi dobijanja revizorskog dokaza o iznosima i

informacijama u izvještaju o troškovima i računima]²³. [Revizije su obuhvatile usklađenost plaćanja sa propisima Zajednice samo što se tiče sposobnosti akreditovanih administrativnih struktura da osiguraju da se ta usklađenost proveri prije nego što se plaćanje izvrši]²⁵.

Vjerujem da obavljene revizije obezbeđuju realnu osnovu za moje mišljenje.

3. Obim pregleda:

Izvršio sam pregled u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe.

<Obim pregleda ne predviđa formiranje mišljenja o zakonitosti i regularnosti transakcija na kojima se zasniva završni izvještaj o troškovima dostavljen Komisiji.>²⁶ <nije bilo ograničenja u pogledu obima pregleda.>²⁵

Obim je dalje bio ograničen sljedećim faktorima:

- a) ...
- b) ...
- v) ... , itd.

(Navesti sva ograničenja u pogledu obima pregleda, na primer, sistemske probleme, slabosti u sistemu upravljanja i kontrole, nedostatak prateće dokumentacije, slučajeve u sudskom postupku itd; i procijeniti iznose troškova i doprinos Zajednice na koji to utiče. Ako Revizorski organ ne smatra da ograničenja imaju uticaj na završne prijavljene troškove, to treba navesti)

4. Greške i nepravilnosti

²⁵ Nije obavezno za komponentu 5

²⁶ Izabrali opciju

[Učestalost grešaka i slučajeva nepravilnosti utvrđenih prilikom obavljanja revizije nije takva da isključuje bezuslovno mišljenje s obzirom na zadovoljavajući način na koji se njima bavi Nacionalni službenik za ovjeravanje i trend njihovog pojavljivanja tokom vremena.]

Ili

[Učestalost grešaka i nepravilnosti utvrđenih prilikom obavljanja revizije i način na koji se njima bavio Nacionalni službenik za ovjeravanje su takvi da isključuju bezuslovno mišljenje. Spisak ovih slučajeva dat je u završnom izvještaju o reviziji zajedno sa naznakom njihovog eventualnog sistematskog karaktera i obima problema.]

5. Mišljenje revizora o završnom izvještaju o troškovima

[Opcija 1 – Bezuslovno mišljenje revizora

(Ako nije bilo nikakvih ograničenja u pogledu obima pregleda, a učestalost grešaka i slučajeva nepravilnosti i način na koji se njima bavio Nacionalni službenik za ovjeravanje ne isključuju bezuslovno mišljenje)

[Na osnovu gore pomenutog pregleda, koji obuhvata reviziju obavljenju u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe [i dodatne aktivnosti koje sam obavio], mišljenja sam da su računi dostavljeni Komisiji za poslove po IPA komponenti [1 do 5] za period od (datum) do (datum) (posebno izvještaj o troškovima) **predstavljani pravično u svim značajnim aspektima** <, uključujući i one koji se odnose na zakonitost i pravilnost predmetnih transakcija>²⁷ [i da su postupci interne kontrole obavljani zadovoljavajuće]²³.]

Ili

[Na osnovu gore pomenutog pregleda, koji obuhvata reviziju obavljenju u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe [i dodatne aktivnosti koje sam obavio], mišljenja sam da završni izvještaj o troškovima **predstavlja pravično u svim značajnim aspektima** - <,

uključujući i one koji se odnose na zakonitost i pravilnost predmetnih transakcija²⁷ – troškove u okviru operativnog programa sa brojem: ... IPA komponente [1 do 5] za period od (datum) do (datum), i da je zahtjev za isplatu preostalog iznosa doprinosa Zajednice ovom programu važeći.]

Revizije su obavljene između DAN/MjESEC/20XX. godine i DAN/MjESEC/20XX. godine.

Mjesto i datum izdavanja

Potpis

²⁷ Uključiti opciono za komponente gde je primjenjivo (vidjeti fusnotu 6 u gornjem tekstu)

Ime i zvanična titula ili funkcija rukovodioca određenog Revizorskog organa)]

[Opcija 2 – Uslovno mišljenje revizora

(Ako nije bilo nikakvih ograničenja u pogledu obima pregleda i/ili učestalost grešaka i slučajeva nepravilnosti i način na koji se njima bavio Nacionalni službenik za ovjeravanje zahtijevaju uslovno mišljenje, ali ne opravdavaju nepovoljno mišljenje za sve troškove o kojima je riječ.)

[Na osnovu gore pomenutog pregleda, koji obuhvata reviziju obavljenju u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe [i dodatne aktivnosti koje sam obavio], mišljenja sam da su račun dostavljeni Komisiji za poslove po IPA komponenti [1 do 5] za period od (datum) do (datum) predstavljeni pravično u svim **značajnim aspektima** - <, uključujući i one koji se odnose na zakonitost i pravilnost predmetnih transakcija²⁷ [i da su postupci interne kontrole obavljani zadovoljavajuće]²³ - **osim** u sljedećem:

- a) ...
- b) ...
- v) ... , itd.

(Navesti rezerve, naročito organe na koje se odnose, i objasniti, npr. da li se ponavljaju, da li su sistemske ili jednokratne)

Cijenim da je **efekat** rezerve(i) ... EUR [%] ukupnih prijavljenih troškova, što odgovara ... EUR [%] javnog doprinosa. Doprinos Komisije koji je oštećen tako iznosi].

Ili

[Na osnovu gore pomenutog pregleda, koji obuhvata reviziju obavljenju u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe [i dodatne aktivnosti koje sam obavio], mišljenja sam da završni izvještaj o troškovima **predstavlja pravično u svim značajnim aspektima** - <, uključujući i one koji se odnose na zakonitost i pravilnost predmetnih transakcija²⁷ – troškove plaćene u okviru operativnog programa sa brojem: ... IPA komponente [1 do 5] za period od (datum) do (datum), i da je zahtjev za isplatu preostalog iznosa doprinosa Zajednice ovom programu važeći **osim** što se tiče pitanja o kojima je riječ u tački 3 u gornjem tekstu i/ili zapažanja u tački 4 koja se odnose na učestalost grešaka i slučajeva nepravilnosti i način na koji se njima bavio Nacionalni službenik za ovjeravanje.

Cijenim da je efekat rezerve(i) ... EUR [%] ukupnih prijavljenih troškova, što odgovara ... EUR [%] javnog doprinosa. Doprinos Komisije koji je oštećen tako iznosi].

Revizije su obavljene između DAN/MESEC/20XX. godine i DAN/MESEC/20XX. godine.

Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i zvanična titula ili funkcija rukovodioca određenog Revizorskog organa)]

[Opcija 3 – Negativno mišljenje revizora

(Ako su priroda i obim grešaka i slučajeva nepravilnosti i način na koji se njima bavio Nacionalni službenik za ovjeravanje tako opsežni da se izražavanje rezervi ne smatra odgovarajućim za objavljivanje obmanjujuće prirode završnog izvještaja o troškovima u cjelini)

[Na osnovu gore pomenutog pregleda, koji obuhvata reviziju obavljenu u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe [i dodatne aktivnosti koje sam obavio], a posebno u pogledu prirode i obima grešaka i slučajeva nepravilnosti i činjenice da se Nacionalni službenik za ovjeravanje njima nije bavio na zadovoljavajući način kako je iznijeto u tački 4, mišljenja sam da računi dostavljeni Komisiji za poslove po IPA komponenti [1 do 5] za period od (datum) do (datum) **nijesu** predstavljeni pravično u svim značajnim aspektima [i postupci interne kontrole nijesu obavljeni na zadovoljavajući način]²³.]

Ili

[Na osnovu gore pomenutog pregleda, koji obuhvata reviziju obavljenu u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe [i dodatne aktivnosti koje sam obavio], mišljenja sam da završni izvještaj o troškovima **ne** predstavlja pravično ni u jednom značajnom aspektu - <, uključujući i one koji se odnose na zakonitost i pravilnost predmetnih transakcija>²⁷ – troškove plaćene u okviru operativnog programa sa brojem: ... IPA komponente [1 do 5] za period od (datum) do (datum), i da zahtjev za isplatu preostalog iznosa doprinosa Zajednice ovom programu **nije** važeći.]

Revizije su obavljene između DAN/MESEC/20XX. godine i DAN/MESEC/20XX. godine.

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i zvanična titula ili funkcija određenog načelnika Revizorskog tijela)]

[Opcija 4 – Izjava revizora koja ne sadrži mišljenje o finansijskom stanju

(Ako je bilo većih ograničenja u pogledu obima pregleda tako da se ne može donijeti nikakav zaključak o pouzdanosti završnog izvještaja o troškovima bez značajnog daljeg rada)

[Na osnovu gore pomenutog pregleda, koji obuhvata reviziju obavljenu u skladu sa članom 29(2)(b) IPA Uredbe [i dodatne aktivnosti koje sam obavio], a posebno što se tiče pitanja o kojima je riječ u tački 3, **nijesam u mogućnosti da iznesem mišljenje.**

(Mjesto i datum izdavanja)

Potpis

Ime i zvanična titula ili funkcija rukovodioca određenog Revizorskog organa)]

- [kopija za: Nacionalni službenik za ovjeravanje Crne Gore]²⁶